

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Katedra českého jazyka a literatury

KATEŘINA MLČOCHOVÁ

V. ročník – prezenční studium

Obor: český jazyk – německý jazyk

ČESKÁ MODERNÍ POHÁDKA POČÁTKU 21. STOLETÍ

Diplomová práce

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Vlasta Řeřichová, CSc.

OLOMOUC 2011

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 17.6.2011

Kateřina Mlčochová

Děkuji Doc. PhDr. Vlastě Řeřichové, CSc., za odborné vedení mé diplomové práce i za cenné rady. Rovněž bych chtěla poděkovat své rodině, zejména svému manželovi, který mě podporoval po celou dobu mého studia.

Obsah

Úvod.....	5
1 Pohádka jako literární žánr	8
1.1 Definice, charakteristika pohádky	8
1.2 Typy pohádky.....	10
1.3 Vývoj pohádky	11
2 Autorská pohádka	13
2.1 Definice	13
2.2 Vývoj autorské pohádky	14
2.3 Rozbor autorských pohádek z let 2000-2010	17
2.3.1 Romská tematika	17
2.3.2. Tatínkovské pohádky.....	29
2.3.3 Didaktické pohádky.....	42
2.3.4 Pohádky pohrávající si s českým jazykem	61
Závěr	81
Resumé.....	82
Primární literatura	83
Sekundární literatura.....	84
Anotace	85
Přílohy.....	86

Úvod

Knížky plní v našem životě nezastupitelnou funkci, jsou významnou hodnotou kulturní historie každé společnosti. Stejně tak jsou nepostradatelné v našem životě i pohádky, které mají hlavní význam v dětství. Většina z nás si dětství bez pohádek ani nedokáže představit. Pohádky se vyprávějí na celém světě, a to už od pradávna.

Pohádky jsou bezesporu nenahraditelné v životě dětí. Dospělí ovšem k pohádkám mnohdy zauímají přezíravý postoj. V dnešní konzumní společnosti, která neustále za něčím spěchá, nahrazuje pohádky televize. Pro rodiče je pohodlnější pustit večer dětem pohádku v televizi. Neuvědomují si ovšem, že předčítání pohádek nerozvíjí jen představivost dětí, ale že se tak upevňuje i vztah mezi nimi a dětmi. Televizní pohádky nikdy nemohou nahradit živé předčítání pohádek, živé vyprávění, a to zejména proto, že nevzniká tak pevná vazba mezi vypravěčem a posluchačem. Při předčítání pohádek zapojují děti svou fantazii, jelikož prostředí znají pouze z vyprávění a musí si jej představit, kdežto v televizních pohádkách je jim rovnou nabídnut obraz prostředí, není nutné jejich aktivní zapojení.

V pohádkách mohou děti nalézt situace, do kterých se někdy v životě dostanou a pomocí situací, se kterými se setkaly v pohádce, mohou vyřešit i svůj problém v reálném světě. Pohádka umí dítěti předat zkušenosti i morální vztahy, a to přirozenou cestou, přirozeným jazykem, kterému dítě rozumí.

Děti se mohou pomocí pohádky naučit také poznávat vlastnosti lidí, zejména skrze pohádkové bytosti. Pomocí dobra a zla se mohou naučit v životě rozpoznávat, co je dobré a co by se naopak dělat nemělo. Stejně tak mají možnost děti prostřednictvím pohádek nahlížet do mezilidských vztahů.

O tom, že naše společnost prochází vývojem, není pochyb, stejně tak prošla dlouhým vývojem i pohádka. Od tradičních pohádek, kde se představují králové, princezny a nadpřirozené

bylosti, se pohádka dostala do fáze, kdy v ní vystupují reálné postavy v podobě dětí, jejich rodičů či kamarádů.

Bohužel se v poslední době velmi rychle rozvinula technika a na náš trh se dostává velké množství pohádek na multimediálních nosičích ze zahraniční produkce. V důsledku toho lidé zapomínají na to, že k zábavě nám mohou posloužit i jiné zdroje než tyto multimediální.

Proč rodiče dětem raději zapnou pohádku v televizi, než aby jim pohádku přečetli? Jsou snad současné pohádkové knížky nekvalitní? To v žádném případě, nyní vychází velké množství kvalitních pohádkových knížek, které mohou rodiče předčítat svým dětem, či si je i mladší čtenáři mohou číst sami. Je to bohužel proto, že se mění hodnoty společnosti, která prochází neustálým vývojem kupředu. V nynější době je pro lidi důležitá kariéra, finance a v neposlední řadě také rodina. Dříve bylo běžné, že žena zůstala v domácnosti a starala se o rodinu, která sestávala z několika dětí. Dnešní rodiče mají obvykle dvě děti a do zaměstnání chodí jak ženy, tak i muži. Ovšem měli by si uvědomit, že předčítání pohádky televizní pohádky v žádném případě nenahradí, a že tak motivují své děti ke čtení knížek.

Ve své diplomové práci se budu zabývat moderní (autorskou) pohádkou na počátku 21. století. V první kapitole se zaměřím na pohádku jako literární žánr, na její definici, charakteristiky pohádky, dále na její funkce, typy a její vývoj. V druhé kapitole bude cílem mého zájmu autorská pohádka, zaměřím se na její definici, charakteristiky a soustředím se i na její vývoj. Jelikož jádrem práce bude rozbor vybraných autorských pohádek z let 2000 – 2010, teorii se budu věnovat jen okrajově.

Autorské pohádky jsem vybírala zejména podle toho, jakému společnému tématu se věnují, přičemž jsem přihlížela k pohádkovým knihám, které buď přímo získaly nějakou literární cenu, nebo byly na literární cenu nominovány.

Pohádky, které budu analyzovat, jsem rozdělila do čtyř tematických celků. Prvním tematickým celkem bude romská problematika, která je v literatuře pro děti a mládež tématem

novým, jelikož dříve představovalo toto téma tabu. Vybrala jsem dvě pohádkové knihy, a sice knihu *Začarovaná třída* od Ivony Březinové a *O Mamě Romě a romském Pámbíčkově* od Hany Doskočilové.

Druhým tematickým celkem budou tzv. tatínkovské pohádky, jejichž hlavní postavou je tatínek, který je zobrazen jako hrdina. Tatínkovské pohádky jsou v literatuře pro děti a mládež rovněž tématem novým, to ovšem neznamená, že dříve by pohádky o tatíncích nevyprávěly. Avšak dnešní pohádky o tatíncích vyzdvihují hrdinnost tatínka, jeho nepostradatelnost v rodině a autor vybízí čtenáře k tomu, aby si svých tatínků vážili. Do této skupiny jsem zařadila dvě pohádkové knihy o tatínkovi od Arnošta Goldflama, a sice *Tatínek není k zahzení* a *Tatínek 002*.

Třetím tematickým celkem jsou pohádky didaktické, tedy pohádky, které by jistým dílem měly působit na mravní vývoj čtenářů. Čtenářům je nenásilně ukázáno mravní ponaučení, přičemž autoři těchto pohádek demonstrují vše na konkrétních případech. Autoři pomocí didaktických pohádek poukazují i na soudobé negativní vlastnosti společnosti. Vybrala jsem 2 pohádkové knihy od Magdaleny Wagnerové s názvy *Proč?* a *Proto!* a dále knihu *O zlaté mrkvi* od Renaty Bellingerové.

Posledním tematickým celkem jsou pohádky pohrávající si s českým jazykem. Autoři pomocí pohádek poukazují na krásy a ohebnost českého jazyka. V těchto pohádkách je snad nejčastější výskyt autorských slov vůbec. Zvolila jsem 3 knihy od Pavla Šruta s názvy *Pan Kdybych hledá kamaráda*, *Lichožrouti* a *Lichožrouti se vracejí*. Do tohoto celku jsem zařadila i pohádkovou knihu *Lingvistické pohádky* od Petra Nikla.

Celá práce bude ukončena závěrem, ve kterém zhodnotím veškeré poznatky týkající se autorské pohádky počátku 21. století.

1 Pohádka jako literární žánr

Pohádka ve většině z nás vyvolává emoce a také vzpomínky na dětství. Co může být krásnějšího, než strávení večera dětí a jejich rodičů při předčítání pohádek na dobrou noc. Ačkoliv se televizní pohádky snaží literární pohádky nahradit, domnívám se, že se jim to nepodaří. Pohádky rozvíjejí představivost a fantazii dětí, předčítání pohádek rovněž upevňuje vztah mezi rodiči a dětmi, proto by se neměly opomíjet.

Pohádky jsou důležité zejména pro děti, protože jim dávají možnost uniknout z reálného světa do fantazie, a rovněž jsou blízké jejich mentalitě. Četba tedy rozvíjí u čtenářů fantazii, ale i slovní zásobu, soustředěnost a myšlení.

1.1 Definice, charakteristika pohádky

Pohádka je žánrem lidové slovesnosti a „*patří k nejstarším literárním útvarům. Zakládá se na fantastickém příběhu a není vázána na konkrétní čas a prostor.*“¹ České pohádkové názvosloví prošlo dlouhým vývojem a s tím spojenými několika proměnami. Uvedme například termínu *bajka*, který se dříve pro pohádku užíval. Později se s pojmem *bajka* setkáváme pouze pro vyprávění se zvířaty, z něhož plyne morální ponaučení. Neupevnil se ani termín užívaný v době národního obrození, a sice termín *báchorka*. Ovšem právě s dobou obrozeneckou souvisí vznik pojmu *pohádka*, jenž vznikl z polského slova *gadać*, což bychom mohli volně přeložit jako mluvit či vyprávět.

O pohádce se právem tvrdí, že je žánrem mimořádných estetických kvalit. „*Žije aktivně nejen jako dědictví už hotových klasických textů, ale i jako literární útvar novodobými autory stále nově utvářený, který si víc než kdykoli osvojuje dětský pohled na skutečnost, napájí z něho*

¹ KŘIVÁNEK, V. a kol. *Malý slovník literárních pojmů a autorů*. Praha: Scientia, 1994, s. 37.

prameny své fantastiky a pro dětské přemýšlení, potěšení i radost ze hry objevuje nové náměty, chytré nápady, platné mravní hodnoty, humr a s ním i příležitost pro pobavení a smích.“²

Pohádky jsou vypravováním, pomocí kterého je nám sdělován děj, jenž bývá téměř ve všech pohádkách fantastický. V pohádkách se setkáváme s kouzly, s nadpřirozenými bytostmi, se zápasem dobra se zlem či s kouzelnými předměty. Všechny tyto výše zmíněné pojmy bychom mohli označit jako charakteristické rysy pohádky. Z kouzelných předmětů můžeme jmenovat létající koberec, sedmimílové boty či kouzelné zrcadlo, které jsou spojeny se zaklínadlem, pomocí kterého se zdánlivě těžký úkol v okamžiku vyřeší. Stejně tak jsou pro pohádku typické postavy, jež bývají nadpřirozenými, v pohádkách se setkáváme s trpaslíky, obry, se sudičkami či s čerty. Některé postavy mají své jméno odvozeno od typického znaku, kterým se odlišují od ostatních, k těmto postavám bychom mohli zařadit Dlouhého, Širokého a Bystrozrakého. Postavy bychom mohli rozdělit i na kladné a záporné, a to z hlediska jejich vlastností. V pohádce se objevují i stereotypní formule, zejména tedy úvodní formule bylo – nebylo, či byl jednou jeden král a také závěrečná formule zazvonil zvonec a pohádky je konec či a žili šťastně a spokojeně. Charakteristická jsou pro pohádku i magická čísla, jako například tři dcery, sedmihlavá saň, za sedmero horami a sedmero řekami či tři úkoly.

Podle Encyklopedie literárních žánrů je pohádka „*zábavný, zpravidla prozaický žánr folklorního původu s fantastickým příběhem.*“³ Autor vytváří pro pohádku daleký čarovný svět, ve kterém neplatí přírodní zákony, a který je vzdálen reálnému světu, ve kterém platí historicko – společenské normy. Kdybychom měli srovnat pohádkový a reálný svět, můžeme říci, že v pohádkovém světě je větší spravedlnost, funguje zde vítězství dobra nad zlem.

V pohádkách se děti setkávají i s řešeními různých problémů. Řešení problémů je údělem člověka, se kterým se setkáváme prakticky celý život. Problémy řeší děti, mladiství, mladí i staří

² VAŘEJKOVÁ, V. *Česká autorská pohádka*. Brno: CERM, 1998, s. 3.

³ MOCNÁ, D. a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004, s. 472.

lidé. „*A problémy řeší i děti ve věku předškolním. Jsou pochopitelně jiného charakteru, než je stanoveno vzdělávací osnovou v době školní docházky, a zcela odlišné od těch, s nimiž jsou konfrontováni dospělí rodiče. Ale nejsou to problémy zanedbatelné – způsob jak se děti naučí k problémům přistupovat se pak promítne do celoživotního postoje k řešení problémů.*“⁴ Řešení problémů v pohádkách jsou vždy řešeními se šťastným koncem, všechny pohádkové příběhy končí happy endem. Šťastné vyřešení problému je přirozené pro pohádkový svět, ve kterém vždy vítězí dobro nad zlem a zlo je vždy potrestáno. Zejména tímto postupem dochází k uspokojování čtenářů, kteří si přejí a rovněž očekávají radostné zakončení. Domnívám se, že šťastné vyřešení problému se velkým dílem podílí na zformování mravního vědomí čtenářů.

1.2 Typy pohádky

Pohádky dělíme na 3 skupiny, a sice na pohádky lidové neboli folklorní, legendární neboli novelistické a pohádky autorské neboli moderní.

Prvním typem jsou pohádky lidové, které jinak nazýváme pohádkami folklorními. Tyto pohádky nebyly původně určeny dětem, nýbrž byly určeny dospělým. Lidové pohádky se těšily velké oblibě a tradovaly se pouze ústním podáním. Tento typ pohádek je velmi proměnlivý, jelikož se tradoval ústně, proto jedna pohádka mohla mít více variant, jelikož každý si k vyprávění mohl přidat něco svého.

Pohádky legendární neboli novelistické jsou vývojově nejmladšími pohádkami. Tyto pohádky nám mohou připomínat vyprávění z našeho života, jelikož se zde setkáváme s hlavními hrdiny, jež jsou nuceni spoléhat se jen sami na sebe, především na svůj vlastní rozum. Kromě každodenního života tyto pohádky zdůrazňují i sociální problematiku.

⁴ ČERNOUŠEK, M. *Děti a svět pohádek*. Praha: Albatros, 1990, s. 164.

Autorská neboli moderní pohádka Autorské pohádce se budu věnovat podrobněji dále. „*Děj moderní autorské pohádky je většinou zasazen do konkrétního místa a odehrává se v současnosti, má zpravidla dětského hrdinu, protože na rozdíl od pohádky lidové je moderní pohádka záměrně psána pro dětského čtenáře (první českou pohádkou tohoto druhu jsou Broučci Jana Karafiáta)*“. ⁵

1.3 Vývoj pohádky

Nejstarší záznamy pohádkových látek nepocházejí z Indie, která byla původně vnímána jako kolébka pohádky, nýbrž z Egypta. Motivy pohádky najdeme v antické, ale i středověké literatuře, zejména v legendách a hrdinských eposech.

Další velký vývoj v pohádkách najdeme v generaci romantiků, kteří mají vztah zejména k pohádce folklorní. Z tohoto období je nejvýznamnější dílo *Novalis*. K této generaci romantiků řadíme i první velké sběratele pohádek, a sice bratry Grimmovy a jejich dílo *Pohádky pro děti a domov*.

V českém prostředí byl zaznamenán také obdivuhodný vývoj pohádky. Stejně tak jako ve světě měli své sběratele pohádek, tak i my máme v této kategorii své představitele, byli to především obrozenci, kteří se stali zakladateli tohoto odvětví literatury. Tuto kategorii reprezentují Karel Jaromír Erben a Božena Němcová.

19. století je stoletím, kdy se vůdčím žánrem vůbec stává pohádka a všeobecně literatura pro děti a mládež. Ve 40. letech se těší oblibě i dramatická báchorka, přičemž nejznámějším autorem je například Josef Kajetán Tyl a jeho báchorky *Strakonický dudák anebo Hody divých žen* či *Jiříkovo vidění*. Z dalších pohádkových žánrů se začalo tradovat i pohádkové drama

⁵ LEDERBUCHOVÁ, L. *Slovník literárních pojmů*. Plzeň: FRAUS, 2006, s. 102.

reprezentované například Juliem Zeyerem a jeho *Radúzem a Mahulenou*. Z 20. století uveďme Jana Drdu a jeho *Hrátky s čertem*.

Další významný rozkvět pohádky můžeme spatřit v autorské pohádce, které bude věnována celá následující kapitola.

Velmi významným je i vznik animovaných filmů, na jejichž základě byly natočeny seriály a následně byly sepsány knihy. Jako příklady můžeme uvést pohádky Oty Hofmana *Pan Tau* či pohádky Miloše Macourka *Arabela* a *Mach a Šebestová*. „V 70. a 80. letech regeneruje i pohádka iluzivně folklorního typu.“⁶ Reprezentantem tohoto typu pohádky jsou pohádky *Vodník Česílko* a *Pohádky z mechu a kapradí*.

⁶ MOCNÁ, D. a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004, s. 479.

2 Autorská pohádka

V této části práce se budu zabývat autorskou pohádkou, zaměřím se na její definici a dále se budu věnovat jejímu vývoji jak u nás, tak i ve světě. Jádrem nejen této kapitoly, ale i celé práce, bude rozbor autorských pohádek z let 2000-2010.

2.1 Definice

Autorská pohádka je nazývána též jako pohádka moderní či umělá. Ačkoliv by se nám mohlo zdát velice snadné definovat autorskou pohádku, není tomu tak. Vznik autorské pohádky „*úzce souvisí s kompozičními, poetologickými osobitostmi lidové pohádky.*“⁷ Tento typ pohádek je příznačný i tím, že v nich autoři vyjadřují své individuální tvůrčí schopnosti.

Vznik autorské pohádky nelze přesně stanovit, přesto však lze říci, že se tento typ pohádky jako žánr objevil v souvislosti se zvýšeným zájmem o folklor. Autorská pohádka bývá rovněž často spojována s romantismem, se kterým má mnoho společných rysů, z nichž můžeme jmenovat exotické prostředí, nešťastnou lásku či tragický konec hlavního hrdiny.

Do autorských pohádek se zobrazovaly i soudobé společenské problémy, jako například problémy 19. století, kdy autoři do autorských pohádek přenášeli vlastenectví, ale i svůj vlastní vztah ke svému národu, a to jak pozitivně, tak i negativně. Takovým autorem byl například Hans Christian Andersen, který do autorské pohádky zakomponoval sociální problematiku, kromě toho využíval formy pohádky jako satiry.

„Svou jedinečností se podobá konkrétní vypravěčské realizaci folklorní pohádky, je však původním autorským výtvozem, nevytváří varianty. Na individualitu svého autora se váže zřetelněji než na tradice druhu a zřetelněji se obrací především k dětskému recipientovi, obohacuje autorovou fantazií jeho svět a naopak – inspiruje se jeho zvláštnostmi, dětským

⁷ URBANOVÁ, S. a kol. *Žánry, osobnosti, díla*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2005, s. 76.

prožíváním reality, dětskou fantazií, hrou a „jitřním zrakem“ dětí. Ve své většině se tedy vřazuje přímo do literatury pro děti a postupně v ní zaujímá klíčové postavení.“⁸ Hra je velmi důležitou součástí pohádek, zejména těch autorských. Hra se vnáší do těchto pohádek zhruba v šedesátých letech. Jak píše Svatava Urbanová, „hra se v 60. letech stává modalitou vnitřně bohatě vrstvenou. Neomezovala se na dětskou herní činnost, na hru dospělého s dítětem, ale vstupovala do soudobé tvorby a recepce v různých podobách hry a pohrávání si s vžitými žánry třeba populární epiky (detektivky, westernu, sci-fi, pohádky), které vedle oddechových a relaxačních funkcí nabývaly svérázné funkce nové.“⁹

2.2 Vývoj autorské pohádky

Jako prvního světového autora autorské pohádky můžeme označit Wilhelma Hauffa, jehož nejznámějším pohádkovým almanachem je *Hospoda ve Špesartu*. Nejvýznamnějším romantickým prvkem tohoto almanachu je prostředí, ve kterém se příběh odehrává, což je Arábie. Snad největší důraz klade Hauff na vlastenectví, na lásku k vlasti a národu.

Opravdovým zakladatelem autorské pohádky je dánský pohádkář Hans Christian Andersen. Z jeho pohádkové produkce můžeme jmenovat známé pohádky jako *Křesadlo*, *Slavík*, *Císařovy nové šaty*, *Slavík* či *Malá mořská víla*. Z dalších zahraničních autorů jmenujme Oscara Wilda a jeho dílo *Šťastný princ a jiné pohádky*. A dále například Alan Alexander Milne a jeho *Medvídek Pú*, Carlo Collodi a dílo *Pinocchiova dobrodružství* či dílo Lewise Carrolla *Alenka v kraji divů* a *Alenka za zrcadlem*.

Ve světové literatuře 20. století najdeme rovněž autorské pohádky. Z tohoto období jmenujme švédskou spisovatelku Astrid Lindgrenovou a její dílo *Pipi dlouhá punčocha*. Z německé tvorby

⁸ VAŘEJKOVÁ, V. *Česká autorská pohádka*. Brno: CERM, 1998, s. 6.

⁹ URBANOVÁ, S. *Meandry a metamorfózy dětské literatury*. Olomouc: Votobia, 2003, s. 90.

je nejvýznamnějším autorem Michal Ende s díly *Příběh, který nikdy neskončí* a *Děvčátko Momo a ukradený čas*.

V poslední době je ze světové autorské pohádky známá zejména spisovatelka Joanne Kathleen Rowlingová, která se proslavila několika díly příběhu o slavném Harry Potterovi.

Česká autorská pohádka má svůj základ v Karafiátových *Broučcích*. Ovšem musíme podotknout, že česká autorská pohádka se vyvíjela poněkud jinak, než ta světová.

Českou autorskou pohádku dělíme do několika etap, podle jejich časového vzniku. Autorská pohádka 20. a 30. let je reprezentovaná například Karlem Čapkem a dílem *Nůše pohádek*. Není to dílo pouze Čapka, nýbrž i jiných autorů, kteří do něj přispěli, jako například Stanislav Kostka Neumann či Arne Novák. Do tohoto období můžeme zařadit i Marii Majerovou s pohádkou *Zlatý pramen*, což je soubor autorských pohádek. Dalším významným počinem bylo vydání autorských pohádek Jiřího Wolkera, například pohádek *O kominíkovi* či *O milionáři, který ukradl slunce*. *Co mi liška vyprávěla* je rovněž známou autorskou pohádkou, jejímž autorem je Jiří Mahen, jenž „lišku učinil vypravěčkou, sebe posluchačem a účastníkem spojovacího dialogu.“¹⁰ V tomto období nebyla ani nouze o humorné autorské pohádky, o čem svědčí pohádková kniha *Kubula a Kuba Kubikula* Vladislava Vančury. I bratři Čapkové přispěli k autorské pohádce, Karel knihou *Devatero pohádek* a Josef pohádkou *Povídání o pejskovi a kočičce*. Za zmínku stojí i Helena Malířová a její *Pohádky*. Posledním autorem, kterého bychom z této doby neměli opomenout, je Josef Lada a jeho *Bubáci a hastrmani* či *Pohádky naruby*. „Lze říci, že každý z těchto tří autorů – Malířová, Wolker i Čapek – přistupoval k inovaci pohádky jinak, že však všichni tři bezprostředně spojují pohádku se současným životem, s civilizací, názory a stanovisky dvacátého století, s interpretací sociální skutečnosti své doby, a zároveň, což je z genologického hlediska rozhodující, že všichni tři podstatně narušují relativně

¹⁰ VAŘEJKOVÁ, V. *Česká autorská pohádka*. Brno: CERM, 1998, s. 7.

ustálenou a vžitou konvencí v chápání pohádky, že (ovšem vědomě) komplikují její genologické vymezení.¹¹

60. léta bychom mohli označit jako významný mezník v tvorbě autorských pohádek. „*Přímo zlatým obdobím autorské pohádky se stala šedesátá léta minulého století. Vzniklo velké množství velmi kvalitních pohádek, vedle starších autorů se prosadili autoři noví.*“¹² Tuto etapu zahajují Jiří Horák a dílo *Český Honza* a Jan Drda s dílem *České pohádky*. Neměli bychom opomenout ani Jana Wericha a jeho dílo *Fimfárum*. Dále se jedná o Václava Čtvrťka a pohádku *Rumcajs*, který se dočkal i filmové, přesněji řečeno večerníčkové podoby. Stejně tak tomu je u Miloše Macourka a jeho pohádky *Mach a Šebestová*.

Předposledním obdobím, o kterém bych se ráda zmínila, jsou devadesátá léta. Do tohoto období patří útlá humorná knížka Zdeňka Svěráka *Tatínku, ta se ti povedla*. I Jiří Žáček je významným autorem pohádek s názvem *Počítání oveček*. Autorské pohádky se věnovaly i ženy spisovatelky, jedná se například o Hanu Doskočilovou a dílo *Krtek a orel*. I v tomto období tvoří své autorské pohádky známý spisovatel pohádek pro děti Miloš Macourek. Můžeme zde zařadit pohádku *Žofka*, což je opička, která se stane ředitelkou ZOO. Pro úplnost ještě uvedme Jana Vladislava a dílo *Co vyprávěl vítr bílé růži*, dále se jedná o Karla Šiktance a jeho *Královské pohádky*. Na přelomu šedesátých a sedmdesátých let jsou významné zejména filmové podoby pohádek, které vznikly podle literárních podkladů.

Posledním obdobím, kterému se budu věnovat, je období od 90. let do současnosti. „*Jedním z příznačných rysů české autorské pohádky 90. let se stala hra a transformace do parodické a satirické roviny.*“¹³ V pohádkách se objevuje nonsens, například v pohádce *Mach a Šebestová za školou* od Miloše Macourka. Ovšem nonsens není jediné, co je v pohádkách nové, neobvyklé. Alois Mikulka je autorem pohádek, které jsou velmi groteskní, jmenuji alespoň *O jelenovi*

¹¹ CHALOUPEK, O. *Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury II*. Praha: Albatros, 1976, s. 59.

¹² ČEŇKOVÁ, J. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury*. Praha: Portál, 2006, s. 141.

¹³ URBANOVÁ, S. a kol. Ostrava: Ostravská univerzita, 2005, s. 76.

s kulometem a Karkulka v maskáčích. Zajímavé autorské pohádky *Pavouček Pája*, *Pan Kdybych hledá kamaráda*, *Lichožrouti a Lichožrouti se vracejí*, pochází z dílny spisovatele Pavla Šruta. Nyní autoři vnášejí do autorských pohádek současné problémy, jako například sociální problematiku či problematiku národností. Příkladem toho může být Hana Doskočilová s dílem *O Mamě Romě a romském Pámbíčkově* či Ivona Březinová a pohádka *Začarovaná třída*. Obě autorky se zabývají ve svých dílech romskou problematikou. V současné době vzniká velká řada kvalitních autorských pohádek, o čemž svědčí i řada ocenění, které tyto knihy získávají.

2.3 Rozbor autorských pohádek z let 2000-2010

Pohádky jsou řazeny tematicky, přičemž se zaměřím na problematiku romskou, dále na tatínkovské pohádky, na didaktické pohádky a na pohádky, které si pohrávají s českým jazykem.

2.3.1 Romská tematika

Z autorských pohádek, jež se zabývají romskou problematikou, jsem vybrala dvě knihy, a sice *Začarovanou třídu* a *O Mamě Romě a romském Pámbíčkově*. Tyto pohádky mají společné stejné téma, vyzývají k toleranci k jiné národnosti a multikulturnímu soužití.

Ivona Březinová – Začarovaná třída

Ivona Březinová patří mezi nejoblíbenější spisovatele literatury pro děti a mládež současné doby. Její oblíbenost u dětí dokazuje i několik anket, ve kterých se tato autorka umístila na předních příčkách.

Knih *Začarovaná třída* vyšla roku 2002 v nakladatelství Amulet a je určena dětem mladšího školního věku, čtenářům od sedmi let. Tato kniha byla oceněna v roce 2002 Zlatou stuhou a byla

rovněž nominována na cenu Magnesia litera v kategorii knih pro děti a mládež. Roku 2004 došlo k zařazení knihy na Čestnou listinu IBBY.

Knih *Začarovaná třída* má 105 stran a je rozdělena do 11 kapitol s názvy *Čáry, máry, podkočáry, Vlastík chameleon, Létající čítanky, Mýdlová Madla, Pod psa a pro kočku, Bílá tabule, Dan na třídní schůzce, Prvouka, druhouka, třetinka, Tajná řeč, Ukradená sova a Příliš mnoho bund*. Dostáváme se do třídy 3. C, která byla obyčejnou školní třídou, ve které se nic neobvyklého nedělo. „Což o to, třída to byla pěkná. Celá bíle vymalovaná, s velikánskou černou tabulí a s barevnými obrázky na stěnách.“¹⁴ Třída je napjatá, jelikož očekává příchod nového žáka. Paní učitelka se rovněž chystala na přivítání nového žáka, ovšem do třídy vkročili rovnou tři. „Jenže než se otočila, nestál u dveří nový žák, stáli tam rovnou dva, a než bys řekl šmidli fidli, stáli tam dokonce tři.“¹⁵ Zprvu si myslela, že si dva žáci spletli třídu, ale když se pořádně rozhlédla, zjistila, že tři žáci vypadají úplně stejně. „Jeden byl jako druhý a ten třetí se lišil jen tím, že měl ty svoje černé vlasy úplně kudrnaté.“¹⁶

Jedná se o tři bratry, trojčata romské národnosti, jejichž jména znějí podivně, jmenují se Čáryfuk Lájoš Demeter, Máryfuk Maroš Demeter a Pišta Demeter, zvaný Podkočárník. Již z těchto jmen nám je jasné, že se nejedná o jen tak obyčejné žáky, o čemž se čtenář záhy přesvědčí sám. S příchodem těchto žáků se začínají v dříve obyčejné třídě dít podivné věci. Žáci jsou vybaveni kouzelnickým uměním, které využívají prakticky v každé vyučovací hodině.

Ačkoliv jsou noví žáci vybaveni kouzelnickým uměním, schopností učit se moc obdaření nejsou, což se ukáže v jedné z prvních vyučovacích hodin. Přestože by si to bratři přáli, kouzlením se čtení, psaní a počítání nenaučí. Problémy s učením vysvětlují tak, že se pořád stěhují a často střídají školy.

¹⁴ BŘEZINOVÁ, I. *Začarovaná třída*. Praha: Amulet, 2002, s. 5.

¹⁵ BŘEZINOVÁ, I. *Začarovaná třída*. Praha: Amulet, 2002, s. 7.

¹⁶ BŘEZINOVÁ, I. *Začarovaná třída*. Praha: Amulet, 2002, s. 7.

Noví žáci se neustále setkávají s posměšky ze strany svých spolužáků, ale i ostatních dětí. Posmívání, kterým na ně ostatní děti útočí, je především rasově motivované. „*Páni, páni, cikáni, černí jsou i na dlani.*“¹⁷ Na všechny slovní útoky sourozenci nějak odpoví, ve většině případů ale využijí kouzel.

Všechny tyto útoky jim způsobují trápení, sourozenci se ale většinou slovně brání. „*My nejsme cikáni, ale Romové, vykřikl Lajoš a zlověstně se rozhlížel. A černí taky nejsme, dodal Maroš. Jenom černovlasí.*“¹⁸ Ovšem slovně se brání většinou jen dva bratři, Pišta většinou nic neříká. „*Pišta neřekl nic a jen si pozorně prohlížel dlaně. Byly umouněné, jak jimi před chvílí přejížděl po madlech špinavého zábradlí.*“¹⁹ Autorka na konkrétních situacích demonstruje problémy, se kterými se většina romských dětí setkává ve škole. Vysvětluje čtenářům, že násilím se nic nevyřeší, že lepším je řešení verbální.

I situace, ve kterých by se ukázalo, že jim učení moc nejde, řeší kouzlením. Například, když mají žáci číst, využijí kouzelnického nadání a ve třídě najednou létají čítanky všech žáků. „*Pišta Podkočárník přešlápl z nohy na nohu, ale to už se ze zadní lavice ozvalo tiché lusknutí. Než bys řekl šmidli fidli, vletěl do třídy vítr a všechny čítanky, co jich ve třídě bylo, najednou vzlétly z lavic, zamávaly křídly a uhnízdily se na stropě.*“²⁰ Četli někteří žáci a mezi nimi i Pišta, kterému čtení vůbec nešlo. „*No, žádné krásné čtení to tedy nebylo, spíš velké koktání, ale když to děti viděly, honem si všechny lehaly na podlahu pod svoje čítanky a očima poslušně sledovaly text.*“²¹

Později se u spolužáků začínají objevovat obavy a projevuje se rasismus. Někteří žáci se se sourozenci nechtějí kamarádit, mnozí z nich proto, že jim to zakázali jejich rodiče. Například Madla, která tvrdí, že „*máma mi povídala, že se s těmi Demeterovic kluky vůbec nemám*

¹⁷ BŘEZINOVÁ, I. *Začarovaná třída*. Praha: Amulet, 2002, s. 22.

¹⁸ BŘEZINOVÁ, I. *Začarovaná třída*. Praha: Amulet, 2002, s. 22.

¹⁹ BŘEZINOVÁ, I. *Začarovaná třída*. Praha: Amulet, 2002, s. 22.

²⁰ BŘEZINOVÁ, I. *Začarovaná třída*. Praha: Amulet, 2002, s. 25.

²¹ BŘEZINOVÁ, I. *Začarovaná třída*. Praha: Amulet, 2002, s. 25.

bavit.“²² Baví se se spolužačkami, které nechápou, proč by se s Demetrovic kluky nemohla kamarádit. Na otázky kamarádek odpovídá, že „*máma mi říkala, že to jsou cikáni. A cikáni jsou prý špinaví a kradou.*“²³

Posléze, když žáci nacvičovali v tělocvičně tance, se projevy rasismu opět objevily, a to opět zejména u Madly. Madla měla tančit s Marošem, ale to ihned zamítla. „*Já s ním tancovat nebudu, řekla rozhodně a pro jistotu schovala obě ruce za záda.*“²⁴ V této situaci se Maroš cítil velice trapně, proto opět využil kouzlo a ihned se celá tělocvična ocitla v ráji bublinek.

Paní učitelka zprvu zaujímá odmítavý postoj k žákům, postupně si k nim ale vytváří vztah jako k ostatním žákům. „*Víte chlapci, vy jste docela správní hoši, obrátila se paní učitelka na Lájoše Čáryfuka, Maroše Čáryfuka a Pištu Podkočárníka. Zatím vám sice nejde matematika, ani čtení a psaní vám moc nejde. Ani prvouka...Ale hudba vám, chlapci, jde. Hudbu vy máte v krvi.*“²⁵ Vidí jejich snahu učit se a také k nim vzhlíží kvůli jejich schopnosti kouzlit. Ačkoliv jejich nadání k učení není tak vysoké, jsou vybaveni jinými schopnostmi, a sice schopností kouzlit a nadáním k hudbě.

Někteří učitelé, stejně jako některé děti, mají k bratrům stále odmítavý postoj. Jsou to zejména ti vyučující, kteří bratry neučí, nebo jen málo hodin týdně. Jedná se například o paní učitelku Maláčovou, která má k sourozencům velice negativní postoj, který se projeví při ztrátě několika věcí ve škole, například vycpané sovy či bund. „*Dokud tu nebyli ti tví Demeterovic kluci, nikdy se na téhle škole nic neztratilo, říkala paní učitelka Svádovská ve sborovně rozzlobeně. Já mám teď v 7. A učit o sovách a sova nikde.*“²⁶

Podle paní učitelky Maláčové jsou všechny romské děti problémové, a to tvrdí i přesto, že Demeterovic hochy dosud příliš nepoznala. Naopak paní učitelka Voříšková tento postoj nesdílí

²² BŘEZINOVÁ, I. *Začarovaná třída*. Praha: Amulet, 2002, s. 31.

²³ BŘEZINOVÁ, I. *Začarovaná třída*. Praha: Amulet, 2002, s. 31.

²⁴ BŘEZINOVÁ, I. *Začarovaná třída*. Praha: Amulet, 2002, s. 33.

²⁵ BŘEZINOVÁ, I. *Začarovaná třída*. Praha: Amulet, 2002, s. 84.

²⁶ BŘEZINOVÁ, I. *Začarovaná třída*. Praha: Amulet, 2002, s. 89.

s ostatními, naopak hochy brání. „*To není pravda, řekla paní učitelka Voříšková. Jsou stejní jako ostatní. Hodní i zlobiví, chytří i hloupí, šikovní i nešikovní.*“²⁷

Blížíme se ke konci školního roku, děti už se těší na vysvědčení a zejména na prázdniny. Objasňuje se i ztráta sovy a bund, ke krádeži se přizná Jakub. Žáci se ptají, proč to udělal, jelikož nechápou podstatu jeho činu. Jakub odpovídá Madle: „*Protože ti Maroš dal čokoládový srdce. A já ne. A protože... protože jsem je neměl rád, ty tři. Tak jsem jim chtěl něco vyvést, aby to vypadalo, že... že oni...*“²⁸ Jakub se všem omlouvá a slibuje, že už to nikdy neudělá. Pak dochází k předávání vysvědčení, které si chlapci nevyzvednou a ihned zmizí, jelikož se opět stěhují. Kniha končí větou k zamyšlení, „*skoro to vypadalo, jako by do téhle školy nikdy nechodili. Nebo ano?*“²⁹

Autorka se zaměřila na multikulturní téma, zejména na postavení Romů v naší společnosti a na jejich začleňování do většinové společnosti. Prostřednictvím tří bratrů, tří nových žáků, poukazuje na jejich mnohdy těžké postavení v naší společnosti. Autorka chlapce vybavila schopností čarovat, kterou využívají zejména v případech, kdy se stávají terčem rasové diskriminace.

V knize se promítají dva světy, a sice svět dětí a svět dospělých. Dochází k prolínání reality s fantazií. Děti věří na kouzla, proto si ihned všechny tři bratry oblíbí, dospělí zaujímají odlišné postoje. Přesto si bratři brzy získávají i paní učitelku, která u nich nachází velké nadání, a sice nadání k čarování a k hudbě.

Autorka problematiku multikulturního soužití podává způsobem, který je srozumitelný i mladším čtenářům, dětem mladšího školního věku. Jelikož se v knize objevuje nastínění současných problémů ve škole, které musí žáci i učitelé řešit, domnívám se, že kniha může být i vhodným návodem k jejich řešení. V knize se autorka snaží poukázat na to, že nikdo z nás není

²⁷ BŘEZINOVÁ, I. *Začarovaná třída*. Praha: Amulet, 2002, s. 90.

²⁸ BŘEZINOVÁ, I. *Začarovaná třída*. Praha: Amulet, 2002, s. 104.

²⁹ BŘEZINOVÁ, I. *Začarovaná třída*. Praha: Amulet, 2002, s. 105.

dokonalý. Zdůrazňuje, že každý z nás má své dobré, ale i špatné stránky. Tyto naše chybné stránky by se mělo naše okolí snažit respektovat a brát nás tak, jací jsme.

Jedná se o jednu z mála knih, která přibližuje romskou problematiku. Autorka čtenáře pomocí knihy vybízí k tomu, aby si každý z nás na danou problematiku vytvořil vlastní názor a nenechával se ovlivňovat svým okolím.

Kniha je obohacena o množství černobílých ilustrací, které se nacházejí v každé kapitole a které čtenáři přibližují části děje. Kniha je zaměřena na aktuální problematiku, kterou přibližuje způsobem srozumitelným i mladším dětem. Domnívám se, že se jedná o jednu z nejpodařenějších knih, jež se zabývají romskou tematikou.

Hana Doskočilová – O Mamě Romě a romském Pámbíčkově

Stejně tak jako Ivona Březinová i Hana Doskočilová patří mezi přední autory současné literatury pro děti a mládež. Roku 2001 získala ocenění *Zlatá stuha* v oblasti prozaické tvorby pro prepubescentní čtenáře za osobité překonávání kulturních bariér. V roce 2005 jí bylo uděleno ocenění *Zlatá stuha* za celoživotní přínos dětské literatuře.

Kniha *O Mamě Romě a romském Pámbíčkově: dvanáct romských přikázání, jak je svým dětem vypravují romské maminky* vyšla v nakladatelství Amulet v roce 2001. Kniha se zabývá romskou tematikou, což nám ostatně napovídá i sám název. Původně byly příběhy roku 1999 publikovány po částech v časopise *Mateřídouška*. Kniha *O Mamě Romě a romském Pámbíčkově: dvanáct romských přikázání, jak je svým dětem vypravují romské maminky* byla oceněna roku 2001 i v anketě SUK – Čteme všichni v kategorii Cena učitelů Za přínos k rozvoji dětského čtenářství.³⁰

Kniha má 70 stran a skládá se z 12 kapitol s názvy *O stvoření světa, O dlouhé cestě, O dešti dešťů, Údolí bloudění, Za horou hora a pořád do kopce, O veliké beznaději, O nejpěknějším*

³⁰ http://www.npkk.cz/npkk/suk_cteme/vysledky.pdf (stav k 28.6.2010).

kousku daleké cesty, O zemi vousáčů a žlutých melounů, O dobré pověsti, O černočerné tmě, O toulavé kapce krve a Čtvero ročních období. Kniha je určena pro děti mladšího školního věku, pro čtenáře od 8 let.

Celé vypravování začíná samotným stvořením světa, které je dílem Pánaboha. Když Pánbůh tvoří přírodní útvary, je velmi spokojen se světem, který je jeho dílem. „*Pánbůh je spokojen a honem stvoří něco ještě lepšího. Stvoří svět a na něm vítr a vodu. A zase spí milion let a ve snu už se těší, co pěkného z toho vzejde.*“³¹ Nespokojený je až v té chvíli, kdy na světě začnou žít lidé. Pánbůh kritizuje lidi zejména pro jejich nerozumnost, pyšnost a netrpělivost. „*Lidé jsou sice rozumní, ale nejsou vůbec trpěliví.*“³²

Pánbůh velmi zesmutní v okamžiku, kdy si uvědomí, že to byl právě on, kdo tyto lidi s jejich povahami stvořil. Zejména proto, že je stvořil on sám, nechce je nijak potrestat. Jelikož svět není podle představ Pánaboha, sestupuje na zem, kde si ho všimne Mama Roma, což je matka všech Romů. Ačkoliv má ona sama hodně dětí, přijímá i samotného Pánaboha za jedno z nich.

Pozornost je věnována nespravedlnosti na světě, kde vládou jen bohatí, můžeme vysledovat rozdíly mezi chudými a bohatými, hodnými a zlými, otroky a pány. K Mamě Romě, matce všech Romů, všichni vzhlíželi a na slovo ji poslouchali. Romové si stěžují Pánubohu na svůj těžký život, který je plný práce, a přesto jsou neustále hladoví. „*Dřeme od nevidím do nevidím, ale žádný se nestará, jestli tady umřeme hladu nebo ne. Co si neukradneme, to nemáme.*“³³

Jelikož nejsou Romové spokojeni v místě, ve kterém doposud žili, začínají putovat po světě a hledat místo, které by jim lépe vyhovovalo. Na cestách se setkávají s množstvím nebezpečí, kterému musí čelit. Setkávají se například se stráží otrokářů či s buvolky arni. Jelikož si Mama Roma získala důvěru u Pánaboha, ve všech těžkých situacích jim pomáhá. „*Ač nerad, Pánbůh se*

³¹ DOSKOČILOVÁ, H. *O Mamě Romě a romském Pámbíčkoví*. Praha: Amulet, 2001, s. 7.

³² DOSKOČILOVÁ, H. *O Mamě Romě a romském Pámbíčkoví*. Praha: Amulet, 2001, s. 8.

³³ DOSKOČILOVÁ, H. *O Mamě Romě a romském Pámbíčkoví*. Praha: Amulet, 2001, s. 10-11.

probudil. Poručil vodám řeky Gangy, aby změnil směr, pronásledovatelé tak zůstali za vodou, Romové přešli suchou nohou koryto řeky a byli zachráněni.“³⁴ Přestože jim Pánbůh v mnoha těžkých situacích pomáhá, aby je ochránil, Romové si postupem času začínají stěžovat, že se o ně Pánbůh nestará. „*Ani Romové však nejsou svatí. Jak šel čas a trochu jim otrnulo, začínají reptat: Že se Pánbůh nestará, pořád aby se starali sami. Ale on, kdyby chtěl, mohl by dělat zázraky třeba každý den!*“³⁵

Mnohdy Romové Pánubohu vyčítají, že mnohým věcem nezabrání, ačkoliv může. Například v situaci, kdy dochází k zakalení řeky Gangy. „*Už o polednách zmizelo slunce, nebe se zatáhlo, spustil se déšť dešťů a voda z řeky zaplavila oba břehy až k úpatí hor. A když konečně klesla, teprve Romové viděli, jak je celá kalná, že se z ní nedá ani pít, ani se v ní umývat, natož si v ní vyprat košili.*“³⁶

Romové putují neustále dále, jelikož jsou přesvědčení, že najdou krajinu, ve které budou žít svobodně a spokojeně. Jejich cesta je ale plná strastí a nástrah, a ne vždy je mohou vyřešit pomocí zázraku.

Při svém putování se setkají s dosud neznámým kmenem Domů, který je tvořen převážně mladými dívkami. S Domy se stali Romové spojenci a všechny další nástrahy řešili spolu.

Romové si začínají postupně uvědomovat, že nebezpečí nemohou čelit jen pomocí zázraků a pomocí Pánaboha. Uvědomují si, že nebezpečí se musí naučit čelit sami. Ovšem po čase přicházejí na to, že bez zázraků jsou ztraceni. Například při cestě na horu zvanou Halelujah. „*Padla na ně jako černý mrak a poprvé se báli, že nedojdou. K vrcholům hor už to měli jenom kousek, ale klesali žízní, klesali únavou, a žádné zázraky se neděly. Zázračná hůl byla uvnitř celá vyhořelá a Pánbůh najednou zas nebyl k probuzení.*“³⁷

³⁴ DOSKOČILOVÁ, H. *O Mamě Romě a romském Pámбіčkovi*. Praha: Amulet, 2001, s. 15.

³⁵ DOSKOČILOVÁ, H. *O Mamě Romě a romském Pámбіčkovi*. Praha: Amulet, 2001, s. 16.

³⁶ DOSKOČILOVÁ, H. *O Mamě Romě a romském Pámбіčkovi*. Praha: Amulet, 2001, s. 18.

³⁷ DOSKOČILOVÁ, H. *O Mamě Romě a romském Pámбіčkovi*. Praha: Amulet, 2001, s. 34.

Pánbůh se na této hoře rozhodl zůstat a Romové se opět začali obávat, že jim v těžkých situacích nepomůže. Z nalezené kouzelné hůlky si vyrobili píšťalku, kterou si Pánaboha dokázali přivolat. „*Jak vidíte, milí zlatí, na vaši hudbu slyším i ve spánku.*“³⁸

Ihned, jak se výše zmíněné rody spřátelily, přemýšlela Mama Roma o tom, že by nebylo špatné její syny oženit s Domkami. Zpočátku od tohoto plánu upustila, ovšem později se jí tento plán stále více zamlouval, dokonce i její synové až na Vajduše souhlasili. Svatby proběhly v klidu a Mama Roma už se těšila na vnoučata, akorát svobodný Vajduš jí dělal starosti.

Při cestách narazí na pasáka ovcí, který jim prozradí informaci o podivném království, ke kterému se blíží. Království bylo považováno za podivné zejména kvůli panovnici, která mu vládla. „*Nikdo neví, odkud přišla, snad přiletěla povětrím. A lidi teď nutí, aby pro ni stavěli jeden palác za druhým. Teď si právě hledá ženicha. Ale ti, co se dali nachytat, se zlou se potázali. Dává jim samé úkoly, které se nedají splnit. A kdo je nesplní, přijde o hlavu.*“³⁹ Všem je posléze jasné, že v tomto podivném království panuje Domina Aja, sestra dívek z rodu Domů.

Vajduš se přihlásí do souboje úkolů, jelikož se chce stát manželem panovnice. Všechny úkoly splní, přičemž ke splnění většiny mu pomohou zázraky a zázračné předměty. Domina Aja mu chtěla sebrat všechny zázračné předměty, aby Vajduš úkoly nemohl splnit. To se jí ale nepodařilo, protože Vajduš splnil všechny úkoly výtečně. Ovšem Dominu si za ženu nevzal, jelikož s ním nejednala, jak by měla. Své jednání vysvětlil pouze slovy, „*já jsem ti chtěl jenom vysvětlit, jací lidé my jsme.*“⁴⁰

Postupně, když jdou světem, se v každé zemi něco naučí. Pochopí, že nic není zadarmo, o čemž se přesvědčí například v zemi nosáčů. Poznali, že na světě to funguje tak, že je něco za

³⁸ DOSKOČILOVÁ, H. *O Mamě Romě a romském Pámbíčkoví*. Praha: Amulet, 2001, s. 38.

³⁹ DOSKOČILOVÁ, H. *O Mamě Romě a romském Pámbíčkoví*. Praha: Amulet, 2001, s. 42.

⁴⁰ DOSKOČILOVÁ, H. *O Mamě Romě a romském Pámbíčkoví*. Praha: Amulet, 2001, s. 43.

něco. „Mezi lidmi už to jinak nechodí, jenom Pánbůh dává zadarmo, povzdechla si Mama Roma.“⁴¹

Tím, že se učí novým věcem, se ukáže, že jsou šikovní, a tím si i získají lepší pověst. V každém městě jsou vítáni s otevřenou náručí. „A lidé je všude vítali s otevřenou náručí, a jejich dobrá pověst byla pořád lepší a lepší.“⁴² Ovšem ani tato dobrá pověst netrvá věčně, což se ukáže při křtu vnoučat Mamy Romy. Křest sledoval z povzdálí muž z nedaleké vesnice, který ostatním občanům tvrdil, že viděl na vlastní oči, jak Romové své děti topí. A jako vysvětlení dodal, že je to proto, „aby je nemuseli živit.“⁴³

Po tom, co je lidé začali pomlouvat, se Romové velice změnili. Začali krást, hádat se a nikomu nevěřili. Pánbůh, když viděl, jak se Romové změnili k horšímu, varoval je. „Jednoho dne v pravé poledne položil svou boží dlaň na zářící slunce a rázem se udělala černočerná tma.“⁴⁴

Romové putují dále a přicházejí do vesnice, kde nejsou vítáni. Ale Vajduš u jednoho z kovářů předvede své umění a rázem se Romové stávají zase oblíbenými. Ostatní lidé, jak viděli šikovnost Vajduše, začali nosit nože k nabroušení a hrnce k letování. Romové zastali všechnu práci, která ve vsi byla. Dokonce na svatbě zastoupili skupinu, která se nemohla dostavit.

Romové si začínají uvědomovat, že by se měli někde ustálit a nežít stále kočovným životem. Jedním z důvodů bylo i to, že Mama Roma rychle zestárla. „Tenkrát si poprvé Vajduš a jeho bratři uvědomili, že se jim den ode dne Mama Roma scvrkává. Už byla menší než její pravnuci, ostatním cestou nestačila, ale sednout si na vůz k batolatům, to nikdy nechtěla.“⁴⁵ Mama Roma nechtěla jít do nebe jako mrtvá, nýbrž jako živá. Pánbůh nakonec rozhodl, že ji vezme do nebe živou, aby se mohla na své děti a vnoučata dívat a dohlížet na ně. „Obvykle беру do nebe jenom

⁴¹ DOSKOČILOVÁ, H. *O Mamě Romě a romském Pámbíčkově*. Praha: Amulet, 2001, s. 45.

⁴² DOSKOČILOVÁ, H. *O Mamě Romě a romském Pámbíčkově*. Praha: Amulet, 2001, s. 51.

⁴³ DOSKOČILOVÁ, H. *O Mamě Romě a romském Pámbíčkově*. Praha: Amulet, 2001, s. 53.

⁴⁴ DOSKOČILOVÁ, H. *O Mamě Romě a romském Pámbíčkově*. Praha: Amulet, 2001, s. 55.

⁴⁵ DOSKOČILOVÁ, H. *O Mamě Romě a romském Pámbíčkově*. Praha: Amulet, 2001, s. 67.

nebožtíky, ale ty jsi, Mamo Romo, zvláštní případ. Jsi vlastně moje maminka! Odneseš sis mě tenkrát v loktuši na břehu řeky Gangy jako miminko. A já ti to teď aspoň můžu oplatit.“⁴⁶

Kniha *O Mamě Romě a romském Pámbíčkově: dvanáct romských přikázání, jak je svým dětem vypravují romské maminky* spisovatelky Hany Doskočilové bezesporu velkým dílem přispěla k zobrazení romské tematiky v dětské literatuře. Autorka čtenářům originálním způsobem přibližuje vznik romského společenství.

Kniha je rozdělena do 12 kapitol, které jsou dále přehledně členěny na podkapitoly. V každé kapitole je pozornost soustředěna na jedno romské přikázání, kterých je v celé knize 12:

- Rom je Rom a Romem zůstane
- Rom Romovi pomůže vždycky, Pánbůh, jenom když se probudí
- Romové nade vše milují své děti, i ty nehodné
- Cokoli udělá jeden Rom, jako by udělali všichni
- Romové dovedou odpouštět
- Romové dovedou hudbou hovořit s Pánembohem
- Rom dokáže po dobrém skoro všechno, ale po zlém s ním nikdo nic nepořídí
- Romové jsou hrdí a nechtějí nic zadarmo
- Romové si dobré pověsti váží, a dovedou se o ni poprat
- Práce Romy vždycky zachrání
- Statečný Rom potřebuje statečnou ženu, ale statečná Romka má dost odvahy pro celou rodinu
- Romové, naučte se číst a psát

⁴⁶ DOSKOČILOVÁ, H. *O Mamě Romě a romském Pámbíčkově*. Praha: Amulet, 2001, s. 69.

Romská přikázání nejsou sdělována najednou. V každé kapitole je pozornost soustředěna na jedno romské přikázání, které Mama Roma vysvětluje na konkrétní situaci, na konkrétním příběhu. Romská přikázání nepocházejí od Pánaboha, nýbrž od samé Mamy Romy.

Knihy je doplněna o množství barevných ilustrací, které napomáhají k lepší představě příběhu, vyprávění. Musíme si uvědomit, že autorka píše jednoduchým, přístupným jazykem, který je blízký dětem mladšího školního věku. Příběhy jsou poutavé, velmi napínavé a volně na sebe navazují. Autorka přibližuje vznik romského společenství, ale i jeho vývoj a aspekty typické pro Romy, zejména jejich kočovný způsob života a rodinnou pospolitost romského společenství. Autorka se v knize odvolává i na biblické příběhy, již v samotném úvodu se dovídáme o genezi světa, ale i potopě světa či o zradě jednoho z bratrů. V knize se prolíná realita s fantazií. Realitu vidíme v těžkém postavení Romů v tehdejší společnosti a v jejich kočovném způsobu života, který byl mnohdy velmi těžký. V knize se nacházejí i fantazijní a zázračné prvky, například v případě kouzelné hole či kouzelné píšťalky, které Romům pomáhají řešit nástrahy, které je potkávají.

Příběhy jsou stručné, a přesto z nich vzniká velmi rozsáhlé a poutavé vyprávění. Text není v žádném případě strohý, autorka využívá různá označení, například Pánaboha oslovují Romové Pámbíček. Tvrdí se, že největší autoritou u Romů je uznávána matka, což lze demonstrovat na jednotlivých příbězích, kde hlavní roli romského společenství hraje Mama Roma. Zdůrazňuje se, že rodina má pro Romy velmi významné postavení v životě a je pro ně zcela nenahraditelnou, a to nikým a ničím.

Formou pohádkového příběhu autorka přibližuje celou dlouhou historii jednoho národa, a to Romů. Pomocí příběhů odvozujeme pozitivní i negativní vlastnosti Romů. Jádrem každé kapitoly je jedno přikázání. Přikázáními, která jsou v knize formulována, se Romové ve svém životě řídí, což autorka dokazuje i na příbězích. Zejména prostřednictvím posledního přikázání je pozornost věnována současnému velkému problému Romů, a to jejich gramotnosti. Autorka

vyzdvihuje, jak je důležité umět číst a psát pro každého z nás, a tím vyzývá i mladou generaci k tomu, aby nepodceňovala vzdělání a vážila si jej.

Autorka užívá i nespisovných slov, například slova piplačka. „*Byla s tím piplačka, ale stálo to za to.*“⁴⁷ Těmito výrazy se text stává bohatším a živějším. Na krátkém, přesto bohatém příběhu, popsala autorka vznik a vývoj jednoho národa. Prostřednictvím této knihy se čtenáři mohou dovědět velmi cenné informace o vzniku a budování tohoto společenství.

Autorka zpracovává danou problematiku velmi originálně, nenásilnou formou čtenáře informuje o historii Romů, o jejich kultuře, ale také o jejich soudržnosti. Na malém prostoru vytváří příběh nesmírné kvality, který působí funkcí vzdělávací (dějiny), ale i funkcí výchovnou (nenásilným způsobem působí na mravní rozvoj čtenářů, vyzývá je k etnické toleranci). S využitím malého množství postav přibližuje odlišnou kulturu jednoho národa. Autorka napsala dílo vysoké kvality, kterým se zapsala k nejlepším dílům věnující se romské problematice.

2.3.2. Tatínkovské pohádky

Tatínkovské pohádky jsou pohádkami novými v literatuře pro děti a mládež. Zdůrazňují potřebu tatínka pro vývoj dětí, ale také ilustrují, že tatínek je pro děti v mnohém velký vzorem. Vybrala jsem dvě autorské pohádky Arnošta Goldflama *Tatínek není k zahození* a *Tatínek 002*.

Arnošt Goldflam – Tatínek není k zahození

Arnošt Goldflam, známý český spisovatel, herec a režisér, vnesl do české literatury pro děti a mládež něco nového, a sice tzv. tatínkovské pohádky. První kniha z této skupiny pohádek vyšla v roce 2004 v nakladatelství Andrej Šťastný pod názvem *Tatínek není k zahození* s podtitulem *Pohádky pro malé i velké*. Kniha je plná barevných ilustrací, jejichž autorkou je Petra

⁴⁷ DOSKOČILOVÁ, H. *O Mamě Romě a romském Pámбіčkovi*. Praha: Amulet, 2001, s. 7.

Goldflamová Štětínová, manželka autora knihy. V roce 2005 získala kniha ocenění Magnesia litera za nejlepší knihu pro děti a mládež.

Kniha je určena dětem mladšího školního věku, dětem od 6 do 11 let. Arnošt Goldflam odůvodňuje napsání této pohádkové knihy následovně: „*Když bylo mé dceři Sylvě asi deset let, vyprávěl jsem jí smyšlené pohádkové příběhy. V nich jsem já coby tatínek vždy nějakým nedopatřením vykonal záslužný čin...Teď po letech jsem si na to všechno vzpomněl a sepsal jsem patnáct pohádek, abych je mohl předčítat svému synkovi Otto Antonínovi čili Otoníčkovvi, až mu bude těch pět a víc.*“⁴⁸

Jedná se o soubor 15 pohádek, v nichž vystupuje jako hlavní postava a současně vypravěč tatínek, který se ničeho nezalekne a každou situaci hravě vyřeší. Nejedná se o obvyklé pohádkové příběhy, ovšem mnoho znaků klasické pohádky zde najdeme, například boj dobra se zlem či odměnu za vykonaný čin. V knize se nachází pohádky s názvy *Tatínek a drak lidožrout*, *Tatínek nemocný pan prezident*, *Tatínek a strašidelný dům*, *Tatínek a olympijské hry*, *tatínek a splašená zvířata*, *Tatínek a loupežníci*, *Tatínek a strašidelné Brno*, *Tatínek a přemnožené myši*, *Tatínek a čert*, *Tatínek a divadlo*, *Tatínek a mimozemšťani*, *Tatínek a zlí bacilové*, *Tatínek a noční příšera*, *Tatínek a tryskáč* a *Tatínek a bankovní lupiči*.

Systém odměn se nachází téměř ve všech příbězích, ale nejedná se pouze o odměny hmotné. Hned v úvodu dostává tatínek první odměnu, a sice po boji s drakem lidožroutem. První odměnou pro něj je ruka maminky, kterou si vezme za ženu. Tatínek nastupuje na scénu, a to nejen v tomto příběhu, v okamžiku, kdy si ostatní už neví rady, popřípadě kdy je ohroženo lidstvo. Tatínek vystupuje jako hrdina, který se ničeho nezalekne a každého úkolu se zhostí. Například v příběhu o drakovi nám vypráví, jak do města vnikl drak, který si začal klást podmínky. Přál si, aby mu občané každý den přivedli tři dívky, přičemž dojde k tomu, že už ve městě zůstane pouze jedna dívka, která je ze všech nejkrásnější a město ji nechce drakovi dát.

⁴⁸ GOLDFLAM, A. *Tatínek není k zahzení*. Praha: Andrej Šťastný, 2004, přebal.

Nikdo si nevěděl rady, „*a tu se mezi těmi všemi lidmi přihlásil tatínek.*“⁴⁹ Za to, že zachránil město před drakem, dostal za ženu maminku. „*Až byli všichni dole, tak se krasavice vrhly na tatínka a že mu nabízí, že by si ho vzaly za manžela nebo aspoň věnovaly svou lásku a tak. Ale tatínek nechtěl a jen se díval, kde je ta poslední, nejkrásnější. A ta se zase dívala po něm, ani si nemuseli nic říkat, šli k sobě, dali si pusu a pak se vzali.*“⁵⁰

Tatínek se projevuje jako vynikající rétorik, léčitel, osvoboditel či sportovec. Jako léčitel se projevuje tatínek v pohádce o nemocném prezidentovi. Náhodou tatínek spatří v televizi reportáž, že pan prezident onemocněl. V reportáži vyzývají ostatní, aby se pokusili pana prezidenta vyléčit. Nikdo nemůže dlouho přijít na to, co mu je a opět nastupuje na scénu náš hlavní hrdina tatínek. „*Vidíte, jak prezident pořád cucá to plnicí pero a ty pastelky, když čte listiny? ... To je právě to, co nesmí dělat, to je strašně nezdravé a z toho je teďka pan prezident nemocný, poněvadž je plný inkoustu a rozkousaných pastelek.*“⁵¹

Tatínek se projeví i jako vynikající sportovec a to v kapitole *Tatínek a olympijské hry*. V úvodu dětem vysvětluje, co jsou to olympijské hry, jelikož předpokládá, že ne každé dítě ví, o co se jedná. „*To jsou takové závody, kdy se sjedou ti nejlepší sportovci z celého světa a závodí tak dlouho, až se ukáže, kdo z nich je nejlepší. Tak třeba se háže těžkou koulí a kdo hodí nejdál, ten je nejlepší v házení koulí. A ten dostane zlatou medaili a ta je moc vzácná!*“⁵² V této kapitole se nejedná o jediné vysvětlení, další přichází zanedlouho, kdy maminka povzbuzuje tatínka k tomu, aby se závodů zúčastnil. „*Určit bys byl lepší než ti chabrusi! Chabrus totiž, to je takový charábel, jistě rozumíš. Prostě chudinka.*“⁵³ Když vidí tatínek neúspěch sportovců, rozhodne se je zastoupit a olympijské hry vyhraje. Jedinou odměnou za vítězství je pusa od maminky. „*Tak*

⁴⁹ GOLDFLAM, A. *Tatínek není k zahzení*. Praha: Andrej Šťastný, 2004, s. 9.

⁵⁰ GOLDFLAM, A. *Tatínek není k zahzení*. Praha: Andrej Šťastný, 2004, s. 10.

⁵¹ GOLDFLAM, A. *Tatínek není k zahzení*. Praha: Andrej Šťastný, 2004, s. 15.

⁵² GOLDFLAM, A. *Tatínek není k zahzení*. Praha: Andrej Šťastný, 2004, s. 22.

⁵³ GOLDFLAM, A. *Tatínek není k zahzení*. Praha: Andrej Šťastný, 2004, s. 26.

mu maminka dala pusu. Ale to bylo všechno, co dostal, protože se pozdě přihlásil a žádné peníze nezbyly.“⁵⁴

Další odměna se objevuje i ve vyprávění o tatínkovi a loupežnících. Zde jsou odměnou děti, se kterými jdou tatínek s maminkou na procházku do lesa. Zde je věnována pozornost obrazu harmonického rodinného života, který je pro ně základem. Dobré vztahy a děti jsou pro ně tím nejdůležitějším, co mají. Při procházce lesem je přepadnou loupežníci, ale i v této situaci si tatínek zanechává chladnou hlavu. Začne jim vyprávět, co všechno děti potřebují, jak se o ně musí starat a ptá se jich, zda by zvládli to či ono, „*lupiči už nevěděli kam patří, jak se jmenují a co vůbec chtěli.*“⁵⁵ Nakonec v klidu odcházejí domů, „*a vzali s maminkou kočárek, lupiči šli před nimi a za nimi jako osobní stráž, za chvíli už byli na pokraji lesa a dokonce ještě svítilo trochu sluníčko. Tam se rozloučili, lupiči jim ještě dali na památku ukradené zlaté hodinky a vrátili se do lesa.*“⁵⁶

V kapitole *Tatínek a strašidelný dům* poznáme i další vlastnosti tatínka, a sice vzdělanost, ukáže se, že tatínek je velice chytrý a sečtělý. Musíme si uvědomit, že jsme v době, kdy žili na světě všelijaké příšery, strašidla a čerti. Strašidla ovládnou celý dům a všichni obyvatelé domu spoléhají na tatínka, který se znovu stane hrdinou. „*Dívali se po sobě, pak na maminku, nakonec na tatínka, poněvadž byl ještě mladý a silný, pořád ho vídali, že si třeba nese noviny nebo nějaký časopis, a dokonce ho někdo zahlédl i s knížkou, tak si říkali, že bude taky asi i moc chytrý a že na něco přijde. Spoléhali prostě na tatínka, že je všechny zachrání.*“⁵⁷ Tatínek nevíteží díky síle, ale díky selskému rozumu. Necítí se jako hrdina, bere to jako samozřejmost a svou moudrost odvolává na knihy. „*A říkali tatínkovi, jak ho obdivují, kde ty moudrosti všechny vyčetl, a on kýval hlavou a říkal: Knihy jsou holt knihy, tak je to...!*“⁵⁸

⁵⁴ GOLDFLAM, A. *Tatínek není k zahzení*. Praha: Andrej Šťastný, 2004, s. 27.

⁵⁵ GOLDFLAM, A. *Tatínek není k zahzení*. Praha: Andrej Šťastný, 2004, s. 36.

⁵⁶ GOLDFLAM, A. *Tatínek není k zahzení*. Praha: Andrej Šťastný, 2004, s. 37.

⁵⁷ GOLDFLAM, A. *Tatínek není k zahzení*. Praha: Andrej Šťastný, 2004, s. 19.

⁵⁸ GOLDFLAM, A. *Tatínek není k zahzení*. Praha: Andrej Šťastný, 2004, s. 21.

Příběhy se odehrávají na různých místech, přičemž se zde nevyskytují žádná fantastická místa. Všechna místa jsou reálná a malému čtenáři známá, nejčastěji se příběhy odehrávají v domácím prostředí, v lese či v jiném městě, například v Brně. Zde se čtenáři setkávají i s brněnským dialektem, ihned na začátku této kapitoly je zobrazen krátký slovníček nejčastějších brněnských výrazů i s překladem. V mnohých případech tatínek nerozumí, např. „*já su brněnské drak a každýho sfutruju, kdo se bude nějak šprajcovat!*“⁵⁹ Opět se dovídáme o tatínkově statečnosti a chytrosti. „*Ale tys to všechno přečkal jako statečný a silný náš milovaný tatínek a už jsi zase doma.*“⁶⁰

Ovšem, i když nejsme ve fantastickém prostředí, neznamená to, že by se zde nevyskytovaly i fantastické prvky a postavy. Právě naopak, v příbězích jsou velmi často zařazovány fantastické prvky a postavy do reálného prostředí. Například v kapitole *Tatínek a mimozemšťané*, kdy se dostáváme do domácího prostředí, kde se tatínek s maminkou dívají na televizi a zničehonic vystoupí mimozemšťané z televize přímo k nim do obývacího pokoje. Nebo například v kapitole, která vypráví o tatínkovi a strašidelném domě. Zde se dostáváme do reálného prostředí domu, ve kterém rodina žije. V tomto domě se objeví různá strašidla a příšery. Právě v této pohádce můžeme nalézt odrážející se dětské pocity, obavy, zejména strach z tmavého starého domu, ve kterém bydlí. Strach se stupňuje v okamžiku, kdy se v domě začnou vyskytovat již zmíněné příšery a strašidla.

V celé knize se promítá systém odměn, tyto odměny mají různé charaktery, nejedná se pouze o odměny materiální. V tomto případě nabývají odměny různých forem, například tatínek získá ruku maminky, mají děti a klidný rodinný život. Ačkoliv je téměř v každém příběhu tatínek nějak odměněn, na druhé straně jsou tyto odměny mnohdy provázeny i trestem, většinou v rovině materiální. Tomuto jevu je pozornost věnována v několika příbězích, například

⁵⁹ GOLDFLAM, A. *Tatínek není k zahzení*. Praha: Andrej Šťastný, 2004, s. 40.

⁶⁰ GOLDFLAM, A. *Tatínek není k zahzení*. Praha: Andrej Šťastný, 2004, s. 42.

v pohádce s názvem *Tatínek a drak lidožrout*. „*Sám pan starosta je oddával a ještě říkal a ještě říkal tatínkovi, ať se příležitostně zastaví na radnici, zaplatit ty motorové pilky, co se pokazily. Že on, starosta, sice ví, že je tatínek zachránil – ale pořádek je pořádek.*“⁶¹ Dále v kapitole, která vypráví o přemnožených myších, které tatínek naláká na sýr a získá tak titul *Náš Vyhubitel*. Opět získává odměnu, ale vzápětí i trest v podobě zaplacení sýra. „*Tatínek skutečně taky dostal toho Vyhubitele, myslím toho Našeho, museli ale bohužel s maminkou zaplatit ten ementálský sýr, protože to televize platit nemůže, na to nemá, aby za každého platila, co ho napadne! Ale tatínek s maminkou měli přece jenom nějaké peníze uspořené, něco jim dali děda a babička, tak se to nakonec nějak srovnalo, i když to nebylo zadarmo.*“⁶² Určitý kontrast odměny a trestu se nachází i v pohádce o mimozemšťanech. „*Po zprávách hlásili, že tady mimozemšťané měli asi nějaké tajné spojence, kteří je hostili koláči, čajem a kávou, a že až se na ně přijde, tak se s nimi zatočí. To bylo trochu nespravedlivé, když se uváží, že tatínek s maminkou tu vlastně zachránili celé lidstvo, ale to už tak bývá.*“⁶³

Kniha *Tatínek není k zahzení* je složena z 15 originálních pohádek, které jsou založeny na spontánním vyprávění. Čtenář se velmi dobře dostává do děje, každý příběh je uvozen větou Dobrý večer, moje milé děti. A rovněž každý příběh vždy končí větou A vy už běžte taky spát, ať jste zítra tak šikovní a silní jako ten váš tatínek. Dobrou noc! Děti tak mají pocit, že je tím hrdinou právě jejich tatínek.

Všechny pohádky jsou veselé a jsou psány živým, srozumitelným jazykem, a tak se stávají přístupnými pro děti mladšího školního věku. V pohádkách se nachází hovorové výrazy, ovšem neologismům se Arnošt Goldflam záměrně vyhýbá, jelikož by tyto výrazy mohly být mladším

⁶¹ GOLDFLAM, A. *Tatínek není k zahzení*. Praha: Andrej Šťastný, 2004, s. 10.

⁶² GOLDFLAM, A. *Tatínek není k zahzení*. Praha: Andrej Šťastný, 2004, s. 46.

⁶³ GOLDFLAM, A. *Tatínek není k zahzení*. Praha: Andrej Šťastný, 2004, s. 61.

dětem nesrozumitelné. Autor využívá i hyperboly a ironie, například v poslední kapitole, která vypráví o bankovních lupičích. „*Pane, vy jste jak ten Bajaja na bílém koni.*“⁶⁴

Hlavním hrdinou všech pohádek je tatínek, který je líčen jako statečný, nebojácný a chytrý muž. V pohádkách je zdůrazňována role otce v rodině. I pojmenování tatínek, maminka svědčí o harmonickém vztahu celé rodiny.

Arnošt Goldflam – Tatínek 002

Tato kniha je volným pokračováním předchozí úspěšné knížky spisovatele Arnošta Goldflama *Tatínek není k zahzení*. Kniha s názvem *Tatínek 002* a podtitulem *Pohádky pro celou rodinu* vyšla v roce 2006 v nakladatelství Andrej Šťastný. Stejně jako předchozí díl těchto tatínkovských příběhů, i tuto knihu ilustrovala manželka Arnošta Goldflama Petra.

Tyto příběhy už nejsou věnovány pouze dceři Sylvě a synu Otoníčkoví, nýbrž i dceři Ireně, která se Goldflamovým narodila. Autor odůvodňuje napsání pokračování prvního úspěšného dílu následovně: „*V mojí první knížce pro děti, Tatínek není k zahzení, byly pohádky, které jsem kdysi vyprávěl dceři Sylvě, napsal pro syna Otto-Antonína a také jim jsem ty pohádky věnoval. Ale i všem tatínkům, aby se mohli chlubit hrdinskými činy pohádkového Tatínka, a tak se udělat doma trochu důležitějšími. A protože nám dětí přibylo, máme teď ještě dcerku, Mimi Irenu, tak jsem si řekl, že budu muset napsat ještě jednu knihu pohádek, zase o tatínkovi, i pro ni. A ta se jmenuje Tatínek 002 a samozřejmě, zase tam tatínek koná hrdinské činy. Však jsme všichni tady vedle na obrázku, teď už i s Mimi, její maminka Petra ji tam přimalovala. A vůbec, malovala i všechny obrázky v téhle knížce, tak jako v té první, a dala si s tím zase velikou práci! Tak si je při čtení prohlížejte. Tím už ale pohádky o tatínkovi končí... příště už o mamince! Snad!*“⁶⁵

⁶⁴ GOLDFLAM, A. *Tatínek není k zahzení*. Praha: Andrej Šťastný, 2004, s. 81.

⁶⁵ GOLDFLAM, A. *Tatínek 002*. Praha: Andrej Šťastný, 2006, přebal.

Hlavním vypravěčem všech pohádek je opět tatínek, stejně jako tomu bylo i v předchozím díle. V knize *Tatínek 002* je 15 pohádek s názvy *Tatínek a medvěd*, *Tatínek a velryba*, *Tatínek a lupiči v bytě*, *Tatínek a roboti*, *Tatínek a zahrádka*, *Tatínek a velká voda*, *Tatínek a blaničtí rytíři*, *Tatínek a noční víly*, *Tatínek a boty*, *Tatínek a bohatý vévoda*, *Tatínek a zpřeházený čas*, *Tatínek a nedělní vycházka*, *Tatínek (ale i maminka a hlavně děti) a návštěva*, *Tatínek a maminka, ale hlavně děti a peklo* a celou knihu uzavírá kapitola s názvem *Tatínek, Toniček a orel*.

Pohádky jsou opět vyprávěny tatínkem, přičemž začátek každého příběhu uvozuje fráze *Dobrý večer, moje milé děti!* Na rozdíl od prvního dílu, kde je ve všech příbězích hrdinou a hlavním iniciátorem tatínek, se v této knížce dostává do popředí i maminka jako hrdinka spolu s tatínkem. Ovšem hrdinnost maminky není tak vyzdvihována jako hrdinnost tatínkova, větším hrdinou je vždy tatínek, který si se vším poradí.

Příběhy se odehrávají na různých místech, přesto těžiště všech příběhů je soustředěno domů, do prostředí blízkého dětem. Ačkoliv se každý příběh odehrává v reálném, skutečném prostředí, neznamená to, že se v knize nenachází žádné fantastické či kouzelné prvky. Například v příběhu *Tatínek a boty* už ze samotné věty „já už tady ten obchod vedu dlouho, paní, dnes tomu bude akorát sto let a vy jste moji poslední zákazníci“⁶⁶ lze poznat, že obchod je kouzelným. Když přijdou všichni domů, poznají, že se nejedná o ledajaké boty, nýbrž o boty skákací, což dosvědčuje i lístek vložený v krabici. „Boty jsou skákací celé tři měsíce po zakoupení, to zaručuje výrobce a majitel obchodu Všelíjaké různé boty a obuv.“⁶⁷ S kouzelným prvkem se čtenář setká i v kapitole *Tatínek a nedělní vycházka*. Při cestě lesem najdou děti kámen, který je zakletý a jen oni dva, bratříček a sestríčka jej mohou vysvobodit. Vysvobodit jej mohou tak, že „jestli se nade mnou smilují a dají mi dobrovolně svůj chléb a dají mi napít, bude moje hříšná

⁶⁶ GOLDFLAM, A. *Tatínek 002*. Praha: Andrej Šťastný, 2006, s. 58.

⁶⁷ GOLDFLAM, A. *Tatínek 002*. Praha: Andrej Šťastný, 2006, s. 60.

*duše vysvobozena a já budu po tisíci letech konečně moci odčinit své hříchy. Ale takové děti nejsou, co by se nade mnou slitovaly!*⁶⁸

Téměř ze všech příběhů je jasné, že rodina žije aktivním životem, že děti zapojuje do všech možných aktivit. Jedná se o rodinu, která nepodléhá většinové společnosti, pro kterou je pohodlnější pustit dětem televizi či počítač.

V příběhu o tatínkovi a medvědovi přemýšlí o tom, co podniknou o velkých letních prázdninách. Vyráží na houby do lesa a příjemná procházka po lese se v okamžiku mění v drama. S dramatickými, napínavými prvky autor pracuje v mnoha příbězích. V tomto případě se děti i s tatínkem ztratí, a aby to nebylo málo, ještě hrůzou strnou, když se před nimi objeví medvěd. *„Před nimi byl veliký huňatý medvěd a chodil po zadních, kymácel se ze strany na stranu a blížil se k nim. A nebylo dost ani na tom! Měl široce otevřenou strašlivou tlamu a v ní byly vidět žluté tesáky. Děti se nemohly ani hnout, medvěd se k nim blížil víc a víc, už byl skoro u nich, napřahoval pracky s ostrými drápy a cenil zuby.*⁶⁹ Čtenář je napjatý až do chvíle, než se dozví, že medvěd je člověk, je to Vašek z opery *Prodaná nevěsta*. Tatínek zde vystupuje opět jako hrdina, který chtěl přeprat medvěda silou, ovšem konkuruje mu maminka, která nechtěla přeprat medvěda silou, nýbrž rozumem. *„Ted’ se statečná maminka vrhla na záda, ale ne medvědovi, tatínek, jak byl rozehrátý tou bitkou, málem se pustil do boje i s maminkou. Ale ona ho jednou ranou srazila k zemi a lehla si vedle něj, pevně ho sevřela a šeptla mu do ucha: „Dělej mrtvýho!*⁷⁰

V kapitole *Tatínek a velryba* opět rodina přemýšlí o tom, kam vyrazí, nakonec se rozhodnou, že pojedou k moři. I v tomto příběhu je dramatická situace v moment, kdy děti odnese na ocase velryba. Maminka je zoufalá a rady si neví v tomto případě ani tatínek, proto jej maminka

⁶⁸ GOLDFLAM, A. *Tatínek 002*. Praha: Andrej Šťastný, 2006, s. 78.

⁶⁹ GOLDFLAM, A. *Tatínek 002*. Praha: Andrej Šťastný, 2006, s. 8.

⁷⁰ GOLDFLAM, A. *Tatínek 002*. Praha: Andrej Šťastný, 2006, s. 9.

povzbuzuje slovy „*dělej něco, proč nic neděláš? Ujíždějí ti děti na velrybě!*“⁷¹ Stejně tak jako maminka v předchozím příběhu přemohla medvěda rozumem, i tatínek při zápasu s velrybou nevyužívá síly, nýbrž rozumu. Čtenář se opět setkává s faktem, že tatínek je chytrý a sečtělý, jelikož si vzpomene, že „*velryby se domlouvají různými zvuky, které připomínají pískání a bublání, a tak začal z píšťalky vyluzovat různé pazvuky, hlasité, tiché, bublavé, pronikavé, jak jenom to šlo.*“⁷²

Autor se věnuje i technice, a to zejména v příběhu o tatínkovi a robotech. Roboti a technika jsou fenoménem dnešní doby, zejména vědci se neustále pokouší nahrazovat lidský faktor technickými vymoženostmi. V tomto příběhu je pozornost věnována nejen technice, ale i reklamě, která všechny z nás ovlivňuje. Na základě reklamy se jede rodina podívat na výstavu robotů. Výstava robotů se v okamžiku mění v drama, protože se všichni roboti vzbouří. „*Vzpoura! Roboti se vzbouřili! Roboti! Utíkejte rychle!*“⁷³ Všichni se báli, jen tatínek si prozatím ponechával chladnou hlavu a přemýšlel, jak vzpouru zastavit. Pozornost je soustředěna zejména na to, jak to může dopadnout, když technika zvítězí nad člověkem, a tím ho zničit. „*Lidé přišli sem, aby nás tu okukovali, aby si nás kupovali a abychom jim sloužili. Ale my už jsme chytřejší než oni. Ted' budou sloužit oni nám!*“⁷⁴ Ovšem v tomto případě se tatínek ukázal jako hrdina, když dostal nápad chovat se stejně jako roboti, a tím splynout s davem. Stejně jako při jiných hrdinských činech, i tentokrát si zaslouží pochvalu maminky. „*Maminka ještě chvíliu tatínka chválila, říkala, že má tělo jako z ocele!*“⁷⁵

O tom, jak člověka ovlivňuje reklama, se dovídáme ještě v jednom příběhu, a sice v příběhu o tatínkovi a nedělní vycházce. Autor ukazuje i výchovné aspekty z pohledu maminky i tatínka. „*Až já budu velká, budu si kupovat jenom věci z reklamy! A kdo tě, prosím tě, bude živit? A*

⁷¹ GOLDFLAM, A. *Tatínek 002*. Praha: Andrej Šťastný, 2006, s. 14.

⁷² GOLDFLAM, A. *Tatínek 002*. Praha: Andrej Šťastný, 2006, s. 14.

⁷³ GOLDFLAM, A. *Tatínek 002*. Praha: Andrej Šťastný, 2006, s. 28.

⁷⁴ GOLDFLAM, A. *Tatínek 002*. Praha: Andrej Šťastný, 2006, s. 28.

⁷⁵ GOLDFLAM, A. *Tatínek 002*. Praha: Andrej Šťastný, 2006, s. 29.

šatit? A kde na to všechno vezmeš peníze?“⁷⁶ Rodiče dávají dceři najevo, že v životě nebude mít nic zadarmo, že nebude mít život jako v bavlnce.

V příběhu o tatínkovi a velké vodě se čtenář dovídá i poznatky z historie, v tomto případě o Noemově arše. „*Totíž to jednou začalo pršet a pršelo a pršelo a nechtělo to pořád přestat. Lidi už trochu dostali strach, že nastane potopa světa a jeden pán už zase začal stavět Noemovu archu, co na ní tehdy, za dávných časů, ten Noe zachránil všechna zvířata.*“⁷⁷ Pohádky Arnošta Goldflama mají tedy i charakter vzdělávací, jelikož zvědavý čtenář se rád dozví, co to ona Noemova archa byla a jak to s ní dopadlo.

Stejně tak, jak autor dětem vysvětluje základní údaje o potopě světa, popisuje i všední, běžné věci, jako je například sklep. Tomuto jevu se autor věnuje ve vyprávění o tatínkovi a blaničtích rytířích. „*Lidé mají třeba doma stará kamna a topí uhlím, a pak mají ve sklepě uhlí. Jiní zase mají chladný a stinný sklep a skladují v něm brambory, zeleninu, zavařeniny a tak. A někdo má jenom takový kumbál, možná se tomu ani sklep říkat nedá, a tam má věci, které zrovna nepotřebuje, třeba sánky na zimu, nářadí, staré nepotřebné hadry, rozbité kolo a tak.*“⁷⁸

V závěru této kapitoly se objevuje v rámci rozloučení rýmování, „*dobrou noc, blaniční rytíři na pomoc!*“⁷⁹ Ovšem tohle není jediné rýmování, se kterým se čtenář v knize setká. Další nalezneme například v kapitole s názvem Tatínek (ale i maminka a hlavně děti) a návštěva. „*Opeču si ryby, houby, a sním si je v tichém loubí. Pak dvě sladké malé děti do bříška mi jako dortík letí.*“⁸⁰ V této kapitole je pozornost rovněž věnována podrobné charakteristice postavy. Autor popisuje strašidlo, které se objevilo za dveřmi, když děti zlobily. „*Do okna se vecpala odporná babizna. Šedivé a umaštěné vlasy, nečesané snad nikdy. Z nich trčely různé větvičky, listí a smetí, co se tak nachytalo za tu dobu a co tam uvízlo. Tvář svraskalá, oči krhavé, víčka*

⁷⁶ GOLDFLAM, A. *Tatínek 002*. Praha: Andrej Šťastný, 2006, s. 75.

⁷⁷ GOLDFLAM, A. *Tatínek 002*. Praha: Andrej Šťastný, 2006, s. 37.

⁷⁸ GOLDFLAM, A. *Tatínek 002*. Praha: Andrej Šťastný, 2006, s. 43.

⁷⁹ GOLDFLAM, A. *Tatínek 002*. Praha: Andrej Šťastný, 2006, s. 47.

⁸⁰ GOLDFLAM, A. *Tatínek 002*. Praha: Andrej Šťastný, 2006, s. 86.

narudlá a vypoulené bulvy se zornicemi různých barev. Jedno oko zelené, druhé rudé. Ústa něco žmoulala a po stranách trčely jediné dva zuby, jako tygří tesáky. Občas se vymrštil jazyk, aby zachytil mouchu, která zrovna letěla kolem.“⁸¹

V knize je věnována pozornost rodině jako takové, zejména důležitosti její pospolitosti. Tento prvek najdeme v knize několikrát. Například v situaci, kdy se děti dostanou do područí babizny, která si z nich udělala sluhy. Jako jediné vysvobození děti vidí skok do rybníka, přičemž jsou oba pevně rozhodnutí, že do rybníka skočí spolu. „*Děti se držely za ruce a klesaly hloub a hloub do rybníka a baba začala rukama šátrat ve vodě, aby to chutné lidské sousto ještě ulovila.*“⁸² V tomto případě je pozornost zaměřena na sourozenecké pouto, které nikdo nemůže rozdělit. Další společné pouto, tentokrát celé rodiny spatříme v kapitole vyprávějící o tatínkovi a nedělní vycházce. Tímto společným poutem mám na mysli snídaně. V dnešní době se málokdy sejde celá rodina pohromadě, většinou je tomu tak pouze u víkendového oběda. Jsou ovšem rodiny, které si na společné stravovací rituály potrpí, což je i případem této pohádkové knihy, „*jednoho dne se maminka, tatínek a děti probudili, trochu se ještě pováleli v posteli, povídali si, pohráli nebo tak podobně, pak se umyli, oblékli a sešli se u snídaně.*“⁸³ Důkaz lásky najdeme i v kapitole, která vypráví o tatínkovi a nočních vílách. Víly se jej snaží přemluvit a následně odvézt do svého světa, ale tatínek se brání, „*ženu neopustím, já ji miluji! A děti taky!*“⁸⁴

V mnoha příbězích je také velká míra napětí, strachu či dobrodružství. Za několik možných příkladů bych jmenovala pohádku vyprávějící příběh o tatínkovi a lupičích v bytě. Přes prvotní strach maminky o děti, které nebude mít kdo hlídat, nakonec svolí a odejde s tatínkem do divadla. Maminka děti výchovně poučí o tom, co mají či nemají dělat. Přes veškeré zákazy děti nakonec otevrou zlodějům, kteří na ně zvoní. Děti mají strach, jelikož jim lupička vyhrožuje

⁸¹ GOLDFLAM, A. *Tatínek 002*. Praha: Andrej Šťastný, 2006, s. 84.

⁸² GOLDFLAM, A. *Tatínek 002*. Praha: Andrej Šťastný, 2006, s. 86.

⁸³ GOLDFLAM, A. *Tatínek 002*. Praha: Andrej Šťastný, 2006, s. 74.

⁸⁴ GOLDFLAM, A. *Tatínek 002*. Praha: Andrej Šťastný, 2006, s. 51.

podřezáním hrdla. Přestože je situace velmi vyhrocená, děti si zanechají chladnou hlavu a zloděje přemůžou. Až je po všem, teprve si uvědomí, co všechno se mohlo stát.

Stejně tak, jako tomu bylo v prvním díle této pohádkové knihy, i tady se setkáváme s harmonicky fungující rodinou, která ve všech chvílích drží spolu, všichni členové se vzájemně podporují a pomáhají si. Hrdinové jsou známí už z předchozího dílu. Autor opět text obohacuje nespisovnými či hovorovými výrazy, jako je například takys, kakraholte, šmejdilo či civět. Kniha je zase obohacena o překrásné ilustrace, které čtenáři napomáhají lépe si dané situace představit.

Hrdinou těchto příběhů se opět většinou tatínek, ovšem v mnohých kapitolách se po jeho vzoru stávají hrdiny i děti či maminka. Autor využívá jak jednoduchých vět, tak i souvětí, která ale jsou krátká a srozumitelná i pro menší čtenáře.

V knize najdeme i mnoho výchovných prvků, domnívám se tedy, že autor tímto dílem nechtěl ukázat jen statečnost tatínka, nýbrž chtěl působit i na morálku dětí. Čtenáři ukazují i situace, které v žádném případě nemusely dopadnout šťastně, a konec mohl být tragický, tím varuje děti před případným nebezpečím.

Pohádky nabádají děti i k tomu, aby se k ostatním lidem chovali hezky, zejména ke svým rodinným členům. Autor ukazuje i možné varianty trávení volného času, odmítá sezení před počítačem či televizí, navrhuje trávení volného času s rodinou, například v lese, na procházce, či při sportu.

Příběhy jsou krátké, přesto velmi poutavé a napínavé. V druhém díle pohádek o tatínkovi je daleko více nebezpečí, ale i tak všechny pohádky končí šťastně. Úvodní fráze na navázání kontaktu i závěrečná fráze na rozloučení jsou stejné jako v díle prvním.

2.3.3 Didaktické pohádky

Didaktické pohádky mají výchovný podtext a můžeme říci, že jsou velmi blízké bajkám, jelikož z nich, ačkoliv někdy skrytě, vyplývá morální ponaučení.

Renata Bellingerová – O zlaté mrkvi

Renata Bellingerová je autorkou věnující se sarkastickým textům, ale i příběhům a pohádkám se sociální tematikou.

Kniha s názvem *O zlaté mrkvi* vyšla v roce 2003 v nakladatelství Baobab. Sestává ze dvou příběhů, a sice ze stejnojmenného příběhu *O zlaté mrkvi* a z příběhu s názvem *Jeden měl kapsu plnou, druhý prázdnou a ten třetí neměl žádnou*. Kniha je obohacena o ilustrace Chrudoše Valouška. Kniha byla nominována na Nejkrásnější knihu za rok 2003.

Již samotný název mě přivedl k zamyšlení, jaká asi může být pohádka o zlaté mrkvi. Úvod je stejný jako v každé jiné pohádce, „žila, byla, narodila se jedna zlatá mrkev.“⁸⁵ Příběh o zlaté mrkvi zdánlivě připomíná pohádku *O veliké řepě*, kterou postupně ze země tahala celá rodina. Na rozdíl od řepy mrkev vytahuje ze země pouze maminka, která se s úlovkem následně pochlubí celé rodině.

Žena, která mrkev vytáhla, byla velmi chudá a nic takového v životě neviděla. „*Zlatá mrkev, podivila se. Jak je krásná! A běžela ji ukázat svým dětem a manželovi.*“⁸⁶ Každý z rodiny k zlaté mrkvi vzhlížel a obdivoval ji, ovšem až do chvíle, než zjistili, že mrkev není k jídlu. „*Zlatá mrkev byla krásná, ale nebyla k jídlu.*“⁸⁷

Vzhledem k tomu, že nevěděli, co si s mrkví počít, tatínek se rozhodne se jí zbavit. Rodina má hlad, a jelikož žijí v horách, kde jsou všichni chudí, nemohli by mrkev ani prodat. „*Táta mrkev vzal, rozpráhnul se a hodil ji daleko, tak daleko, že vyčerpáním padnul. Děti i máma si*

⁸⁵ BELLINGEROVÁ, R. *O zlaté mrkvi*. Praha: Baobab, 2003, s. 4.

⁸⁶ BELLINGEROVÁ, R. *O zlaté mrkvi*. Praha: Baobab, 2003, s. 4.

⁸⁷ BELLINGEROVÁ, R. *O zlaté mrkvi*. Praha: Baobab, 2003, s. 7.

myslely, že je mrtvý, a rychle ho donesly domů.“⁸⁸ Tatínek naštěstí nezemřel, ale umíral, protože zbytek svých sil svého zesláblého těla vložil do velkého hodu mrkví.

Poněvadž tatínek do hodu vložil velkou sílu, mrkev letěla velmi rychle a velmi daleko, letěla přes hory, pláně, řeky, až doletěla do hlavního města. Sama mrkev si uvědomuje, že chudým lidem není k ničemu, jelikož není k jídlu. Napadne ji, že užitečná by mohla být lidem bohatým. *„Chudí lidé mě nepotřebují, nejsem k jídlu, jsem ze zlata. Musím jít k někomu bohatému, tomu snad udělám radost.*“⁸⁹

Po dlouhém přemýšlení mrkev dojde k závěru, že nejbohatším v zemi je panovník, proto se skoky dopraví až do hlavního města. Ihned poznala, že její rozhodnutí bylo správné, že si bohatí lidé budou zlaté mrkve vážit. Prvním, kdo se s mrkví potkal, byl Princ, *„ten si zlatou mrkev chytil a měl z ní velkou radost a velice ji obdivoval. Jak je zlatá, jak je krásná.*“⁹⁰ Pro Prince se rázem stala mrkev tím nejdůležitějším a manželka i děti musely jít stranou. Dalo by se říci, že se Princ v mrkvi přímo vzhlédl.

Ovšem po čase bylo poznat, že ani v tomto případě neudělala mrkev radost lidem, pokud tedy pomineme Prince, který z ní byl nadšený. Nakonec i Prince přestala mrkev bavit a to proto, že neuměla mluvit a Princ si s ní tak nemohl popovídat. *„Prince zlatá mrkev přestala bavit. Byla krásná, zlatá, Princ ji velmi obdivoval, hezky tančila a vesele poskakovala, až jí zlatá nat’ radostně vlála ve větru, ale neuměla mluvit. A Princ si chtěl s někým povídat. A také neměla ruce a nemohla Prince držet za ruku.*“⁹¹

Princ se rozhodl zakopat ji do královského záhonu, kde se mrkev nemohla ani hnout. Ze záhuby ji zachrání Princova maminka, Královna, jež ji vytáhla ze země a odfoukla ji do nebe, přičemž se dostala až ke Slunci, které ji snědlo. Rázem se mrkev proměnila v zářivé sluneční

⁸⁸ BELLINGEROVÁ, R. *O zlaté mrkvi*. Praha: Baobab, 2003, s. 8.

⁸⁹ BELLINGEROVÁ, R. *O zlaté mrkvi*. Praha: Baobab, 2003, s. 11.

⁹⁰ BELLINGEROVÁ, R. *O zlaté mrkvi*. Praha: Baobab, 2003, s. 11.

⁹¹ BELLINGEROVÁ, R. *O zlaté mrkvi*. Praha: Baobab, 2003, s. 15.

paprsky a osvítila tak celou zemi. Slunci z talíře upadla a dostala se opět k chudé ženě, „*jejíž celá rodina měla velký hlad a jejíž manžel právě umíral zesláblý hladý doma na podlaze.*“⁹²

Jakmile mrkev osvítila celou zemi, stal se zázrak, začaly rychle růst brambory a ostatní plodiny určené k jídlu. Vyrostly tedy i nové mrkve, které nebyly zlaté, nýbrž oranžové a byly určené k jídlu. „*Chudá žena, která viděla ten zázrak na vlastní oči, vzala největší, nejšťavnatější a nejsladší mrkev a běžela s ní ke svému hladem umírajícímu muži.*“⁹³ Moudrá královna nechala poslat pro muže a celou jeho rodinu do hor, aby je mohla pohostit v paláci. Rozhodla se, že tomuto chudému muži přidělí práci, a tak se i stalo, „*tam mu přidělila místo královského přehazovače jako poctu za ten veliký a mohutný hod zlatou mrkví, který vykonal zesláblý hladem těsně před svým umíráním.*“⁹⁴

Královna přikázala všem obdivovat tohoto chudému, statečného muže, ale i jeho ženu a jeho děti, které, přestože často hladověly, nezemřely. Na závěr se nám dostává poučení, že „*jídlo má větší cenu než zlato*“.⁹⁵

Druhou část této pohádkové knihy představuje pohádka s názvem *Jeden měl kapsu plnou, druhý prázdnou a ten třetí neměl žádnou*. Jsou představeni tři kamarádi, kteří putují světem. „*Byli tři kamarádi, jeden měl kapsu plnou, druhý měl kapsu prázdnou a ten třetí neměl žádnou. Byli veselí a měli se rádi, byli totiž dobří kamarádi.*“⁹⁶ Ačkoliv se jim šlo veselo, nejveseleji se šlo tomu, co měl kapsu plnou, čemuž se nelze divit. Na cokoli měl chuť, to si mohl koupit, dokonce občas něco odhodil, čehož využil druhý kamarád a nACPával si kapsy. Ovšem nejhůře na tom byl ten třetí, který neměl kapsy, tudíž nemohl nic nosit. „*Pravda je, že měl trochu hlad a*

⁹² BELLINGEROVÁ, R. *O zlaté mrkvi*. Praha: Baobab, 2003, s. 21.

⁹³ BELLINGEROVÁ, R. *O zlaté mrkvi*. Praha: Baobab, 2003, s. 22.

⁹⁴ BELLINGEROVÁ, R. *O zlaté mrkvi*. Praha: Baobab, 2003, s. 25.

⁹⁵ BELLINGEROVÁ, R. *O zlaté mrkvi*. Praha: Baobab, 2003, s. 26.

⁹⁶ BELLINGEROVÁ, R. *O zlaté mrkvi*. Praha: Baobab, 2003, s. 30.

taky trochu žízeň. Ale k jídlu sem tam někde něco našel a k napití se mu občas nabídl nějaký potok nebo studna.“⁹⁷

Ačkoliv třetí za ostatními zaostával, byl veselý a šlo se jim dobře. Toho, že třetí je nejslabší, si všimli jeho kamarádi a začali jej využívat. Všechno vidělo Slunce a to se ihned začalo zlobit. *„A ja jaj, bratříčci, vy jste pěkní kamarádi. Jeden má kapsu plnou, druhý má kapsu prázdnou, ale zato dobře naplněnou, a ten třetí, co nemá kapsu žádnou, za vámi je tak letí a plachtí, sotva vám stačí, hladový, žíznivý a polomrtvý. Tak to tedy ne.*“⁹⁸

Slunce vykonalo rychlé rozhodnutí, zahřmí se, je bouřka a vše je rázem rozvlněno, dokonce i celá země. Nakonec se země začne měnit v bláto, a tím pádem se všichni začnou propadat. *„Ten, co měl kapsu plnou, se propadl nehlouběji. Proč? No proč? Byl nejtěžší, protože peníze, ty bývají těžké.*“⁹⁹ V tomto případě je na tom poprvé nejlépe ten třetí, co neměl žádné kapsy. Ovšem ukáže se, že právě on je největší charakter, protože i přes využívání svých kamarádů, prosí Slunce o jejich záchranu. *„Co to děláš s mými kamarády, hned toho nech!“*¹⁰⁰ Slunci se zdála připomínka třetího zvláštní, jelikož mělo pocit, že je mu ubližováno. *„To jsou pěkní kamarádi, jeden má kapsu plnou, druhý má kapsu sice prázdnou, ale zato dobře naplněnou – a tobě, který nemáš žádnou, nic nedají. Nezdá se ti podivné to vaše přátelství?“*¹⁰¹

Třetí stále své kamarády brání a prosí Slunce o jejich zachránění. Zlobí se na Slunce, které nechce jednat, což uslyší i babička Slunce, která je vede ke smíru, k nalezení kompromisu. Řešení nakonec nachází sama, *„Pak natáhla ruku, utrhla ze stromu list a přišila ho třetímu jako kapsu na košili.*“¹⁰²

Ačkoli musel třetí projít strastiplnou cestu, dochází ke shledání všech třech kamarádů. Ovšem po čase je vidět, že ani Sluníčková babička problém nevyřešila. Kamarádi začnou třetího opět

⁹⁷ BELLINGEROVÁ, R. *O zlaté mrkvi*. Praha: Baobab, 2003, s. 33.

⁹⁸ BELLINGEROVÁ, R. *O zlaté mrkvi*. Praha: Baobab, 2003, s. 34.

⁹⁹ BELLINGEROVÁ, R. *O zlaté mrkvi*. Praha: Baobab, 2003, s. 37.

¹⁰⁰ BELLINGEROVÁ, R. *O zlaté mrkvi*. Praha: Baobab, 2003, s. 38.

¹⁰¹ BELLINGEROVÁ, R. *O zlaté mrkvi*. Praha: Baobab, 2003, s. 38.

¹⁰² BELLINGEROVÁ, R. *O zlaté mrkvi*. Praha: Baobab, 2003, s. 41.

využívat, a to tak, že mu nacpou kapsy vším, co se do nich vleze a nechají ho všechno nést, takže třetí za nimi opět zaostává, vleče se za nimi. Když to uvidí Slunce a jeho babička, uvědomí si, že mu moc nepomohli, „*no, babi, to jsme mu moc nepomohli.*“¹⁰³ A oba dva se rozzlobí, nejvíce však babička. „*Vy holomci, vy zlokamarádi a lžibratříčkové, už toho mám dost...foukla a kapsu vypárala.*“¹⁰⁴

Vypáráním kapsy ztratí třetí její celý obsah a je kamarády označen za zloděje. „*Zloději, okradl jsi nás, okradl jsi nás o všechno. Šel jsi s námi jenom proto, abys nám mohl okrást.*“¹⁰⁵ Ostatní dva ho táhli ztlučeného a plačícího na policii do města.

Slunce vidí, že ani tak třetímu nepomohli. Nakonec si s problémem poradí Země, která ty dva spolkně, a ti dva se dostanou až do pekla. Třetí na tom byl nejlépe, zamával křídly, vnesl se a letěl až ke Slunci, ovšem už se nedozvídáme, kam přesně doletěl.

Obě pohádky mají něco společné, a to je sociální tematika a konec pohádky, končící vítězstvím dobra nad zlem. V první pohádce najdeme malé množství postav, z nichž hlavní postavou je zlatá mrkev, dále chudá žena s rodinou a královská rodina. Mrkev je personifikovaná a dokonale zapadá do světa lidí. Ihned pochopí svou roli a vystupuje zde jako ta, která odvádí Princovu pozornost. Vystupuje zde tedy spíše jako záporná postava, která se snaží využít všech svých sil pro své dobro.

Nad zlatou mrkví se čtenář na začátku spíše slituje, protože je chudou rodinou odhozena, poté jde ovšem slitování stranou, odvádí Prince od rodiny, proto si lítost zaslouží spíše Princova žena a děti. I přesto bych v knize našla jednu kladnou postavu, a sice Královnu, která je moudrá a vždy nalézá nejlepší řešení pro všechny.

V pohádce *O zlaté mrkvi* nastiňuje autorka sociální problematiku, která je velmi aktuální. Ukazuje, že jsou mezi námi lidé, kteří nemají co jíst, hladoví, a naopak jsou mezi námi i ti, co

¹⁰³ BELLINGEROVÁ, R. *O zlaté mrkvi*. Praha: Baobab, 2003, s. 42.

¹⁰⁴ BELLINGEROVÁ, R. *O zlaté mrkvi*. Praha: Baobab, 2003, s. 42.

¹⁰⁵ BELLINGEROVÁ, R. *O zlaté mrkvi*. Praha: Baobab, 2003, s. 45.

jsou bohatí a neví co s penězi. Autorka poukazuje na to, že pro každého z nás hrají peníze a bohatství jinou roli.

Text je velmi strohý, psaný velkým písmem, přičemž důležité, klíčové věty jsou zdůrazněny červeným tučným písmem. Ani charakteristika postav není nikterak rozsáhlá, avšak jejich malé množství nezesnadňuje čtenáři se v textu orientovat.

Jelikož se jedná o velmi vážné téma, není zde využíváno humoru, což si myslím, že by kniha určená pro malé čtenáře, neměla postrádat. Kniha je obohacena i o řadu ilustrací. Ovšem domnívám se, že ilustrace nejsou užity nikterak šťastně, jelikož se jedná o samé geometrické útvary. Ilustrace by měly čtenáři napomáhat lépe si postavy vybavit, a tak se lépe dostat do celého příběhu.

Ve druhé pohádce, která vypráví o třech kamarádech, se zaměřila autorka opět na problematiku sociální nerovnosti. Rovněž autorka odkazuje na problematiku šikany, kterou můžeme spatřit ve využívání třetího kamaráda k pohodlnosti ostatních dvou. I v tomto příběhu zvýrazňuje autorka důležité klíčové věty tučným písmem, tentokrát barvou modrou.

Poukazuje na úděl chudých lidí, na jejich život, který v žádném případě není lehký, rovněž poukazuje na život těch bohatých, kteří životem proplouvají mnohem snáze než chudí, jelikož mají vše ulehčeno.

Je to moderní pohádka, proto policie či supermarket nejsou ničím neobvyklým. Se zmínkou o policii se setkáváme úplně na konci, když je třetí označen ostatními za zloděje, proto je pro ně jediným řešením vyhledání policie. Supermarket, nebo alespoň jeho náznaky v podobě nákupního košíku vidíme na ilustracích, které nám ukazují, jak ten, co měl kapsu plnou, všude nakupoval.

Stejně jako u předchozí pohádky, i v této postrádám humor, nebo alespoň nějaký náznak vtipu, legrace. Myslím si, že alespoň jedna humorná situace by se do tohoto příběhu dala

zakomponovat. Autorka absencí humoru chtěla zřejmě poukázat na velkou závažnost problému, a sice sociální problematiku.

Obě pohádky mají znaky bajky, mají funkci ponaučení. Děti by si měly uvědomit, že by se nemělo ubližovat druhým lidem, a že jídlo je mnohem vzácnější a důležitější než zlato.

Stejně jako mrkev, tak i třetí z kamarádů, získávají svobodu, což autorka považuje za jedno z nejzákladnějších a nejdůležitějších lidských práv vůbec.

Kromě nastínění sociální problematiky se snaží autorka dětem nastínit i negativní vlastnosti člověka, kvůli kterým se následně nechovají k druhým hezky. Autorka takto varuje děti před možným negativním chováním, a tím i před možným ubližováním druhým.

Kniha je útlá, přesto se v ní nacházejí dva příběhy zabývající se stejnou problematikou, a sice problematikou sociální. Domnívám se ovšem, že mladší čtenáři tuto problematiku v knize těžko najdou, jelikož je zde postrádán humor a ani ilustrace nejsou vhodně užity, což menším čtenářům čtení zbytečně ztěžují.

Magdalena Wagnerová – Proč?

Magdalena Wagnerová je známá nejen jako spisovatelka, ale i jako redaktorka. Věnuje se zejména tvorbě pro děti a mládež. Po studiích se autorka zaměřila především na redaktorství, scenáristiku a tvorbu literatury pro děti a mládež. Autorka je známá především díky pohádkám určeným pro rozhlas, z nichž můžeme jmenovat *Prstové pohádky*, *Zimní ukolébavky* či *Snění pod polštář*. Napsala také pohádku určenou pro Českou televizi s názvem *Hořké víno* a z ostatních pohádek bych ještě ráda jmenovala pohádky *Vodníčkova dobrodružství* a *Pohádky pod polštář*. Z její tvorby jsem vybrala dvě didakticky zaměřené autorské pohádky, a sice knihy *Proč?* a *Proto!*

Kniha *Proč?* vyšla v roce 2001 v nakladatelství Havran v Praze. Tvoří ji 14 pohádek, které jsou určeny na každý den v týdnu. Máme zde pohádku na pondělí, úterý, středu, čtvrtek, pátek,

sobotu, neděli a pohádku na další den. Další pohádky jsou nazvány podle nejznámějších druhů ryb, přičemž se jedná o pohádky s názvy *Sumec*, *Pstruh*, *Kapr*, *Cejn*, *Štika* a poslední pohádkou v této knize je *Rybí vítězství*. Na 88 stranách vypráví autorka obsáhlý příběh z kapitol, které na sebe nenavazují, ovšem to se netýká poslední kapitoly, kterou tvoří pohádkový seriál z kapitol volně na sebe navazujících. Na konci knihy najdou čtenáři rejstřík, podle něhož si mohou v knize najít to, co je zajímavé. Pokud se tedy čtenář chce dozvědět například něco o pytli brambor či o řezníkovi, nalistuje si pouze příslušnou stranu.

Všechny kapitoly doplňují vhodně vybrané ilustrace, pocházející od Pavla Štefana. Ilustrace jsou jednoduché, užila bych zde názor, že v jednoduchosti je krása.

Kniha *Proč?* má podtitul *Pohádky o rybách, ptácích a jiných zvířatech*. Proč? to je slovíčko se kterým se setkávají zejména rodiče, jelikož především malé děti jsou zvědavé a neustále se ptají proč? Proč se to děje tak či onak? Proč je to takové, proč to není jiné, atd.? Stejně i tak Magdalena Wagnerová založila svou pohádkovou knihu na otázkách a odpovědích. Čtenář se tak například dozví, proč chodí kočky nejraději po střechách či proč jsou kanáři nejraději v klecích.

Vzhledem k tomu, že pohádky vyprávějí zejména o zvířatech, již tento fakt může čtenáři napovědět, že se bude jednat o pohádky podobné bajkám. Z většiny pohádek plyne nějaké morální ponaučení, autorka ilustruje na konkrétních případech pozitivní i negativní lidské vlastnosti. Ovšem i když tvrdím ponaučení, nejedná se o ponaučení v pravém slova smyslu. V klasických bajkách je ponaučení na konci příběhu zcela patrné, autor jej zdůrazňuje. Na rozdíl od toho Wagnerová čtenáři ponaučení násilně nevnučuje, uvozuje jej zcela přirozeně.

Již první věta v první pohádce, v pohádce na pondělí, jež dává odpověď na otázku, proč chodí kočky nejraději po střechách, naznačuje, že se nejedná o žádný autorčin výmysl, nýbrž o příběh, který se skutečně odehrál. „*Bylo, a ne že nebylo. Bylo. Dokonce bylo na střechách.*“¹⁰⁶ Hned v úvodu této pohádky autorka podtrhuje moudrost zvířat tím, že tvrdí, „*ale kočky jsou*

¹⁰⁶ WAGNEROVÁ, M. *Proč?* Praha: Havran, 2001, s. 5.

chytřejší než lidé, kočky vědí... “¹⁰⁷ Autorka vypráví příběh o moudré kočce Mouře, která se prochází po střechách, kde se snaží chytit kocoura na tancovačku. Ovšem kde nic, tu nic, proto je kočka nešťastná, přesto naděje přijde v okamžik, když se na obzoru ukáže kočičák, který jí vyznává lásku. Pozorují spolu měsíc, který by ze země nebyl tak krásně vidět. „To je krása, vydechla a rázem zapomněla, proč se tak trápila. Není ti líto, že sedíš se mnou na střeše, místo abys tancovala u kostela Svatého Mňouka? Zavrtněl kočičák. Tam bych přece neviděla měsíc! Vydechla Moura a napadlo ji, že je vlastně docela šťastná. “¹⁰⁸

Od této chvíle už se kočky scházejí na střechách, kde mají klid a mohou pozorovat krásný měsíc. Autorka zdůrazňuje, že zvířata, zejména tedy kočky, jsou na tom lépe jak lidé. „*Tím se lidé chlubit nemohou. Lidé dál chodí po chodnících a nevědí, jak je to na střechách krásné.*“ ¹⁰⁹ Na kočce vidíme její záporné vlastnosti, a sice pýchu, nadmutost a nadřazenost. Prochází se po střeše a s určitostí a přesvědčením tvrdí, že si bude moci z kocourů vybírat, nakonec však přijde jen jeden. Přes svou pýchu ani nepozná, že je do ní kočičák dlouhou dobu zamilovaný, protože jej bere jako chudého kocoura.

Autorka v této pohádce poukazuje na lidskou pýchu a nadřazenost, ale i lhostejnost vůči ostatním. Kritizuje tak i materiální hodnoty, zejména majetkové, které člověka zaslepují tak, že zastírá krásu a čistotu lidských duší.

Stejně tak v pohádce na středu, která odpovídá na otázku, proč jsou kanáři nejraději v kleci, kritizuje autorka záporné lidské vlastnosti. Pohádka vypráví o dvou kanárech, a sice o Adamovi a Evě. Kanáři Adam a Eva jsou kanářím párem, který je dokonalý a ve všem se náležitě doplňují. „*Tehdy poprvé Adam zopakoval, co řekla předtím jeho žena: Co tady vlastně ještě hledáme? Podívali se na sebe, aby si potvrdili, že oba myslí na jedno a totéž.*“ ¹¹⁰ Smutně pozorují ptáky, kteří odlétají do teplých krajín a závidí jim. Neváží si toho, že jsou v teple, v kleci, kde jim nic

¹⁰⁷ WAGNEROVÁ, M. *Proč?* Praha: Havran, 2001, s. 5.

¹⁰⁸ WAGNEROVÁ, M. *Proč?* Praha: Havran, 2001, s. 9.

¹⁰⁹ WAGNEROVÁ, M. *Proč?* Praha: Havran, 2001, s. 9.

¹¹⁰ WAGNEROVÁ, M. *Proč?* Praha: Havran, 2001, s. 21.

nechybí. Závidí ostatním, proto začnou přemýšlet o tom, že také poletí do teplých krajů. „*Co kdybychom se také jednou podívali do teplých krajů? Eva se zamyslela, naklonila hlavičku na stranu, ještě jednou si v duchu Adamovu otázku zopakovala, a konečně odpověděla jako správná žena: Vždyť to říkám pořád! Proč bychom se jednou také my nepodívali do teplých krajů?*“¹¹¹

Některá zvířata jsou po tomto výroku přesvědčena, že kanáři jsou hloupí, jelikož ani nevědí, kudy se do teplých krajů letí a neuvědomují si, kolik nebezpečí by mohli na cestě potkat. „*Jenže kanáři zůstanou vždycky jenom kanáry. Rozumu příliš nemají, a tak jsou pyšní alespoň na to málo, co jsou schopni ve svých hlavičkách vymyslet.*“¹¹²

Nakonec se přece rozhodnou odletět do teplých krajů, přičemž na cestě potkají hejna jiných ptáků, kteří jim nejsou ochotni poradit, kudy do teplých krajů, protože je nebrali vážně. „*Přesto Adam s Evou rozezpjali křídla, odrazili se a flíí! A letěli. Jen tak. Na vlastní pěst.*“¹¹³ Letí nějakou chvíli, až uvidí les a u něj přehradu, kde se kromě nich nachází i jiní ptáci, proto se domnívají, že jsou v teplých krajích.

Brzy je ovšem euforie přejde, jelikož nejsou v teplých krajích, nýbrž u Slapské přehrady, což poznají ve chvíli, kdy se začnou třást zimou. „*Adam s Evou seděli nad Slapskou přehradou, koukali, třásli se zimou a čekali, že se stane zázrak.*“¹¹⁴

Až jsou jako kostky ledu, začnou uvažovat nad tím, zda by jim nebylo lépe v jejich kleci. „*A nebylo by nám lépe v naší kleci? Zauvažoval Adam a s nadějí v očích se obrátil ke své ženě.*“¹¹⁵

V této pohádce autorka tedy kritizuje další negativní lidskou vlastnost, a tou je závist. Kanáři závidí ostatním ptákům, že mohou odlétat do teplých krajů, domnívají se, že tam je jim lépe, proto tam odlétají. Chtějí, to, co ostatní a neváží si toho, co mají. Jsou v teple, nic jim nechybí, mají dostatek jídla i vody. Autorka kritizuje nejen lidskou chamtivost, ale i hloupost. Zdůrazňuje

¹¹¹WAGNEROVÁ, M. *Proč?* Praha: Havran, 2001, s. 17.

¹¹²WAGNEROVÁ, M. *Proč?* Praha: Havran, 2001, s. 18.

¹¹³WAGNEROVÁ, M. *Proč?* Praha: Havran, 2001, s. 19.

¹¹⁴WAGNEROVÁ, M. *Proč?* Praha: Havran, 2001, s. 21.

¹¹⁵WAGNEROVÁ, M. *Proč?* Praha: Havran, 2001, s. 21.

i to, že se máme držet tam, kde je nám nejlépe, kde nám nic nechybí, protože bychom se už takto dobře nemuseli nikdy mít.

V pohádce na čtvrtek dostává čtenář odpověď na otázku, proč je macarát jeskynní? Autorka nám vypráví příběh o macarátu, který se jmenoval Karel. Ačkoliv je ostatními uznáván, je sám, je zaslepený, nadřazuje se nad ostatní, a to zejména kvůli tomu, že je vzdělaný, je jediným macarátem, který má vysokoškolský diplom.

Po studiích se usadil v jeskyni, ze které velmi dlouho nevylezl, věnoval se pouze knihám a studiu. Zapomene dokonce i na takové samozřejmé věci, jako je úsměv. Až po setkání s mladou dívkou se pod jejím vlivem začne měnit a mění se i jeho postoj ke světu. Dívku si vezme a zanedlouho se jim narodí malý macarát.

Na této pohádce autorka kritizuje lidi, kteří zanevřeli na své okolí, nechodí do společnosti a stávají se z nich bručouni. Kritizuje i nadměrnou pýchu, kterou můžeme spatřit v podobě získání titulu macarátem, jelikož po obdržení titulu se uzavřel a odmítal komunikovat s ostatními, kteří byli podle něj pod jeho úroveň.

Pohádku na pátek tvoří odpověď na otázku, proč je kudlanka nábožná? Autorka popisuje období, ve kterém se příběh odehrál, následovně: *„kdysi dávno, když ještě na téhle Zemi rostly obrovské přesličky, mezi nimi běhali ještě větší brontosauři a nad jejich hlavami létali vůbec největší ptakoještěři, tak přesně v té době žila na kraji Kobylkového lesa jedna moc krásná kudlanka.“*¹¹⁶

Přívlastek nábožná si vysloužila podle toho, že byla vzdělána v klášteře, kde se modlila a byla pobožná. Jednoho dne ji přijde požádat o ruku nesmělý Vratislav, kterého k žádosti o ruku rázná Kudlanka musí doslova nakopnout. Stanou se z nich manželé a zanedlouho se jim narodí dítě, proto Kudlanka požaduje, aby se o ně Vratislav staral, jak se patří. Již v této fázi můžeme

¹¹⁶ WAGNEROVÁ, M. *Proč?* Praha: Havran, 2001, s. 29.

poznat, že pohádku psala žena, jelikož zde najdeme velké množství emancipačních pokynů na obranu žen. Pošle manžela do lesa pro dříví, protože si chtějí zatopit, aby jim nebyla zima.

Ale když Kudlanka spatří muže ve dveřích s mokrým dřívím, nestačí se divit a začne lkát. *„To se mi jenom zdá, jaké ty jsi k budižkničemu! Rodina nemá co jíst, nemá čím topit, nemá se jak zahřát, a ty přineseš polena, která by se dala ždímat! Zalomila rukama Kudlanka.“*¹¹⁷

Když se probudí dítě, Kudlanka mu vysvětlí, že tatínek neobstaral dříví, proto je zima, dokonce ani nic k jídlu. Nakonec přijde s přesvědčivým rozhodnutím. *„Tak dost! Vykřikla poprvé. Než žádné dříví, to radši mokré dříví! Skočila, polena tatínkovi vzala a dala je sušit, aby mohla zatopit alespoň zítra. Pojd' ke mně! Vykřikla podruhé a chňapla po tatínkovi. Než žádné jídlo, to radši sním tebe.“*¹¹⁸ Kudlanka svého manžela sní a načerpá tak sílu k tomu, aby se mohla postarat o své dítě sama. A od té doby raději kudlanka sežere tatínka ihned, *„jakmile se dozví, že bude mít děťátko.“*¹¹⁹

Autorka sympatizuje s Kudlankou, *„ale co s mužským, který nosí dříví do lesa.“*¹²⁰ Zdůrazňuje, že maminka se o dítě dokáže postarat i sama na vlastní pěst, bez tatínka. Vyzdvihuje význam ženy, a to jak pro dítě, tak i pro společnost, ukazuje, jak je žena silná a statečná. Takové jsou dnešní ženy, silné, statečné, toužící po rovnoprávnosti, protože jak ilustruje na případu Kudlanky, žena je schopná postarat se o rodinu stejně jako muž.

Na pohádky určené vždy na jeden den v týdnu volně navazují pohádky, které bychom mohli nazvat jakýmsi seriálem. Hlavním „aktérem“ je Mokřý rybník, u něhož se všechny seriálové historky odehrávají. Po dlouhém klidu je u rybníka pozdvižení, jelikož jej navštíví neznámý muž, na což nejsou rusalky ani tvorové žijící v rybníce vůbec zvyklí. *„Ale žádný klid na světě není věčný. I Mokřý rybník poctil návštěvou chlapík, čepici s kšiletem na stranu a manšestrové kalhoty – údajně dovezené až z anglického Manchesteru – dávno prošoupané v místech, kde trčí*

¹¹⁷ WAGNEROVÁ, M. *Proč?* Praha: Havran, 2001, s. 32.

¹¹⁸ WAGNEROVÁ, M. *Proč?* Praha: Havran, 2001, s. 33.

¹¹⁹ WAGNEROVÁ, M. *Proč?* Praha: Havran, 2001, s. 33.

¹²⁰ WAGNEROVÁ, M. *Proč?* Praha: Havran, 2001, s. 33.

kolena. “¹²¹ Pro tvory žijící u rybníka byl muž jako takovým zjevením. Nevěděli, zda se mají bát či se těšit z jeho návštěvy. „*Ten muž se tedy usadil na břehu a začal skládat jakousi podivnou tyč.*“¹²²

Než přišli na to, o koho se vlastně jedná, co zde ten člověk pohledává, trvalo to dlouho. Až jednou na to přišla jedna z ryb, a sice „*štíhlá, elegantní, ovšem přísná štika, které se chlapík na břehu ale vůbec nelíbil.*“¹²³ Jelikož byla štika chytrá a vzdělaná, věděla, kde najde příslušné informace, nalistovala tedy v encyklopedii kapitolu s názvem *Tyče, háky a haluze* a začala nahlas všem předčítat: „*Člověk sedící na břehu rybníka, tupě civící do vodní hladiny, mlčící a čekající, jest rybář. Před sebou má dlouhou tyč zvanou rybářský prut, na který chytá nevinné rybky, jež hodlá doma upéct a sníst.*“¹²⁴

V tento okamžik si uvědomili, že je rybář pro ně nebezpečným, a z toho důvodu se rozhodli, že se jej zbaví. Ale jak, to byla vážná a těžká otázka. Autorka další kapitoly nazvala podle druhů ryb, jež se postupně snažily rybáře zbavit. Každá ryba přinesla svůj způsob, ale většina z nich nevyšla. Až se všechny ryby spojily dohromady, teprve rybáře porazily a žily si zase svým poklidným životem. „*Ti začali žít zase svým tichým rybím životem, takže se náhodnému pozorovateli i nadále mohlo zdát, že ryby jsou skutečně němé.*“¹²⁵

Na rybách autorka ukázala opět charakterové vlastnosti lidí, a to negativní i pozitivní. Magdalena Wagnerová dokázala vytvořit na zvědavé otázky velmi zajímavé příběhy s pestrými ději. Čtenáře na jedné straně vzdělává, na druhé straně je moralizuje, dává jim rady do života. Všechny pohádky, byť mají vážné téma, jsou psané vtipným, lehkým a živým jazykem.

¹²¹ WAGNEROVÁ, M. *Proč?* Praha: Havran, 2001, s. 48.

¹²² WAGNEROVÁ, M. *Proč?* Praha: Havran, 2001, s. 48.

¹²³ WAGNEROVÁ, M. *Proč?* Praha: Havran, 2001, s. 50.

¹²⁴ WAGNEROVÁ, M. *Proč?* Praha: Havran, 2001, s. 50-51.

¹²⁵ WAGNEROVÁ, M. *Proč?* Praha: Havran, 2001, s. 88.

Na postavách zvířat ilustruje vlastnosti člověka a ukazuje čtenářům, jak se kdo v jaké situaci chová. Například lev je silný, opice hledá nápady u jiných, sova je moudrá či štika je vzdělaná.

Na zvířecích vlastnostech poukazuje na negativní lidské vlastnosti, kterých není málo. Ukazuje, jaký dopad tyto vlastnosti mohou mít na ostatní. Autorka čtenářům radí, aby si vážili toho, co mají, aby si vážili i jeden druhého, aby nedopadli jako hloupí kanáři, kteří si nevážíli života v kleci a rozhodli se odletět do teplých krajů, což se jim nepodařilo a nakonec málem umrzli. Až pozdě si uvědomují, o co všechno přišli a posléze si už váží toho, co mají.

Na pohádce o Mokrému rybníku autorka ilustruje problematiku současného vztahu mezi člověkem a přírodou. Stejně tak, jako měla zvířata z rybáře, člověka, strach, tak stejný strach z člověka má i příroda, ke které se lidé nechovají tak, jak by měli.

Na postavě Kudlanky nábožné autorka ilustruje současný problém rodin, které jsou velmi často neúplné. V dnešní době zůstává spousta žen s dětmi sama, stejně tak tomu bylo i v případě Kudlanky, která ovšem svého manžela snědla kvůli tomu, že se nedokázal postarat o rodinu. To je i problémem dnešních rodin, které očekávají, že se otec o svou ženu a děti postará. V případě, že není schopen nebo nemá zájem se postarat, rodiny se rozpadají.

Z negativních lidských vlastností autorka zdůrazňuje zejména hloupost, pýchu, nadřazenost či nenasytost. Téměř ze všech pohádek vyplývá nenásilné morální ponaučení, které vychází z příslušného příběhu. Autorka zdůrazňuje i potřebu člověka komunikovat s ostatními a nebýt vyřazený ze společnosti. To můžeme spatřit na postavě macaráta jeskynního, ale soudržnost všech najdeme zejména v posledním příběhu s názvem *Rybí vítězství*. Autorka dokresluje, že bychom si měli pomáhat a vzájemně se tolerovat. Na rybáře nevyzraje každý zvlášť, každý jednotný nápad nedojde ke šťastnému konci. Až když se ryby spojí dohromady, rybáře porazí a mohou si opět žít svým klidným životem.

Příběhy jsou vyprávěny přirozeně, nenásilně, proto zpočátku čtenář ani neodhalí výchovný a moralizující vliv. Autorka text píše prostým jazykem, který ovšem obohacuje personifikacemi,

„slunce pokrčilo rameny, slunce jen mávlo rukou“¹²⁶, množstvím přísloví, „nikdy nekřič hop, dokud jsi nepřeskočil“¹²⁷, moudrému napověz, hloupého kopni.“¹²⁸

Magdalena Wagnerová – Proto!

Pohádková kniha s názvem *Proto!* navazuje na první díl s názvem *Proč?* Zatímco proč v nás vyvolává otázku, slovíčko proto na druhou stranu ráznou odpověď.

Kniha se skládá ze 132 stran, a je také obohacena o ilustrace Pavla Štefana. V obsahu jsou malé ikony přiřazeny i k názvům kapitol, aby lépe dokreslovaly, o co v kapitole půjde. Kniha má podtitul *Pohádky o muchomůrkách, pečených husách a jiných důležitých věcech*. Tato pohádková kniha vyšla roku 2002 v nakladatelství Havran. I zde si může čtenář v rejstříku najít zajímavé pojmy, o nichž by se chtěl dočíst více. Jak uvádí sama autorka „*Pozor! Rejstřík je velmi nudná záležitost. Slouží těm čtenářům, kteří si chtějí přečíst kupříkladu pouze o zelené muchomůrce a nemají čas louskat celou knihu od začátku do konce. V rejstříku vyhledají, že o zelené muchomůrce se dočtou na stranách 68, 74 a 80, nalistují a mají po starostech.*“¹²⁹ V této pohádkové knize najdeme 14 kapitol.

Kniha *Proto!* je rozdělena do 2 úseků, stejně jako tomu bylo i v předchozím případě. První úsek tvoří opět kapitoly určené na 1 den v týdnu, a sice na pondělí, úterý, středu, čtvrtek, pátek, sobotu a neděli. Najdeme zde pohádky s názvy *Proč se začíná pokaždé pod začátkem? Proč si noc nevidí ani na špičku nosu?, Proč lidé ztrácejí rozum? Proč jablko nepadá daleko od stromu?, Proč jsou sny jako živé?, Proč už kouzelné koberce nelétají? a Proč jsou muchomůrky jedovaté?*

Druhý úsek knih začíná *Pohádka na další den* s podtitulem *Proč láska hory přenáší?* Tento druhý úsek bychom mohli nazvat rovněž pohádkovým seriálem, stejně jako tomu bylo i v prvním díle. Zde je hlavní postavou voják Kuděj, přičemž se všechny příběhy odehrávají kolem této

¹²⁶ WAGNEROVÁ, M. *Proč?* Praha: Havran, 2001, s. 7.

¹²⁷ WAGNEROVÁ, M. *Proč?* Praha: Havran, 2001, s. 31.

¹²⁸ WAGNEROVÁ, M. *Proč?* Praha: Havran, 2001, s. 87.

¹²⁹ WAGNEROVÁ, M. *Proto!* Praha: Havran, 2002, s. 133.

hlavní postavy. Najdeme zde vyprávění *Kuděj a pečená husa*, *Kuděj a tři kamarádi*, *Kuděj a dopis*, *Kuděj a bílá laň*, *Kuděj a pradlena Kadla*, *Kuděj a království sedmi princezen* a celou knihu uzavírá epizoda *Kuděj a čert*.

Na rozdíl od prvního dílu, v němž se vyskytují zejména rozbory lidských negativních vlastností a moralizující faktory, v této druhé části knihy se autorka zaměřila spíše na pohrávání si s frazeologií a s lidovou slovesností, zejména s lidovými rčeními, které v nás vzbuzují lidovou moudrost. Ovšem na této, dalo by se říci, obvyklé skutečnosti, využívá autorka něčeho, pomocí čehož se text stává neobvyklým. To spatřuji zejména v tom, že lidová rčení nevycházejí z úst lidí, nýbrž zvířat. V tomto díle se opět setkáváme s personifikovanými zvířaty, ale i rostlinami a jinými tvory. Pohrávání si s frazeologií, ale i jazykem, můžeme spatřit v rejstříku, kde autorka rozlišuje *knedlovepřozelo* a *knedlozelovepřo*. Najdeme zde i pojmy jako *šlamastyka*, *kříž kráž* či *basta fidli*.

Kapitoly v této knize jsou poněkud rozsáhlejší než v prvním díle. Autorka se v některých kapitolách vrací ke kritice negativních lidských vlastností, avšak v tomto případě se jedná jen o malé množství případů. V prvním díle jsme měli možnost tyto negativní vlastnosti najít téměř v každé kapitole.

Přesto zde máme nadutý, pyšný nos, který není spokojen, proto uteče svému majiteli a vůbec ho nezajímá, co si jeho majitel počne. Nos je chamtivý a neohleduplný, což mu znesnadní komunikaci s ostatními lidmi, kteří mu skrze jeho špatnou povahu nechtějí nikterak pomoci. „*To je ten náfuka! Říkali lidé. Potuluje se krajem, ani za aspirin nepoděkuje, a dokonce by chtěl čaj!*“¹³⁰

Nakonec si nos uvědomí, že je mezi lidmi neoblíben kvůli svým negativním charakterovým vlastnostem. Rozhodne se změnit, začít se chovat jako všichni ostatní, a to především na popud malé holčičky. „*Nafoukanec se poprvé v životě zamyslel nad slovy někoho jiného. Poprvé*

¹³⁰ WAGNEROVÁ, M. *Proto!* Praha: Havran, 2002, s. 15.

v životě připustil, že stěží bude velký umělec, ale možná by mohl mít dobrý nos.“¹³¹ Nos se zmenší a najednou vidí i na špičku svého nosu a je darován malému Frantíkovi, který se narodil bez nosu.

Pýchu a nadřazenost najdeme i v příběhu vypravujícím o kouzelném létajícím koberci, který si o sobě myslel, že je honosný, tudíž nemůže sloužit chudým lidem, nýbrž jen panstvu ze zámku. Již před předčtením příběhu se čtenáři dostává varování od autorky, a sice „*vlastní-li některý z čtenářů alespoň jeden opravdový perský koberec, měl by následující příběh číst velmi pozorně. Zvýšenou ostražitost lze doporučit i ostatním, protože kdoví, jestli na ně nebude nějaký perský koberec čekat kupříkladu pod vánočním stromečkem?*“¹³² Příběh tedy vypráví o pyšném koberci a rodině, která si jej vybere v obchodě, ale protože má koberec pocit, že chudým lidem sloužit nemůže, jelikož je to pod jeho úroveň, rozhodne se, že odletí, a tak se i stane. „*Jsem tak krásný, říkal si, já přece patřím do královského paláce!*“¹³³

Ovšem koberec natropí neplechu v celém nebi, zlobí se na něj mraky i blesk, který do něj uhodí. Koberec se proto rozhodne letět na zem, do královského paláce. Do království doletí, ale spokojen není, jelikož se jedná o království žabí, vodní. Ani tady se mu nedostane uznání. „*Jaký podivný dárek mi posílá můj přítel měsíc? podivila se. Così zmoklého, mokrého, těžkého, urousaného, zabahněného a docela placatého. Ani jíst se to nedá.*“¹³⁴

Koberec je nešťastný, uvědomí si svou vlastní chybu a také si uvědomí, že doma u rodiny mu bylo dobře. „*Všude dobře, doma nejlépe.*“¹³⁵ S tímto motivem jsme se setkali již v prvním díle ve vyprávění o kanárech, kteří si nevážili toho, co měli. Stejně tomu je i v případě nespokojeného koberce. Autorka zde zdůrazňuje i potřebu a zejména důležitost domova. „*Od té*

¹³¹ WAGNEROVÁ, M. *Proto!* Praha: Havran, 2002, s. 17.

¹³² WAGNEROVÁ, M. *Proto!* Praha: Havran, 2002, s. 48.

¹³³ WAGNEROVÁ, M. *Proto!* Praha: Havran, 2002, s. 52.

¹³⁴ WAGNEROVÁ, M. *Proto!* Praha: Havran, 2002, s. 56.

¹³⁵ WAGNEROVÁ, M. *Proto!* Praha: Havran, 2002, s. 60.

doby kouzelné koberce nelétají a klidně leží tam, kde mají domov. Protože domov je i pro takový perský koberec důležitější než všechny koberce světa.“¹³⁶

Společným prvkem, jemuž se věnuje autorka jak v prvním, tak i ve druhém díle, je vztah člověka a přírody. Autorka zdůrazňuje, že příroda má z člověka oprávněný strach, poněvadž ji člověk ničí. Rovněž na druhé straně vybízí čtenáře k tomu, aby se o přírodu starali, pečovali o ni, nikoli jí ubližovali. V prvním díle byl tento problém ilustrován na příběhu o Mokřím rybníku, v díle druhém se jedná o pohádku s názvem *Proč jsou muchomůrky jedovaté?*, jež vypráví o Mramorovém lese.

V lese bylo vše v pořádku, až do chvíle, než se vkročil neznámý turista. „*Náhodnému pozorovateli se tak mohlo zdát, že v Mramorovém lese je všechno v nejlepším pořádku. Jedna houba rostla vedle druhé v lásce a přátelství – až do chvíle, kdy tam vkročila první turistická noha. Lépe řečeno noha, která odjakživa patří člověku, jenž chodí po lese a křičí: Tady je krásně! Bože, tady je tak krásně! A dupe, láme větvičky, plaší zvěř, trhá, co mu do ruky přijde, a především sbírá houby.*“¹³⁷ Člověk je zde tedy zobrazen jako největší ničitel přírody. Pro les představují největší nebezpečí houbaři, ovšem samozřejmě autorka nemá na mysli všechny, jelikož jsou i houbaři, kteří mají vůči přírodě respekt a umí se k ní chovat. „*Počínaje dnešním dnem budeme čelit novému, strašnému nebezpečí zvanému houbaři společně a do posledního dechu.*“¹³⁸ I tady autorka zdůrazňuje, že v jednotě je síla, proto je nejlepší se spojit a takto pospolu bojovat proti zlu, proti nebezpečí.

V pohádkovém seriálu se setkává čtenář s postavou vojáka Kuděje, který prožívá různá dobrodružství, a to jak v osobním, tak i v profesním životě. V příbězích vyprávějících o Kudějovi najdeme další podstatné prvky, které chtěla autorka vyzdvihnout. Najdeme zde prvek potřebného přátelství, kontaktu s lidmi, protože každý z nás potřebuje mít kontakt s ostatními

¹³⁶ WAGNEROVÁ, M. *Proto!* Praha: Havran, 2002, s. 61.

¹³⁷ WAGNEROVÁ, M. *Proto!* Praha: Havran, 2002, s. 64.

¹³⁸ WAGNEROVÁ, M. *Proto!* Praha: Havran, 2002, s. 67.

lidmi. Stejně tak, jak každý z nás potřebuje přátelství, tak potřebuje i lásku, a sice lásku od milované osoby a od rodiny.

V tomto druhém díle se autorka zaměřuje i na rodinu jako takovou, což bylo prvkem i v prvním díle. V těchto příbězích se autorka zaměřila na rodinu úplnou, sestavenou z otce, matky a dětí, přičemž je rodina perfektně fungující, ne jako tomu bylo v případě Kudlanky.

Pokud bych měla srovnat oba díly, dovolím si tvrdit, že v prvním díle se didaktický prvek objevuje více nápadně a častěji. Ve druhé části knihy se autorka zaměřila spíše na frazeologii, na lidová rčení, například *každý svého štěstí strůjcem, kdo chce kam, pomozme mu tam* či *čiň čertu dobře, peklem se ti odmění*.

Domnívám se, že didaktický podtext najdeme lépe v díle prvním, ovšem tím nechci říci, že bychom se zde s didaktickými či morálními prvky nesetkali. Autorka čtenáře vybízí k toleranci přírody, k toleranci k druhým lidem, ale i k pospolitosti, jelikož víc hlav, víc ví.

Zajímavé je rovněž prostředí, ve kterém se příběhy odehrávají. V některých příbězích se nacházíme ve městě, kde život běží rychleji, a jindy se ocitneme na venkově, či přímo v lese, v přírodě.

Všechny pohádky se odehrávají v reálném, nikoli ve fantastickém světě, což nemění nic na tom, že bychom se nemohli setkat s nadpřirozenými postavami, jednou z nich je čert.

Domnívám se, až autorka tímto souborem pohádek vyjádřila své názory na přírodu, na vztahy mezi lidmi, ale i celkově celý svět. V mnohých případech čtenáře již na počátku vyprávění upozorňuje na možné nebezpečí nebo nepříjemnosti, které by mohly vzniknout. Rovněž čtenářům pomáhá najít pomocí pohádek řešení problémů.

Stejně jako tomu bylo v prvním dílu, i zde i vážná témata vypráví alespoň s částečnými prvky humornými. Významem těchto pohádek je tedy vzdělávání čtenářů, ovlivňování jejich postojů a zejména moralizace, jež je jim nabízena nenásilnou formou.

2.3.4 Pohádky pohrávající si s českým jazykem

Tyto pohádky jsou specifické tím, že si hrají s českým jazykem. Vybrala jsem tři pohádky Pavla Šruta, a sice *Pan Kdybych hledá kamaráda*, *Lichožrouti* a *Lichožrouti se vracejí*, a pohádky Petra Nikla s názvem *Lingvistické pohádky*.

Pavel Šrut – Pan Kdybych hledá kamaráda

Pavel Šrut je významným spisovatelem knížek pro děti a mládež zejména z toho důvodu, že tvoří neobyčejné knihy plné humoru.

Kniha *Pan Kdybych hledá kamaráda* vyšla v roce 2009 v nakladatelství Ladislav Horáček – Paseka. Tato úzká knížečka se skládá ze 60 stran, které jsou tematicky rozděleny do sedmi kapitol. Celá kniha je obohacena o krásné ilustrace Galiny Miklínové. Doporučený věk pro čtenáře zde není určen, ale podle velikosti písma a obsahu se usuzuje, že knihu mohou číst čtenáři od 6-7 let. Kniha byla nominována na Zlatou stuhu za beletrii pro děti a mládež za rok 2009.

Kniha by mohla mít podtitul *Příběh o věrném přátelství psa a člověka*. „*Pes a pan Kdybych byli staří přátelé. Znali se už od malička. Když byli malí, tak si spolu celé dny hráli a říkali si různými jmény.*“¹³⁹ Hlavní postavou je pan Kdybych, který už je starý a zamýšlí se nad svým životem. Jako hlavního přítele mu autor přisoudil psa, který je ovšem plyšovou hračkou, která pana Kdybycha doprovází už od dětství. „*Když byl malý, tak se Psem chodil na nočník, na písek, na koupaliště i do loutkového divadla, a nikomu to nevadilo.*“¹⁴⁰

Pes slouží hlavní postavě jako taková vrba, které se může pan Kdybych vyzpovídat a najít u něj pochopení. Pan Kdybych si uvědomí, že žije stereotypním životem, který by chtěl změnit. Začne si promítat, co by, kdyby. Pes po věčném bédování pana Kdybycha pochopí, že se cítí

¹³⁹ ŠRUT, P. *Pan Kdybych hledá kamaráda*. Praha: Paseka, 2009, s. 7.

¹⁴⁰ ŠRUT, P. *Pan Kdybych hledá kamaráda*. Praha: Paseka, 2009, s. 12.

sám, že potřebuje přítele sobě rovného. A právě v hledání našel pan Kdybych nový smysl svého života.

V inzerátu uveřejněném v novinách stálo, že „*pan Kdybych hledá kamaráda, který nevypadá jako pes, umí hrát šachy, nebo alespoň lízaný mariáš, a rád si vyrazí do přírody i do hospůdky. Seznámení možné na lavičce u sochy básníka každé odpoledne na Petříně.*“¹⁴¹ Denně chodí pan Kdybych se svým psem na lavičku, kde má k seznámení dojít. Ačkoliv tomu předem nevěří, přijde postupně několik osob za účelem seznámení. Postupně se seznamuje s panem Nebychem, Abychem, Jábychem, Cobychem a s paní Květou Ledabych.

Každá tato postava má své specifické charakterové vlastnosti, kterými se od sebe výrazně liší. Pan Nebych je nešťastný starý pán, který vůbec nikoho nemá a to ho velice trápí. Pravým opakem je pan Abych, jehož bychom mohli nazvat „ranařem“, který žije aktivní život a se vším se popere. Další postavou je pan Jábych, přičemž už samotné slovíčko „já“ nám napovídá, že se jedná o osobu, která má ráda sama sebe. Pan Jábych chodí všude se svým zrcátkem, ve kterém vidí sám sebe, což mu přináší uspokojení. „*My se máme rádi. Já se v něm vidím a moje zrcátko se vidí ve mně! S láskou se na sebe díváme a všude chodíme spolu.*“¹⁴² Pan Cobych je obrazem člověka zkaženého současnou společností, všechny své kamarády má v mobilním telefonu a to jediné mu k životu stačí. Poslední osobou je paní Ledabych, která nachází uspokojení v jídle, v pasivitě a ve vdavekchivosti.

Po setkání s těmito lidmi si pan Kdybych uvědomí, že někteří jsou na tom ještě hůře než on samotný. „*Ještě že vás mám, příteli! Kdybych vás neměl, byl bych sám jako pes v plotě. Nebo jako pan Nebych!*“¹⁴³ Pes je nejlepším přítelem pana Kdybycha a jakmile cítí, že by mohl být pan Kdybych po setkání nešťastný, vždy včas zakročí.

¹⁴¹ ŠRUT, P. *Pan Kdybych hledá kamaráda*. Praha: Paseka, 2009, s. 13.

¹⁴² ŠRUT, P. *Pan Kdybych hledá kamaráda*. Praha: Paseka, 2009, s. 32.

¹⁴³ ŠRUT, P. *Pan Kdybych hledá kamaráda*. Praha: Paseka, 2009, s. 18.

I přes místy pochmurný děj pohádka nakonec dojde ke šťastnému konci, kdy jsou všichni spokojení. Pan Kdybych začne žít s panem Nebychem a stanou se z nich nerozluční přátelé.

Děj knihy je jednoduchý, vypráví nám život staršího, stárnoucího člověka, kterému zůstala pouze plyšová hračka, kvůli čemuž se cítí sám. Hlavní postava žije v soudobé stereotypní společnosti, která mu nepřináší uspokojení. Kniha vypráví i o věčném hledání něčeho, co nám chybí ke spokojenosti.

Se slovem „kdybych“ se setkáváme během našeho života všichni z nás, toto slovo naznačuje naši nemohoucnost udělat něco proto, abychom byli šťastní, spokojení. Stejně tak je nespokojený i pan Kdybych, který hledá kamaráda, aby nebyl tak sám.

V knize najdeme i nespisovné či hovorové výrazy. „*Pes mi nevadí, když je to vlčák! Budeme s ním chodit na cvičák. Co říkáš?*“ přешel na tykačku.“¹⁴⁴ Hovorových výrazů užívá autor poměrně často, „*Co bych nebyl celý mokrý? Vždyť jsem kámoš do deště!*“¹⁴⁵ V knize se setkáváme i s technickými vymoženostmi soudobé společnosti, které mají svá pro i proti. „*A kamarádů mám fůru. Co bych se nepochlubil? Mně by stačil jeden, pomyslel si pan Kdybych. Pan Cobyh vylovil z kapsy mobil. Já mám všechny kámoše v mobilu! jásal.*“¹⁴⁶ Aby nebyl text psán stejným stylem písma, autor zvolil možnosti zvýrazňování některých slov, v tomto případě zájmen přivlastňovacích, například *moje, svůj, vaši, atd.* Stejně tak, jako můžeme v knize najít nespisovné či hovorové výrazy, najdeme zde i autorská slova, přičemž typickým příkladem je termín *kdybychovat*. „*Přestaňte mi tu kdybychovat, já vám nějakého kamaráda najdu.*“¹⁴⁷

Jedná se o jednoduchý, snadno pochopitelný příběh, který je psán zejména jednoduchými větami. Knížka je i plná humoru dětem blízkým. Situace skvěle dokreslují ilustrace, které se vyskytují ve všech kapitolách. Dětem tak mohou pomoci lépe nahlédnout do děje příběhu.

¹⁴⁴ ŠRUT, P. *Pan Kdybych hledá kamaráda*. Praha: Paseka, 2009, s. 25.

¹⁴⁵ ŠRUT, P. *Pan Kdybych hledá kamaráda*. Praha: Paseka, 2009, s. 44.

¹⁴⁶ ŠRUT, P. *Pan Kdybych hledá kamaráda*. Praha: Paseka, 2009, s. 45.

¹⁴⁷ ŠRUT, P. *Pan Kdybych hledá kamaráda*. Praha: Paseka, 2009, s. 12.

Myslím si, že se v příběhu najdou jak děti, tak i jejich rodiče. Příběh vypráví o životě několika obyčejných lidí, ovšem největší pozornost je samozřejmě věnována hlavní postavě pana Kdybycha.

V příběhu je pozornost věnována lidskému životu, stárnutí, ale také změně postojů a hodnot během našeho života. Pomocí postavy pana Kdybycha autor ukazuje, že nikdy není pozdě na hledání vlastního štěstí, vlastní spokojenosti. Rovněž pomocí hlavní postavy demonstruje, jak je náš život velmi krátký a že není čas na to, abychom neustále něco odkládali na později.

Pavel Šrut – Lichožrouti

Kniha *Lichožrouti* vyšla roku 2008 v nakladatelství Paseka. Celá kniha obsahuje 226 stran a je rozdělena do 70 malých kapitol, z nichž jmenujme např. *Říkali mu Hihlík*, *Život lichožroutů*, *Velká záchranná akce*, *Na kopci ponožek*, *Televizní zprávy*, *Nový život* či *Happy end*. Pavel Šrut tuto knihu věnoval Galině Miklínové, která celou knihu obohatila o krásné ilustrace. Jak píše sám autor, „*Galíně, která za tu radost může.*“¹⁴⁸ Kniha získala cenu Zlatá stuha za beletrii pro děti a mládež za rok 2008.

Pro lepší představivost rodinných a kamarádských vztahů slouží čtenářům rodokmen pocházející z pera Galiny Miklínové. V případě, že se čtenář během příběhu ztratí v rodinných či přátelských vztazích, nahlédne do rodokmene a ihned zjistí, kdo je ke komu v jakém vztahu. Stejně tak je tomu i na poslední straně, kde jsou místo rodokmenu zobrazena všechna místa činů, čtenář si může lépe představit i vzdálenost mezi určitými místy.

Tuto moderní pohádku bych označila jako takový pohádkový příběh, všechny kapitoly na sebe volně navazují, přičemž se zde vyskytuje větší množství postav, se kterými se postupně čtenář seznamuje.

¹⁴⁸ ŠRUT, P. *Lichožrouti*. Praha: Paseka, 2008, s. 7.

Hlavní postavou je Hihlík. Zdá se vám jméno poněkud zvláštní? Máte pravdu, nejedná se o žádného člověka, nýbrž o lichozrouta, který si přivlastnění svého jména prakticky zavinil sám. „*Za to, že Hihlíkovi začali říkat Hihlík, si může sám. Když byl v rozpacích, začal se chichotat: Hihhihi! – a úplně se toho nezbavil do dneška.*“¹⁴⁹

Hihlík je sirotkem, který žije se svým starým dědou u pana Vavřince. Ovšem není sirotkem v pravém slova smyslu, rodiče mu nezemřeli, ale odjeli do Afriky, aby zde pomáhali bezdomovcům – lichozroutům.

A kdo že jsou to vlastně ti lichozrouti? Jsou to bytosti, jež se živí lidskými ponožkami, které rovněž oni sami svým vzhledem dosti připomínají. „*Po staleté tento tvor – ne člověk a ne zvíře – lidstvo provází a sužuje, a přesto nebyl dosud nikým spatřen, natožpak popsán! Kupodivu! Musím prohlásit se vši skromností. Cožpak není rozšířen po celém světě? S výjimkou zaostalého afrického venkova a pralesů v povodí Amazonky, kde domorodci chodí bosky? Cožpak se nevyskytuje v každé rodině i v domácnostech lidí zcela osamělých? Kdo je ten tajemný společník a škůdce člověka? LICHOTŽROUT! To jméno dostal ode mne a dávám mu přednost před výrazem ponožkožrout, který navrhuje kolegyně badatelka magistra Miklíková. Jméno lichozrout totiž přesněji označuje fakt, že se nám záhadně a neomylně ztrácí vždy jen jedna ponožka. Nikdy celý pár! Lichozrouti z párů ponožek dělají takzvané licháče.*“¹⁵⁰

A kde se s takovými lichozrouty můžeme setkat? Jak nás autor poučuje, lichozrouti nemají svá vlastní obydlí, vždy musí žít u někoho jiného doma. Ale jak zdůrazňuje, „*nesmějí se tam chovat jako doma.*“¹⁵¹ Stejně tak jako lidé, řídí se i tyto bytosti svými zákony, z nichž nejuznávanějším je zákon znějící následovně: „*Nikdy nevezmeš celý pár!*“¹⁵²

Autor však v jedné z prvních kapitol vysvětluje, že se jedná o pohádku. „*A není v tom žádné kouzlo. Přivolat si na pomoc kouzlo můžete jedině v pohádkách. V normálním životě to bohužel*

¹⁴⁹ ŠRUT, P. *Lichozrouti*. Praha: Paseka, 2008, s. 9.

¹⁵⁰ ŠRUT, P. *Lichozrouti*. Praha: Paseka, 2008, s. 29-30.

¹⁵¹ ŠRUT, P. *Lichozrouti*. Praha: Paseka, 2008, s. 18.

¹⁵² ŠRUT, P. *Lichozrouti*. Praha: Paseka, 2008, s. 27.

nejde.“¹⁵³ To ovšem neznamená, že bychom se v této pohádkové knize setkávali pouze s kouzelnými, pohádkovými předměty. V mnoha příbězích najdeme prvky reálného světa, zejména vědy a techniky, ale i každodenního současného života. Dříve se ponožky pletly z vlny nebo z bavlny, avšak jak se dozvídáme, „byla doba, kdy maminky a babičky přestaly mít čas a náladu na štipování děravých ponožek.“¹⁵⁴ Proto nastupuje technika a s ní velkovýroba ponožek z umělých vláken. Ačkoliv to byla móda pro lidi, pro lichozrouty tedy opravdu ne, ponožky z umělého vlákna nemohli pořádně rozkousat ani strávit. Techniku najdeme v přístroji, bez kterého se v dnešní době málokdo obejde, a sice v mobilu. „Vasil dlouho koukal na svůj obstarožní mobil.“¹⁵⁵ Ani televize a zprávy nejsou v této pohádce ničím neobvyklým. „Nějak to mezi nimi začínalo skřípat. Egon odsunul jídlo z plotny a šel pustit televizi. Podívám se na zprávy, řekl. Právě začínaly.“¹⁵⁶

Na to, že Vavřinec nežije v bytě sám, přijde úplnou náhodou, když se snaží do pasti na myši chytat ponožky, které se mu ztrácejí. Do pasti se totiž omylem chytí Hihlík a je přistižen Vavřincem. „Ty nejsi myš? Hihhi, já jsem Hihlík! Co je to hihlík? Nějaký hlodavec? A pak s obavou: Nejsi nebezpečný? Nekoušeš?! Hihhi, já lidi nekoušu! Jenom ponožky. Já jsem totiž lichozrout a Hihlík je moje jméno.“¹⁵⁷ A kde žil Hihlík s dědečkem, že si jich pan Vavřinec zpočátku vůbec nevšiml? „Hihlík s dědečkem měli svůj pokojík mezi kuchyní a koupelnou, a to za záramovaným diplomem, který Egon Vavřinec obdržel ještě na vojně.“¹⁵⁸

Autor ilustruje i současný svět, soudobou společnost, která žije v neustálém spěchu, a to jak za kariérou, tak i za bohatstvím. Lidé se neustále za něčím ženou, málokdy se zastaví, aby si odpočinuli a popovídali si s členy své rodiny, o tom, co kdo zažil, jaké má kdo problémy, atd. Toho si všimnou i lichozrouti. „Víte, nám lidožroutům se málokdy povede, aby bydleli u takhle

¹⁵³ ŠRUT, P. *Lichožrouti*. Praha: Paseka, 2008, s. 19.

¹⁵⁴ ŠRUT, P. *Lichožrouti*. Praha: Paseka, 2008, s. 26.

¹⁵⁵ ŠRUT, P. *Lichožrouti*. Praha: Paseka, 2008, s. 48.

¹⁵⁶ ŠRUT, P. *Lichožrouti*. Praha: Paseka, 2008, s. 29-30.

¹⁵⁷ ŠRUT, P. *Lichožrouti*. Praha: Paseka, 2008, s. 24.

¹⁵⁸ ŠRUT, P. *Lichožrouti*. Praha: Paseka, 2008, s. 33.

slušného člověka. Většinou slyšíme je nadávky. Zvlášť po ránu, kdy se lidi ženo do práce a nemůžou najít ponožku do páru.“¹⁵⁹

Děj začíná nabírat spád až zhruba ve čtvrtině příběhu, kdy se ve vyprávění objevuje postava vědce, který shromažďuje informace o těchto podivných tvorech. Zapisuje si poznámky, které hodlá později prověřit a učinit z nich závěry a zapsat je do své výzkumné knihy. „*Plive nepoužitou ponožku. Proč? Dává přednost použitým? Či dokonce zavánějícím? Prozkoumat!*“¹⁶⁰

Vědec, jakožto lidská postava, se nemůže nikomu svěřit s tím, že si povídá a zkoumá lichozrouty, bojí se, že by mu to nikdo nevěřil, přestože velké množství lichozroutů získává lidské vlastnosti, přičemž převahu tvoří ty pozitivní. „*Rozdíl mezi člověkem a lidožroutem není tak veliký, jak byste si mysleli. Tím, že žijí pospolu s lidmi (i když ti o tom nevědí), získávají i lidské vlastnosti. Dobré, špatné i ty nejhorší.*“¹⁶¹ U některých lichozroutů se negativní vlastnosti projevují tak, že kradou a k ostatním se nechovají hezky, dokonce se dozvídáme, že jeden z lichozroutů zakládá ve městě gang, který krade ponožky. Poté vznikne ještě jeden a tyto dva gangy se mezi sebou přou o to, kdo ovládne celé město. Gang krade ponožky, stejně jako ostatní lichozrouti, ovšem v případě gangu se jedná o porušování lichozroutích zákonů.

Lichozrouti nemají jen negativní vlastnosti, mohou se honosit i vlastnostmi kladnými, „*jednu vlastnost mají lichozrouti vrozenou. Tu se od lidí rozhodně naučit nemohli. Je to věrnost.*“¹⁶²

Postupně, když čtenář knihu čte, dozvídá se o lichozroutech pořád nové a nové informace. Na začátku autor sděluje pouze základní poznatky a údaje o lidožroutech. Dále se dozvídáme například, že se vyhýbají vodě, protože se jí štítí. „*My lichozrouti si zuby nečistíme, protože se vody štítíme! Urazil se Hihlík.*“¹⁶³ Asi o 20 stran dále dostává čtenář další informaci týkající se

¹⁵⁹ ŠRUT, P. *Lichozrouti*. Praha: Paseka, 2008, s. 39.

¹⁶⁰ ŠRUT, P. *Lichozrouti*. Praha: Paseka, 2008, s. 45.

¹⁶¹ ŠRUT, P. *Lichozrouti*. Praha: Paseka, 2008, s. 58.

¹⁶² ŠRUT, P. *Lichozrouti*. Praha: Paseka, 2008, s. 61.

¹⁶³ ŠRUT, P. *Lichozrouti*. Praha: Paseka, 2008, s. 70.

lichozroutů. „*Voda je lichozroutům protivná, ze psů jde strach, ale ještě horší jsou krysy.*“¹⁶⁴ Čtenář se dál dovídá, že lichozrouti kradou ponožky jen v noci. „*Co takhle loupež za bílého dne?*“¹⁶⁵ Ten kdo to zvládne, může získat tzv. *Podvazkový řád*, což je jedno z nejvýznamnějších ocenění lichozroutů. Získání tohoto řádu vyžaduje velkou odvahu, a jediným, kdo jej získá je Hihlík, jež je pasován na rytíře Podvazkového řádu.

Velmi se mi líbí připomínání postav a vsouvání informací o nich do příběhu. Jedná se zejména o postavy, se kterými jsme se setkali na začátku příběhu a dále se vyskytují až ke konci. Abychom na ně nezapomněli, autor vsouvá informaci o nich zhruba do poloviny příběhu.

Stejně tak jako by většina lidí nepochopila lichozrouty a jejich život, stejně tak lichozrouti v mnohých případech nechápou lidské bytosti. Autor užívá příklad na lidském přirovnání. „*Když Hihlík nebyl v noci doma, nedokázal usnout. A přitom vždycky spal, jako když ho do vody hodí. Brr! Lidi mají někdy tak hloupá přirovnání, pomyslel si.*“¹⁶⁶

Zbytek příběhu je založen na vyprávění o lovení ponožek ve velkoměstě v různých rodinách, na různých místech. Ačkoliv se několikrát hlavní postavy lichozroutů dostanou do nesnází, brzy se z nich dostávají a to zejména za pomoci svých kamarádů, zde Šrut dává najevo čtenáři, že v nouzi člověk pozná přítele. Ačkoliv to zpočátku nevypadá, celý příběh o lichozroutech končí happy endem, ostatně tak už tomu v pohádkách bývá. Hihlík si uvědomí, že mu rodiče moc chybí, proto se rozhodne jet za rodiči do Afriky. Když byl dítětem, nikdy ho nenapadlo se do Afriky vypravit, ačkoliv mu rodiče velice chyběli.

Čtenáře pobízí svými příběhy k tomu, aby si dvakrát rozmysleli své rozhodnutí, než jej vykonají. Rovněž prakticky ilustruje, jak většina mladých jedná nerozvázně, že by si měli nechat poradit od starších a zkušenějších. Autor vyzdvihuje potřebu mít někoho blízkého, ať už

¹⁶⁴ ŠRUT, P. *Lichozrouti*. Praha: Paseka, 2008, s. 91.

¹⁶⁵ ŠRUT, P. *Lichozrouti*. Praha: Paseka, 2008, s. 129.

¹⁶⁶ ŠRUT, P. *Lichozrouti*. Praha: Paseka, 2008, s. 145.

příbuzného či kamaráda. Čtenáři dává najevo, že domov potřebuje každý z nás, abychom věděli, kam patříme, abychom si získali určitou sociální roli.

V příběhu vidíme i dospívání malého chlapce v téměř dospělého muže. Na počátku je Hihlík malým opuštěným chlapcem, ale v průběhu příběhu se vyvíjí, přičemž se vyvíjí i jeho myšlenkové pochody, proto na svět posléze nahlíží jinak než v dětském věku. Autor vyzdvihuje myšlenku důležitosti nalezení své vlastní cesty životem.

Příběh je psán živým, čtivým jazykem. Již rozbor samotného slova lichozrout nás uvádí do roviny lexikální. O tom, proč je autor nazývá lichozrouty se čtenář dovídá posléze, autor vysvětluje, že ponožkozrout by nebyl ten správný pojem, a jelikož tyto bytosti jedly jen lichý počet ponožek, nazval je lichozrouty.

Ani o obrazná pojmenování zde není nouze, jmenuji například *podrthli jste žebřík, na kterém jsem stál*. Dále v textu najdeme přirovnání například *vyhrívat se jako chřestýš v písečném úvalu*. Pavel Šrut ve svém příběhu používá i množství slov českého jazyka, jež řadíme k obecné češtině, například *v ní mám pár svejch štamgastů*. Dalším jevem jsou slova, která mají místo klasické koncovky –ý koncovku –ej, například *chytřej, takovej* či *osamělej*. Kromě jiného zde najdeme i množství slov expresivně zabarvených, a to i slov s hanlivým významem, například *chichotat* či *psisko*. Poněvadž se jedná o autorskou pohádku, najdeme zde samozřejmě i autorská slova, například *lichozrouti, Hihlík, levobřezníci* či *pravobřezníci*. Autor si v této knize hraje s českým jazykem podobně jako Petr Nikl ve svých *Lingvistických pohádkách*.

Pavel Šrut – Lichozrouti se vracejí

Knih *Lichozrouti se vracejí* je zdárným pokračováním *Lichozroutů*. Byla vydána roku 2010 v nakladatelství Paseka. Na 180 stranách máme možnost přečíst si poutavý příběh, jenž plynule navazuje na předchozí díl. Stejně jako předchozí díl, je i tento obohacen o ilustrace Galiny Miklínové. Příběh je tvořen 39 kapitolami, z nichž jmenuji například *Ponožka o páté, Ind*

Mahavišna, Rodina v zajetí či *U telefonu profesor Kadeřábek*. Stejně jako tomu bylo v díle prvním, i v tomto najdeme na první straně vztahy mezi Lichožrouty.

K přečtení druhého dílu autor předpokládá přečtení dílu prvního, poněvadž druhý na něj přímo navazuje a čtenář musí znát jisté souvislosti. Kromě postav již známých z dílu prvního se ve druhém objevují postavy zcela nové, neznámé.

První díl skončil odjezdem Hihlíka do Afriky, a právě tento konec prvního dílu tvoří začátek dílu druhého. „*Stříbrný kamion s nápisem TANZANIE na kabině se rozjel. Měl před sebou dlouhou cestu.*“¹⁶⁷ Příběh začíná vypravováním o Hihlíkově cestě do Tanzanie, do Afriky za svými rodiči. Ačkoliv měl strach, odjel, jelikož ho kupředu hnala touha po nalezení svých rodičů. „*Brzy nato dostal Hihlík strach. Ale kdo ví, jestli to bylo brzy? Lichožroutům se přece čas někdy smrskne a srazí...jako ponožky, když je omylem vyvaříte v horké vodě.*“¹⁶⁸

Autor opět poukazuje na některé vlastnosti lichožroutů, v prvním díle jsme se o nich ledacos dověděli, ve druhém díle nás o některých ujišťuje, jiné nám představuje jako nové, o nichž jsme doposud nevěděli. „*Voda je nepřítel lichožroutů číslo jedna. Hned po ní následují psi, myši, potkani a něco, co až dosud Hihlík neznal.*“¹⁶⁹ Další informací, kterou autor sděluje je informace o tom, jakým způsobem odcházejí lichožrouti ze světa. Sděluje to v souvislosti s údajnou smrtí Kudly Dederona, který měl zahynout při výbuchu Kilimandžára, což byla výšková budova. Jak se později ukáže, Kudla Dederon tento výbuch přežil, přestože celá budova vylétla do vzduchu. „*Už vím, jak lichožrouti odcházejí ze světa: Když přijde jejich čas, za větrných nocí se vnesou do oblak a vytratí se v krásném povětří. Hezká smrt.*“¹⁷⁰ V další informaci je opět něco známého a něco nového. O tom, že jsou lichožrouti zvyklí lovit ponožky po nocích už víme. „*Lichožrouti, jak známo, jsou zvyklí loupit po nocích a také jsou mimořádně*

¹⁶⁷ ŠRUT, P. *Lichožrouti se vracejí*. Praha: Paseka, 2010, s. 9.

¹⁶⁸ ŠRUT, P. *Lichožrouti se vracejí*. Praha: Paseka, 2010, s. 9.

¹⁶⁹ ŠRUT, P. *Lichožrouti se vracejí*. Praha: Paseka, 2010, s. 12.

¹⁷⁰ ŠRUT, P. *Lichožrouti se vracejí*. Praha: Paseka, 2010, s. 31.

obratní, protože za ponožkami musí často šplhat na balkony vysokých domů.“¹⁷¹ Sám autor spojením *jak známo* čtenáři dává najevo, že některé informace jsou známé, jiné nové, ale pro pořádek je uvádí. Podle kapitoly *Dederon žije* můžeme vyvodit, že lichozrouti nejsou moc vzdělání, jelikož na zeď napsali slovo *žije* s y.

Do Afriky nejprve odjel sám Hihlík a Ramíka nechal v Praze, kde mu bylo velmi smutno. „*Ostatně on také zrovna myslil na Hihlíka. I jemu chyběl kamarád. Vyčítal si, že zůstal v Praze a nechal bratránka odjet samotného.*“¹⁷² Jelikož Hihlík je v Africe a Ramík v Praze, příběhy se odehrávají jak v Praze, tak i v Africe, přičemž se vzájemně střídají.

Hihlíkův příjezd do Afriky byl plný nečekaných zvrátů a také nebezpečí. Nevěděl, kde má rodiče hledat, jediné o čem byl informován, byla nebezpečí, která na něj v Africe čekala. Pořád se mu stýskalo a občas si i vytýkal, že v Praze ponechal své přátelé, ovšem při představě, že se setká se svými rodiči, bylo stýskání pryč.

Zatímco Hihlík v Africe bloudí, v Praze se lichozrouti dovídají o tom, že Kudla Dederon je naživu, a proto musí být zase velmi obezřetní. Kudla Dederon představoval pro všechny lichozrouty velké nebezpečí. Hledá spojence, který by mu pomohl uskutečnit cestu do Afriky, jelikož se dozvěděl, že Hihlík je tam.

Hihlík je v Africe zadržen a prodán na tamním tržišti, kde jej koupí sir Sockewell, jenž žije v paláci, kde má zajatých několik lichozroutů, mezi nimi i Hihlíkovy rodiče. Do Afriky přicestuje i obávaný Kudla Dederon a Ramík.

Po několika peripetiích odehrávajících se kolem napínavého osvobození ze zajetí docházíme ke šťastnému konci, kdy jsou všichni lichozrouti zachráněni. Šťastný konec vidíme i v setkání Hihlíka se svými rodiči. Autor si všímá i rozdílů mezi lichozrouty českými a africkými, poukazuje tedy na národnostní rozdíly. Africké lichozrouty popisuje jako poněkud obéznější.

¹⁷¹ ŠRUT, P. *Lichozrouti se vracejí*. Praha: Paseka, 2010, s. 37.

¹⁷² ŠRUT, P. *Lichozrouti se vracejí*. Praha: Paseka, 2010, s. 15.

Děj, odehrávající se v Africe je pestřejším než děj, odehrávající se v tomto díle v Praze. O průběhu děje v Praze autor uvádí vždy kratší zmínku, aby čtenář věděl, co se děje a měl možnost hledat souvislosti. O Praze vypravuje zejména v souvislosti s profesorem Kadeřábkem, který se zabývá, jak již víme, výzkumem lichožroutů, o nichž píše vědecké dílo. Profesor je velmi zklamán, protože je lidmi nepochopen. „*Přestože jsem studiu obětoval všechno a mé dílo Život lichožroutů má stovky stránek, stále jsem vědeckou veřejností vysmíván a nepochopen. Věří mi pouze kolegyně magistra Miklíková. Ta nyní nashromáždila obrovské množství licháčů a snaží se vyzkoumat, jestli nám lichožrouti kradou levou nebo spíše pravou ponožku.*“¹⁷³ V magistře Miklíkové má profesor oporu a řekla bych, že právě tato podpora mu dává sílu k dalším výzkumům, k dalšímu zkoumání.

Když se Hihlík dlouho neozývá, má o něj profesor strach a je to právě ona magistra, která jej ubezpečuje o tom, že se tam má Hihlík dobře, že si je jistá, protože učinila objev, že lichožrouti „*se domnívají, že jedlá a chutná jsou pouze bavlněná či vlněná vlákna, z kterých se dělají ponožky.*“¹⁷⁴ Jak vysvětluje dále, je to jen pouhý předsudek, „*vlákniny přece obsahují i kukuřičné lupínky, ovesné vločky, banány, kokosové ořechy a ovoce vůbec.*“¹⁷⁵ Jelikož předpokládají, že těchto plodin je v Africe dostatek, přestávají mít strach. Což ovšem netrvá dlouho, za nějaký čas se profesor rozhodne vypravit do Afriky za Hihlíkem, Ramíkem a všemi ostatními.

Po příjezdu do Afriky načerpá inspiraci pro své další výzkumy, jako například pro výzkum o divokých afrických lichožroutech.

Autor z lichožroutů vytvořil jednu velkou rodinu v čele s profesorem Kadeřábkem, takovým duchovním otcem všech lichožroutů. Kniha končí shledáním všech hlavních postav a odjezdem zpět do Prahy, do České republiky. Opět přijíždí kamion, ovšem nyní na něm není nápis

¹⁷³ ŠRUT, P. *Lichožrouti se vracejí*. Praha: Paseka, 2010, s. 31.

¹⁷⁴ ŠRUT, P. *Lichožrouti se vracejí*. Praha: Paseka, 2010, s. 114.

¹⁷⁵ ŠRUT, P. *Lichožrouti se vracejí*. Praha: Paseka, 2010, s. 115.

Tanzanie, nýbrž Česká republika. „*Už nebyl stříbrným ale otlučený a pokrytá prachem a blátem, a místo TANZANIE měl teď na boku nápis CZECH REPUBLIC.*“¹⁷⁶ S ostatními do vlasti odjíždí i jeden černý pasažér, jímž je Kudla Dederon. Celý příběh končí slovy „*a kamion se rozjel. Před sebou měl pořádně dlouhou cestu domů. KONEC?*“¹⁷⁷ Koncem s otazníkem autor čtenáři dává najevo, že se o obyčejný konec nejedná, že se zřejmě dočkáme pokračování tohoto úspěšného příběhu.

Kniha *Lichožrouti se vracejí* je úspěšným pokračováním předchozího příběhu s názvem *Lichožrouti*. Opět se setkáváme se známými postavami, ale poznáváme i postavy nové. Příběh z druhého dílu volně rozvíjí příběh první, a jak se dočteme na konci, zřejmě můžeme očekávat i třetí díl vyprávění o bytostech zvaných lichožrouti.

Autor čtenáři ukazuje i jiné kultury, v tomto případě kulturu africkou, popisuje prostředí a život tamních lidí. Ačkoliv by se nám mohlo po skončení prvního dílu zdát, že lichožrouti už nemohou nic zažít, mýlili bychom se, o čemž se přesvědčíme po přečtení dílu druhého. Domnívám se dokonce, že děj dílu druhého je pestřejším, a to zejména proto, že se neodehrává pouze na jednom místě, nýbrž na místech dvou, a sice v Praze a v Africe.

Až do samotného závěru je čtenář napnutý, jak to s lichožrouty dopadne, zda se setkají či k tomuto setkání už nikdy nedorazí.

Stejně jako díl první, i tento je ukázkou hraní si s jazykem, prolíná se zde čeština spisovná s hovorovou, přičemž je text obohacen opět o slova expresivní a o slova autorská. Z expresivních slov uveďme slovo *brblání*, z hovorových slov například slovo *cigáro* a z autorských slov například slova *lichozroutě*, *lichozoutolog*, *superlichouš* či *lichozroutomilka*.

¹⁷⁶ ŠRUT, P. *Lichožrouti se vracejí*. Praha: Paseka, 2010, s. 174.

¹⁷⁷ ŠRUT, P. *Lichožrouti se vracejí*. Praha: Paseka, 2010, s. 179.

Petr Nikl – Lingvistické pohádky

Petr Nikl je všestranným umělcem, věnuje se malířství, hudbě, divadlu, fotografování a literatuře. Sám o sobě s nadsázkou tvrdí, že je všeoborovým šaškem. Do našeho podvědomí se dostal zejména jako tvůrce jazykohravých pohádek. Z jeho tvorby bych ráda uvedla *Pohádka o rybytince*, *O rybabě a mořské duši*, *Záhádky a Lingvistické pohádky*, které budou cílem mého zájmu.

Lingvistické pohádky vyšly roku 2006 v nakladatelství Meander. Jak uvádí sám autor, tyto pohádky jsou určené „pro trochu starší, ale ne zas tak moc staré!“¹⁷⁸ Kniha je sestavena z 22 pohádek s názvy *Pohádka o dlouhém žirafím spánku*, *Záhadná pohádka*, *Skřípavá pohádka*, *Pohádka o sprše*, *Pohádka o čase minulém*, *Pohádka o X*, *Pohádka s názornou ukázkou*, *Holá pohádka*, *Doslovná pohádka*, *Nejměkčí pohádka*, *Koncovková pohádka*, *Zdlouhavá pohádka*, *Pohádka o velikosti*, *Pohádka o abecedním pořádku*, *Mlžná pohádka*, *Pohádka o ozvěně*, *Barevná pohádka*, *Ananasová pohádka*, *Pohádka o žalu a lásce*, *Pohádečka*, *Poháda a Popletená pohádka*. Kniha získala cenu Zlatá stuha a beletrii pro děti a mládež za rok 2006.

Všechny pohádky začal Petr Nikl sepisovat od roku 1994 a věnoval je své manželce Pavle, ale i svým dětem Aničce a Tobiášovi. Kniha *Lingvistické pohádky* získala v roce 2006 cenu Magnesia litera za Nejkrásnější knihu roku 2006. Kniha je určená pro děti s fantazií od 8 let. Je tvůrcem všelijakých jazykových kotrmelců, což tvrdí i sám autor, k čemuž dodává, že mnohé z nich jsou takové jazykové „blbinky“. Ve všech pohádkách si vyhrál s českým jazykem, který je pro takové experimentování velice vhodný.

V knize najdeme jak pohádky prozaické, kterých je většina, tak i pohádky veršované. Nejedná se o pohádky v pravém slova smyslu, příběhy by bylo vhodnější označit jako jazykové bajky.

¹⁷⁸ NIKL, P. *Lingvistické pohádky*. Praha: Meander, 2006, s. 5.

*„Všichni, kteří v ní žili, se nezabývali ničím jiným než tím, že vymýšleli jazykové bajky o zvířatech, a těm bajkám říkali Lingvistické pohádky.“*¹⁷⁹

Všechny texty jsou vzájemně propojeny kresbami, které nejsou v žádném případě pestré, všechny obrázky jsou kresleny pouze tlumenými barvami. Přesto výtvarná stránka knihy vždy výborně doplňuje, dokresluje textové stránky knihy.

Start, odpich, nacházíme v první pohádce, která vypráví o dlouhém žirafím spánku. *„Usínala jednou jedna žirafa. Nejdříve se podlomila v kolenou a její břicho dosedlo na zem. Pak zvolna vysvlékala krk z hustých mraků, nakláněla se a nakláněla, napříč zeleným údolím, po proudu vyschlého řečiště.“*¹⁸⁰ Pohádka vypráví o náměsíčné žirafě, která usnula a probudí se na zemi, která je celá posetá písmenky. Nakonec se k ní připojují i ostatní zvířata, která jí vlezla na její dlouhý krk. Kromě zvířat jsou v zemi i lidé, *„nějací lidé tam bud’ stále něco četli nebo psali. Byli to lingvisté a země, ve které se zvířata octla, se jmenovala LINGVÍZIE.“*¹⁸¹ V této pohádce najdeme hravé věty a krásy češtiny. *„Dále podél aleje baobabů, skrz les banánovníků a pak dolů, po rozlehlé pláni, plné jezírek a drobných keříčků.“*¹⁸²

Start tedy spatřujeme od této pohádky, kdy žirafa spala, přičemž všechny ostatní příběhy se odehrávají v minulosti.

V *Pohádce o sprše* se vypráví o zvířatech s divnými jmény, která šla do sprchy. Jména zvířat vytvořil autor jazykovými přesmyky a vznikla tak zvířata s podivnými názvy. *„Po maškarním plese šla zvířata v maskách do sprchy v pořadí: Ostrochod, Mravkostaj, Ptakohlav, Velrožec, Hranolev, Lenorep, Smrtipysk a Nosobloud, a takto si spolu spiklenecky povídala.“*¹⁸³ Na konci se mají čtenáři pokusit uhodnout, o jaká zvířata se ve skutečnosti jedná, tímto u dětí autor rozvíjí

¹⁷⁹ NIKL, P. *Lingvistické pohádky*. Praha: Meander, 2006, s. 8.

¹⁸⁰ NIKL, P. *Lingvistické pohádky*. Praha: Meander, 2006, s. 8.

¹⁸¹ NIKL, P. *Lingvistické pohádky*. Praha: Meander, 2006, s. 8.

¹⁸² NIKL, P. *Lingvistické pohádky*. Praha: Meander, 2006, s. 8.

¹⁸³ NIKL, P. *Lingvistické pohádky*. Praha: Meander, 2006, s. 14.

fantazii, ale i slovní zásobu a pobízí je k přemýšlení. „*Uhodnete, jaká zvířata vylezla ze sprchy?*“¹⁸⁴

Pohádka s příznačným názvem *Skřípavá pohádka* je opravdu pohádkou, ve které neustále něco skřípe, vrže. Autor v této pohádce demonstruje zejména krásy písmen *r* a *ř*. „*Třeba tu se střetneš s pracovitým skřetem.*“¹⁸⁵ Mnohé věty jsou hotovými jazykolamy, u nichž se nám jazyk pěkně zamotá.

Naopak v *Pohádce o čase minulém* autor ukazuje, jak to vypadá, když něco nejde vrátit. Vypráví o zvířatech, která se společně z několika historických etap vypraví do čtvrtohor. Z prvohor autor jmenuje zvířata jako je papapabýk, papapamluk či papapapes, kteří se ve čtvrtohorách nazývají býk, mluk a pes. Náznorně demonstruje, jak se vše měnilo, jak vše vypadalo dříve a ukazuje, jak je lidstvo v neustálém vývoji a na cestě k dalšímu pokroku.

Zajímavou pohádkou a to z hlediska obsahu je *Pohádka o X*, které si stěžuje na to, že jej skoro nikdo nepotřebuje, že se nachází pouze v minimu slov českého jazyka. „*Takové písmeno, které samo sebe přeškrťává, nemůže přece existovat! Nikdo mě nepotřebuje, říkávalo. Nezačíná na mě jméno žádného zvířete a vůbec se vyskytuje dost zřídka.*“¹⁸⁶ Vysvětluje, že i *Q* je málo využívané, ale alespoň se zvukově vnutí takové kvízale či kvočně. *X* si stěžuje, že pár hudebních nástrojů, které na něj začínají, jej nezachrání. Samo si uvědomuje, že na *X* nemohou žádná zvířata začínat, jelikož by se těžko vyslovovala. „*Kdo by si taky lámal jazyk s takovou Xirafou, Xosorožcem nebo Xapírem.*“¹⁸⁷ Ačkoliv jej nakonec sežere Sup a Kosice, je *X* šťastné, jelikož se jim narodí pták Xosup, který je zapsán do stránek kalendáře.

Pohádka psána jen holými větami? Ano, i tohle je u Petra Nikla možné. Tuto pohádku najdeme pod názvem *Holá pohádka*. Jedná se o pohádkou částečně veršovanou, tvořenou holými

¹⁸⁴ NIKL, P. *Lingvistické pohádky*. Praha: Meander, 2006, s. 14.

¹⁸⁵ NIKL, P. *Lingvistické pohádky*. Praha: Meander, 2006, s. 12.

¹⁸⁶ NIKL, P. *Lingvistické pohádky*. Praha: Meander, 2006, s. 18.

¹⁸⁷ NIKL, P. *Lingvistické pohádky*. Praha: Meander, 2006, s. 18.

větami, nenajdeme v ní ani jednu větu rozvitou. „*Pušťík váhá.. Pušťík váhá...Pera dává...Vytrhává! Pavián též. Sám se holí! Mravenečník – ten se stříhá! A plž loží.*“¹⁸⁸

Dalším příběhem, který si zaslouží zvýšenou pozornost je *Doslovná pohádka*. Autor nám ukazuje, jak to dopadne, když někdo udělá něco doslova. Starý hroch nemůže projít, proto prosí krokodýla o uvolnění cesty. Na to krokodýl odpoví: „*Jdi se vycpat*“¹⁸⁹ A hroch to vezme doslova a začne se cpát ovocem a melouny, který je nakonec tak těžký, že při skoku do jezírka všechno vylije z břehů, čehož si všimne jako první žirafa, která žádá o vysvětlení velblouda, který jí odpoví, „*ale vlez mi na hrb.*“¹⁹⁰ I žirafa vezme tuhle pobídku doslova a už sedí velbloudovi na hrbu. Nakonec se jezírko samo objeví a všechna zvířata jsou opět šťastná. „*A tu kde se vezme, tu se vezme pod zvířaty jezírko a CÁÁÁÁCH – v rozčeřených kruzích je náhle vedle sebe pět rozesmátých tváří a zlost je tatam.*“¹⁹¹ Domnívám se, že touto pohádkou vyzývá čtenáře i k tomu, že by měli uváženež užívat slovních obrátů, které by mohly vést k tomu, že budou určeny pro jinou situaci, než bylo původně zamýšleno. Rovněž na tomto příběhu demonstruje, jak je řada českých slovních obrátů dvojznačná.

I pohádka tvořená většinou měkkými souhláskami se Niklovi podařila sestavit. V pohádce využívá snad všechny měkké souhlásky českého jazyka, které vůbec existují. „*Těla labutí se v jeho světlejevila ještě bělejší.*“¹⁹² Některé věty jsou doslova jazykolamy, „*kroutily se štíhlé jako liány či hadi v bujarém reji a svišť viděl, jak všichni jsou si podobní s bytostí, na niž teď sedí.*“¹⁹³

Krásy a rozmanitosti češtiny jsou popsány i v *Koncovkové pohádce*, která vypráví o setkání tří zvířat se jmény Zebr, Žiraf a Želv, kterým na prvním pohled chybí koncovka, čehož si všimne jako první Koza. „*Nechybí vám něco? Ptala se Koza. Hrajete si na Angličany? Zvolala ze*

¹⁸⁸ NIKL, P. *Lingvistické pohádky*. Praha: Meander, 2006, s. 22.

¹⁸⁹ NIKL, P. *Lingvistické pohádky*. Praha: Meander, 2006, s. 24.

¹⁹⁰ NIKL, P. *Lingvistické pohádky*. Praha: Meander, 2006, s. 24.

¹⁹¹ NIKL, P. *Lingvistické pohádky*. Praha: Meander, 2006, s. 24.

¹⁹² NIKL, P. *Lingvistické pohádky*. Praha: Meander, 2006, s. 26.

¹⁹³ NIKL, P. *Lingvistické pohádky*. Praha: Meander, 2006, s. 26.

stromu kobra. Že polykáte koncovky?“¹⁹⁴ Autor ukazuje možnosti a proměnlivosti českého jazyka, který má své koncovky, díky nimž se text stává bohatším a rozmanitějším. Zvířata vypráví příběh, jak o koncovky přišla. Odvodňují to tak, že k zubaři šla ještě s koncovkou a od něj odcházela již bez ní. „Zubařem byl Zubr. Používal pokaždé stejný chyták: Řekni á! A místo zubu vytrhl to a a hodil ho do potoka.“¹⁹⁵ Nakonec koncovku *a* získají ta zvířata, která ji nepotřebují, tudíž je pro něj přebytečná, a tak se setkáme se zvířaty jako je tygra, pesa či hada. Pohádka končí šťastně i pro Zebru, Žirafu a Želvu, která své koncovky také najdou v potoce.

Petr Nikl se ve svých pohádkách věnuje i abecedě, a to můžeme spatřit zejména v *Pohádce o abecedním pořádku* a v *Popletené pohádce*, která je poslední pohádkou v knize vůbec. V první výše jmenované pohádce se čtenář může dočíst, jak to vypadá, když se v abecedě poschováváte. Kajmani chtějí obelstít krokodýla, který po nich žádá sestavení jídelníčku. Aby krokodýla obelstili, napadne je, že složí neexistující názvy zvířat, což také zrealizují, a tak vzniknou názvy zvířat jako Astrorep, Brozd, Dobr, Ežovka a další. Čtenáři mají možnost uhodnout u každého zvířete jeho pravé pojmenování. Stejnou problematiku najdeme i v *Popletené pohádce*, která vypráví o tom, jak to vypadá, když některá písmena zabloudí. „Byl sednou leden mlon. Měl tak plouhý sobot, že si pusel na něm bělat žuky.“¹⁹⁶ V každém slově se nachází minimálně jedna chybná souhláska, kvůli níž slovo ztrácí svůj význam. Úkolem čtenářů je chybné souhlásky nahradit správnými, tak, aby celý text nabyl smyslu. Doplnění správných souhlásek vyžaduje od čtenářů i jistou úroveň slovní zásoby.

Dva protipóly tvoří pohádky *Poháda* a *Pohádečka*. Pohádka, jak již název napovídá, je pohádkou drsnější, jak píše sám autor, je to pohádka pro drsnáky. V této pohádce nenajdeme jedinou zdrobnělinu, najdeme zde pouze slova neutrálního a drsnějšího charakteru. „*Muchy se probraly a začaly vířit víchr. Potom pohnuli kostrou vosy, motýli a brouci. Zaburácelo a víchr*

¹⁹⁴ NIKL, P. *Lingvistické pohádky*. Praha: Meander, 2006, s. 28.

¹⁹⁵ NIKL, P. *Lingvistické pohádky*. Praha: Meander, 2006, s. 28.

¹⁹⁶ NIKL, P. *Lingvistické pohádky*. Praha: Meander, 2006, s. 50.

*přihnal bouřku s lijákem. Potok se rozvodnil a žaby bledly o hladinu. Nakonec se zmátožili i slimáci a vylihly se nové houby. Všude dusot, řvaní a hluk. Jen brouk s plešatou kládou v zádech po té fušce kdesi chrápal.“*¹⁹⁷ Naopak v *Pohádečce* se setkáváme zejména se zdrobnělinami. „*Byl jednou jeden malinkatý lesíček. Droboučcí broučínci v něm cupitali po cestičce mezi kapradinkami.“*¹⁹⁸

Ani v této pohádkové knize nepostrádáme kouzelné prvky, kouzelné motivy. S jedním takovým se setkáme v *Ananasové pohádce*. Ta vypráví o tom, co se stane, když se sní ananas. Kočkod, Klok a Konip sní ananas, a ihned poté se stane zázrak. „*A pak se stalo něco tajemného: Jako by je ananas osladil ladností. Jejich skoky byly náhle vláčné a rázem se dali do původního tance. Na památku toho ananasu se přejmenovali: Konipan. Kočkodan. A Klokas.“*¹⁹⁹

Ačkoliv autor označuje pohádku jako jazykové bajky o zvířatech, o bajky v pravém slova smyslu se nejedná, jelikož z nich nevyplyvá morální ponaučení, které je pro bajky typické. Domnívám se, že ne všem pohádkám (bajkám) budou děti schopny porozumět, ačkoliv jsou určeny právě pro ony malé čtenáře. Obraty jako například „*Mokvavě kdes líže mlhu smrž.“*²⁰⁰, dají zabrat i starším, mnohem zkušenějším čtenářům.

Celá kniha je jakousi hrou, hrou s písmeny, se slovy, ale i s celými větami. Tímto autor u čtenářů vzbuzuje fantazii, rozvíjí u nich hravost a rovněž jim vkládá do povědomí fakt, že čeština je krásným a foremným jazykem, se kterým se dá vyhrát. Právě ona hravost je jedním z nejnapadnějších a nejcharakterističtějších znaků těchto pohádek. Zdůrazňuje význam hry v životě každého dítěte, která by se měla stát součástí jejich života, a k jejímu rozvíjení by měli napomáhat i rodiče.

¹⁹⁷ NIKL, P. *Lingvistické pohádky*. Praha: Meander, 2006, s. 48.

¹⁹⁸ NIKL, P. *Lingvistické pohádky*. Praha: Meander, 2006, s. 46.

¹⁹⁹ NIKL, P. *Lingvistické pohádky*. Praha: Meander, 2006, s. 42.

²⁰⁰ NIKL, P. *Lingvistické pohádky*. Praha: Meander, 2006, s. 36.

Čtenáře upoutává příběhy plnými fantazie a absurdity, kterou lze spatřit v křivkách větách, které díky hře se slovy vznikají. Pohádky se neodehrávají ve fantastickém světě, nýbrž ve světě reálném, přičemž jako hlavní postavy zde vystupují personifikovaná zvířata.

Pohádky bychom mohli označit i jako nonsensové, jelikož pracují se sny, všechny se odehrávají během toho dlouhého žirafího spánku. V pohádkách najdeme jak nonsens, tak i jazykové hříčky, jazykolamy či hádanky, kniha je velmi pestrá na různé formy českého jazyka.

Každá pohádka je již svým názvem příznačná pro to, co je jejím hlavním dějem. Například ve *Skřípavé pohádce* všechno skřípe a vrže, v *Popletené pohádce* si všichni těžko vyznáme, nebo například v *Doslovné pohádce* všichni berou všechno doslova.

Všechny Niklovy pohádky jsou neoriginálnějšími pohádkami vůbec. V každé pohádce platí jistý vzorec, který se opakuje u všech. Nadpis pohádky je složen vždy ze dvou názvů, přičemž jeden, základní, je psán tučným písmem a je nadpisem. S druhou částí je spojena slovesem *je* a druhou část tvoří dokreslení vysvětlení názvu pohádky. Například *Doslovná pohádka je když někdo udělá něco doslova* či *Pohádečka je rozmazlená pohádka*.

Autor se v knize zaměřuje na fonetiku i fonologii českého jazyka, hraje si zejména s hláskami a ukazuje jejich proměny. Dále ukazuje i proměnlivost morfologie, kterou můžeme najít v *Pohádce koncovkové*, která staví do kontrastu český jazyk s jazykem anglickým a zdůrazňuje nutnost koncovek v jazyce českém. Ovšem ani frazeologie a ortografie nezůstaly opomenuty. Prvky ortografie nalezneme v *Pohádce s názornou ukázkou*, kde se zvířata vzájemně poučují o psaní i-y. Frazeologii se autor věnuje v *Doslovné pohádce*, kde se setká čtenář s ustálenými výrazy, jako je například *jdi se vycpat*, *vlez mi na hrb*, atd.

Domnívám se, že knihu mohou číst jak děti, tak i jejich rodiče, kniha je určena pro všechny, kteří jsou schopni povolit uzdu své fantazii. Mnohé pohádky ovšem vyžadují od čtenáře jistou úroveň slovní zásoby.

Závěr

Počátek 21. století má pro autorskou pohádku velký význam. Moderní pohádka je v tomto období opět na svém vrcholu. Autorská pohádka počátku 21. století vnáší do literatury nová témata, která byla dříve tabu. Autoři se věnují například romské problematice, národnostním problémům, tatínkům jako hrdinům a jejich nezastupitelné funkci v rodině, či lidským vlastnostem, především těm negativním, jako je povrchnost, pýcha, nadřazenost či hloupost. V mnohém těží moderní pohádky z pohádek původních, ovšem vnáší je do jiné doby a mohou se věnovat tématům, která byla dříve tabu. Pohádky se rovněž odehrávají v soudobém světě, čímž lépe ilustrují současné problémy.

Do autorské pohádky se zařazují témata, jako jsou národnostní rozdíly, tatínkové, ale i lidské vlastnosti, především ty negativní, jako je povrchnost, pýcha, nadřazenost či hloupost. V mnohém těží moderní pohádky z pohádek původních, ovšem vnáší je do jiné doby a mohou se věnovat tématům, která byla dříve tabu. Ani zahrnutí humoru do literatury po děti do autorských pohádek není ničím výjimečným, což dokazují mnohé moderní pohádky. Pohrávání si s českým jazykem a vytváření podivných slov je také v těchto pohádkách možné, to demonstrují například pohádky Pavla Šruta či Petra Nikla.

Autoři moderních pohádek prostřednictvím příběhu řeší a upozorňují na soudobé problémy společnosti, například v pohádkách o tatínkovi, ilustrují autoři potřebu tatínka pro každou rodinu, jelikož děti mají přebírat jak vzory otce, tak i matky. V pohádkách s romskou tematikou jsou čtenáři vyzýváni k multikulturnímu soužití a národnostní toleranci. Pavel Šrut například na postavě pana Kdybycha ilustruje současné problémy spojené se stárnutím.

Současná autorská pohádka nabízí širokou paletu kvalitních knih pro děti a mládež, které jsou zábavné a zcela právem zaujímají významné postavení v soudobé literatuře pro děti a mládež.

Resumé

Diplomová práce se snaží o analýzu moderní (autorské pohádky) počátku 21. století, z let 2000 – 2010, jejichž základem jsou společné témata.

Součástí práce je teoretická část, která je zaměřená na pohádku, její definici, dělení a vývoj, dále na autorskou pohádku, její definici a vývoj, přičemž je uveden přehled autorů zabývajících se tímto druhem pohádky. Na tuto část plynule navazuje část věnující se analýze vybraných autorských pohádek.

Summary

The aim of this diploma thesis is an analysis of modern (authored) fairy tales of the early 21st century, i. e. the years 2000 – 2010, based on common thematic units.

The thesis includes a theoretical part, which deals with the fairy tale, its definition, classification, and development, and the authored fairy tale, its definition and development, including the survey of authors who focus on this type of fairy tales. The theoretical part is followed by the part that deals with an analysis of selected authored fairy tales.

Primární literatura

BELLINGEROVÁ, R. *O zlaté mrkvi*. Praha: Baobab, 2003. ISBN 80-903276-0-5. 46 s.

BŘEZINOVÁ, I. *Začarovaná třída*. Praha: Amulet, 2002. ISBN 80-7327-006-4. 105 s.

DOSKOČILOVÁ, H. *O Mamě Romě a romském Pámbíčkově*. Praha: Amulet, 2001. ISBN 80-86299-86-4. 70 s.

GOLDFLAM, A. *Tatínek 002*. Praha: Andrej Šťastný, 2006. ISBN 80-86739-25-2. 107 s.

GOLDFLAM, A. *Tatínek není k zahoeení*. Praha: Andrej Šťastný, 2004. ISBN 80-86739-15-5. 87 s.

NIKL, P. *Lingvistické pohádky*. Praha: Meander, 2006. ISBN 80-86283-49-6. 55 s.

ŠRUT, P. *Lichožrouti*. Praha: Paseka, 2008. ISBN 978-80-7185-932-1. 232 s.

ŠRUT, P. *Lichožrouti se vracejí*. Praha: Paseka, 2010. ISBN 978-80-7432-060-6. 184 s.

ŠRUT, P. *Pan Kdybych hledá kamaráda*. Praha: Paseka, 2009. ISBN 978-80-7432-006-4. 60 s.

WAGNEROVÁ, M. *Proč?* Praha: Havran, 2001. ISBN 80-86515-03-6. 90 s.

WAGNEROVÁ, M. *Proto!* Praha: Havran, 2002. ISBN 80-86515-20-6. 133 s.

Sekundární literatura

BETTELHEIM, B. *Za tajemstvím pohádek*. Praha: Lidové noviny, 2000. ISBN 80-7106-290-1. 332 s.

ČEŇKOVÁ, J. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-095-X. 171 s.

ČERNOUŠEK, M. *Děti a svět pohádek*. Praha: Albatros, 1990. ISBN 80-00-00060-1. 187 s.

CHALOUPKA, O. *Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury II*. Praha: Albatros, 1976. ISBN chybí. 128 s.

KŘIVÁNEK, V. a kol. *Malý slovník literárních pojmů a autorů*. Praha: Scientia, 1994. ISBN 80-85827-15-8. 88 s.

LEDERBUCHOVÁ, L. *Slovník literárních pojmů*. Plzeň: FRAUS, 2006. ISBN 80-7238-620-4. 159 s.

MOCNÁ, D. a kol. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-X. 699 s.

URBANOVÁ, S. *Meandry a metamorfózy dětské literatury*. Olomouc: Votobia, 2003. ISBN 80-7198-548-1. 363 s.

URBANOVÁ, S. a kol. *Žánry, osobnosti, díla*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2005. ISBN 80-7368-046-7. 239 s.

VAŘEJKOVÁ, V. *Česká autorská pohádka*. Brno: CERM, 1998. ISBN 80-7204-092-8. 16 s.

http://www.npkk.cz/npkk/suk_cteme/vysledky.pdf (stav k 28.6.2010)

www.citarny.cz

Anotace

Příjmení a jméno: Mlčochová Kateřina

Katedra: českého jazyka a literatury PdF UP Olomouc

Název práce: Česká moderní pohádka počátku 21. století

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Vlasta Řeřichová, CSc.

Počet stran: 89

Počet příloh: 4

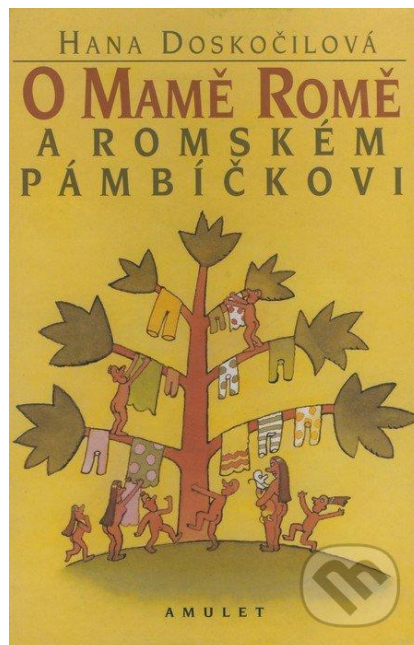
Počet titulů použité literatury: 23

Klíčová slova: pohádka, moderní pohádka

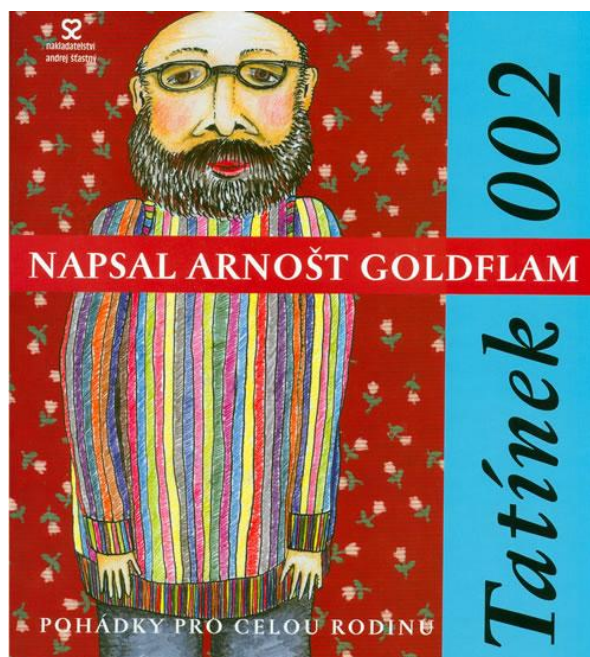
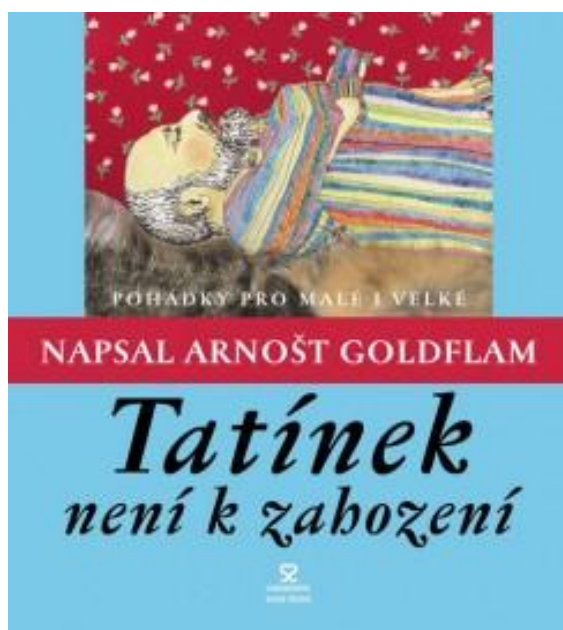
Přílohy

Jako přílohy uvádím obálky z analyzovaných knih rozdělených podle tematického zaměření.

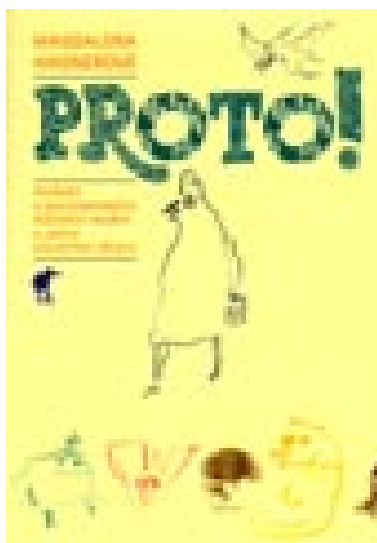
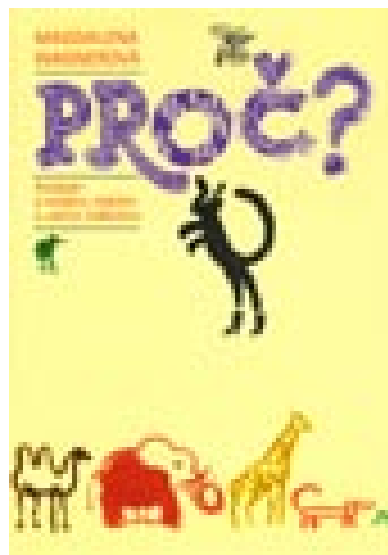
Romská tematika

Tatínkovské pohádky

Didaktické pohádky

Pohádky pohrávající si s českým jazykem

